

Karlova univerzita v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra českého jazyka a literatury

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vlastní novela s autorským komentářem

An Own Novelette With Authorial Commentary

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Josef Peterka, CSc.

Autor: Ondřej Blažek

Písek

6. ročník

Český jazyk a literatura – Dějepis

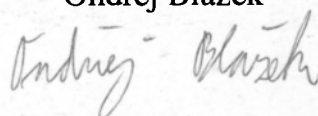
Denní studium

Duben 2009

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Praze dne 12.4. 2009

Ondřej Blažek

A handwritten signature in dark ink, reading "Ondřej Blažek". The signature is written in a cursive style, with the first name "Ondřej" and the last name "Blažek" clearly distinguishable.

Za velmi cenné podněty a připomínky bych chtěl poděkovat vedoucímu své diplomové práce, doktoru Josefu Peterkovi, CSc.

OBSAH:

PŘEDMLUVA	1
ODKUDSI PADALA SÍŤ	2
PROLOG	3
DVA	4
I.	4
II.	5
III.	12
IV.	15
V.	18
VI.	19
VII.	23
VIII.	25
IX.	28
X.	31
XI.	33
XII.	35
XIII.	39
XIV.	41
XV.	42
XVI.	44
SÁM	47
I.	47
II.	48
III.	49
IV.	52
V.	54
VI.	58
VII.	64
SETKÁNÍ	66
I.	66
II.	69
EPILOG	73
SEBEREFLEXE JEDNOHO ZÁPASU	74
ÚVOD	74
PŘED REALIZACÍ	75
Otázka literárního žánru	75
Otázka míry autobiografičnosti	76
REALIZACE	78
První fáze: příběh-dokument	79
Druhá fáze: směrem k fiktivnímu příběhu	82
PO REALIZACI	88
Hodnocení odborníka: docent Pavel Janoušek	88
Hodnocení laika: otcovský posudek	90
Sebehodnocení: mé osobnostní předpoklady pro tvůrčí činnost	91
Závěrem	92
LITERATURA:	95

PŘEDMLUVA

Téma "Vlastní novela s autorským komentářem" jsem si zvolil především pro netradiční způsob práce, kterou slibovalo. Mohl jsem se díky němu věnovat tomu, co mě baví: tvůrčí činnosti a literárně-teoretickému rozboru.

Po té, co v první části své práce představím vlastní novelu, pokusím se v úvaze zreflektovat proces její geneze a problémy s tím spojené. Mým úkolem tak vlastně bude, abych dal na základě vlastní zkušenosti nahlédnout ostatním do literárního řemesla.

ODKUDSI PADALA SÍŤ

PROLOG

Kam ale lidé, papíři, sná, toulají se po světě. Na bradě jim solva začalo pít prvoctví a ještě před chvílí neznali nic než roh svého domu. Jako Honza z vesnice opouští své rodné stavení, přes rameno mají přehozený saraz, bůček od maminky a vydávají se vstříc neznámému.

Nemají jasně vytyčený cíl. Ví jen, že se chtějí konečně dostat z dosahu svého trnajího pásku. Touží po poznání, po dobrodružství, a to přece stačí. Vždyť neví cíl. Proč by všichni měli mít nějaký cíl? K čemu sledovat cíl, když kvůli tomu člověk přehlíží krajinu kolem sebe?

Popřeme jim šťastnou cestu. Brzy zjistí, že svět není dětské hřiště, na kterém si došli hrát. Nové, co je čeká za humny. Ať se kvůli své naivitě nedokážou do zabezpečí a vyrovnají se s nástrahami okolí. Ať také vyhrají boj nad svou samým. Vždyť kolo je člověku ve svobodném světě větším nepřítelem než on sám.

A co když ten svět byl vlastně úplně jiný?

ODKUDSI PADALA SÍŤ

PROLOG

Kam až lidská paměť sahá, toulají se po světě. Na bradě jim sotva začalo růst první chmýří a ještě před chvílí neznali nic než roh svého domu. Jako Honza z pohádek opustili svá rodná stavení, přes rameno mají přehozený ranec buchet od maminky a vydávají se vstříc neznámému.

Nemají jasně vytyčený cíl. Ví jen, že se chtějí konečně dostat z dosahu otcova trestajícího pásku. Touží po poznání, po dobrodružství, a to přece stačí. Vždyť na co cíl? Proč by všechno mělo mít nějaký cíl? K čemu sledovat obzor, když kvůli tomu člověk přehlíží krajinu kolem sebe?

Popřejme jim šťastnou cestu. Brzy zjistí, že svět není dětské hřiště, na kterém si dosud hráli. Neví, co je čeká za humny. Ať se kvůli své naivitě nedostanou do nebezpečí a vyrovnají se s nástrahami okolí. Ať také vyhrají boj nad sebou samými. Vždyť kdo je člověku ve svobodném světě větším nepřítelem než on sám?

A co kdyby ten svět byl vlastně úplně jiný?

DVA

I.

Asi to nebude příjemná noc. Je už kolem tří hodin ráno a Matěje po včerejším dni zmáhá únava. Ale přesto mu hluk aut z dálnice nedává spát. Je plynulý, neustává, jen kolísá, jako by ho chtěl ukolébat.

Kam v tuhle hodinu jezdí? Kdyby jich bylo jen pár – kdyby jen čas od času slyšel zavrčení motoru. Ale je to stejné jako ve dne. Pořád jeden plynulý proud plechů. Napadlo ho, jestli jsou v noci takové i dálnice u nich doma. Nikdy totiž u žádné nespál. Až tady, v Německu. Všichni jsou tu jistě bohatí, mají hodně aut, velkých aut, nákladňáků, víc dálnic a byznys se musí hýbat i v noci. Ale Tomáš vedle spí docela tvrdě. Nebo to alespoň dobře hraje.

Oba se choulí u jednoho z nájezdů na dálnici. Na začátku září už není v noci takové teplo. Na hlavu, která mu čouhá ze spacáku, je Matějovi zima. Rozhodli se lehnout si ke skupince bříz. To kdyby začalo pršet. Ale hlavní bylo najít místo, kam by řidiči z dálnice nedohlédli. Chlapci nechtěli, aby je v noci budila německá policie a vyptávala se, co tu pohledávají. Matěj věděl, že nic špatného nedělá, ale přesto si připadal jako problémová osoba, když se tu spolu s kamarádem a pár eury v kapse povaloval u dálnice.

Co vlastně pohledávají dva mladíci u A6 mezi Norimberkem a Heilbronnem? Existují přece přívětivější místa na přespání. Chtěli se sice nechat vyhodit někde na benzínce, ale trochu se to zvirtlo. Chlápkovi, co si ho stopli, totiž řekli jen svůj směr, usnuli mu v autě a on je vzbudil pozdě – až ve chvíli, kdy z dálnice odbočoval. A tak skončili tady.

Z batohu pod hlavou vytáhl Matěj kulicha a narazil si ho hluboko do čela, aby mu nebyla taková zima. Jsou ale docela hezky vidět hvězdy, tak snad pršet nebude, uklidňoval se. Tráva je vysoká, schováni jsou v ní dokonale. Ani ve dne by je ze silnice nikdo nezahlédl. Policie byla dost přísná, když jim dala už u Plzně za stopování pokutu. Dvě stě korun. Jestli to takhle půjde dál, budou za chvíli bez peněz. Ještě včera odpoledne doma, a teď tohle.

Matějovi tékaly myšlenky jedna přes druhou, čímž ho zcela nepozorovaně uspávaly.

Dálnice hučela dál.

II.

„Ty drž ceduli a já du stopovat,“ podával mu Tomáš papír s nápisem KÖLN, „měl sem naposled víc štěstí.“

Těžko říct, jestli hraje roli, kdo z nás dvou stopuje, ale budiž, pomyslel si trochu dotčeně Matěj. Sednul si za krajnicí na batoh a před prsa si dal ceduli. Na mě musí být pohled! Připadal si jako vězeň, který se fotí s identifikačním číslem. Nepříjemně k němu doléhal prach, rozvířený nekonečnou, svištící salvou aut.

Tomáš zatím popošel podél krajnice o pár kroků ve směru jízdy, nadzvedl ruku a vztyčil palec. Ve druhé měl cigaretu a pokuřoval. Jen tak ležérně. Dlouhé vlasy měl stažené do culíku, do dálky se mu třeptala stříbrná naušnice. Na řidiče se vůbec neusmíval. Ani za mák se nesnažil! To v nich přece nemůže vzbuzovat důvěru, když má takový výraz! nelíbilo se to vůbec Matějovi.

Nemohl ale popřít, že i s tímto přístupem měl včera Tomáš větší úspěch než on sám. Byla to pro něj záhada a přemýšlel proč. Vždyť vypadám mnohem mladší, bezúhonnější, zranitelnější! Řidiči se přece musí snadno slitovat nad někým, kdo vypadá tak nevinně jako já. Nebo jsem snad míň sympatický? Ne, to ne... Řidiče asi oslovuje Tomášovo autoritativní mužný vzhled, jeho vysoká urostlá postava. Třeba se jim líbí právě to, jak bohémsky pokuřuje a jak nedává najevo svou podřízenost. On vlastně vůbec nevypadá, že o něco prosí. Tváří se pořád tak sebevědomě... Jako by mu bylo jedno, jestli mu někdo zastaví. Proč se řidičům líbí víc tohle, než můj pokorný a ponížený výraz? Mají snad chuť pomáhat někomu, kdo v nich budí respekt než tomu, kdo vypadá jako nevinnost sama? To je přece blbost! Matěj upřeně hleděl na dva valící se proudy aut. Celé mu to přišlo nespravedlivé a cítil se ublíženě.

Po několika minutách si kluci všimli, že jedna tmavě zelená dodávka sjela do pravého pruhu a začala přibrzďovat. Už chtěli jásat, ale na střeše auta se náhle rozblikaly dva modré majáčky. Na přední kapotě se jim podařilo zaostřit zprvu nečitelný, bílý nápis POLIZEI.

„Do prdele, to snad né,“ prohlásil tónem nespokojeného dítěte Matěj a ohlédl se na Tomáše. Ten nic neříkal. Co teď bude?

„Tady nemůžete stopovat,“ řekl jim německou angličtinou policista. Už předem asi odhadl, že jsou cizinci. Otevřel dokořán křídla velkých zadních dveří se zamřížovanými okny a naznačil, aby si nastoupili. Zadní prostor byl od kabiny řidiče oddělen průhlednou přepážkou (také s mříží). Napravo i nalevo byly podél obou stěn dlouhé lavice s ošoupaným umělohmotným polstrováním. Matěje popadnul sklíčený pocit a tázavě se podíval na policistu, jako by se chtěl ještě naposled ujistit, jestli ten pokyn myslel vážně.

„Dovnitř si vlezte,“ ujistil je klidným hlasem a ještě jednou zopakoval stejné gesto jako předtím. Neměli na výběr. Museli si do té pojízdné cely nastoupit. Ozbrojenému policistovi v takové situaci opravdu nešlo říct ne...

Nebo možná šlo, ale chlapce to ani na chvíli nenapadlo. Ostatně tvářil se velice přátelsky, tak čeho se bát. Vyskočili na zád'. Muž za nimi zabouchl dveře a šel si sednout dopředu na místo spolujezdce.

Zůstali sedět v přítmí na lavicích proti sobě. Skrz plexisklo slyšeli, jak spolu policisté německy hovoří.

"Myslíš, že nás vezou na záchytku?" ptal se Matěj vyděšeně Tomáše. Jako by ten to snad mohl vědět.

"Těžko říct."

"Ani nechtěli vidět pasy," nepřestával Matěj.

"No jo, no," odpovídal mu Tomáš lhostejným tónem. Považoval ty poznámky za zbytečné a nechtělo se mu je rozvíjet.

"Vopravdu pěkný, vopravdu moc pěkný hned takhle na začátek," začal se rozčilovat Matěj. „Že sme se na to nevysrali a nejeli radši fakt na tu Moravu!" vykřikoval našťavaně a kopnul při tom do lavice proti sobě. Schovával si tvář zoufalecky do dlaní. Vypadal při tom, jako by čekal na popravu v cele smrti. Hrál si, hrál. Ve skutečnosti se mu situace tak dramatická nezdála. Své obavy vykřikoval bez rozmyslu. Nesnažil se, ani nechtěl pohlížet na věc racionálně a nechával se pohlcovat vzniklým napětím. Svoji hysteričnost vůbec nebrzdil. Podléhal panice rád a nevědomky se v ní vyžíval. Nikdy v životě se vlastně do žádné závažné situace nedostal, tak si to nahrazoval, protože tahle mu připadala celkem vzrušující. „Ty vole, dyť voni si s náma můžou dělat co chtěj! Ani ty pasy vidět nechtěli. Možná že nás povezou někam hodně daleko a bude těžký se voduť vrátet.“

Jeho řeči byly k ničemu, a naopak nepříjemnou situaci jen zbytečně vyhrocovaly. Matěj to věděl, ale neuměl své teatrální kousky zastavit. Proč by také, když se sám ničeho nebál. Velmi dobře cítil, že není tak neklidný, jak by se dalo soudit podle toho splašeného chování.

Tomáš se na něj nechápavě díval. „Z čeho bysme měli mít strach? Přinejhorším dostanem pokutu a budem se muset vrátit domů dřív, než sme plánovali. Sme voba slušně vychovaní lidi, nemáme zlý úmysly a to ty policajti moc dobře ví. Proč by nás za takovou prkotinu vezli na záchytku? Co by z toho měli? Uklidni se, prosím tě!“

Pro Matěje byla zkušenost s policií něco úplně nového. Ani jednou na vlastní oči například neviděl, že by někde někoho zatýkali. Jen ve zprávách v televizi občas ukazovali bleskové akční razie na mafiánská doupata, drogové dealery, pasáky, lidi ze spodiny. Ale to byli skuteční zločinci. Své obavy proto přece sám nemohl brát vážně, natožpak aby se jimi vážně zabýval Tomáš. Oba dobře věděli, že jejich případ neměl žádnou důležitost. Matěje spíš bavilo čekat na Tomášovu reakci. Byla to prazvláštní úchylka. Věděl, že se jím kamarád nenechá strhnout a že ho nakonec okřikne. Lamentoval právě tak dlouho, dokud ho nevyprovokoval. Určitě by přestal, kdyby si uvědomil, co vlastně dělá. Jak tím Tomášovi jen znovu a znovu vnucuje roli autority a sám sebe v jeho očích ponižuje. Choval se svým způsobem jako masochista. Rozdíl byl v tom, že ho nakonec ono ponížení

neskutečně šířalo. Okřiknut Tomášem teď seděl a drtil zuby, že ho kamarád takhle srovnává do latě.

Podobných situací a debat už dříve nastalo nepočítaně. Příležitostí bylo za ta leta víc než dost. Už si ani nepamatovali, kdy se poprvé potkali. Jeden druhého měli tak dobře přečteného, že dokázali docela přesně odhadnout, jak budou v určité situaci reagovat. Tomáš v žádném případě Matějovi jeho habadůry nikdy nespokl. Ale samozřejmě, že si nenechal ujít možnost kamaráda okřiknout a trochu se nad něj povýšit.

To byly jejich pubertální hrátky. Často zcela nevědomě čekali na svoje reakce. Nicméně hra to nebyla zlá. Ani jednomu z nich nešlo o to kamaráda podrazit nebo ho se zlým úmyslem ranit. Respektovali se. Během posledních pár let přátelství se usadili každý do své role, a ta se už příliš neměnila. Měnilo se jen prostředí, ve kterém se jejich hry odehrávaly.

„Kam nás to sakra vezou takovou dobu?“ nepřestával se rozčilovat Matěj. Tomáš ho znovu neokřikoval. I jemu už jízda po těch několika minutách přišla nepřiměřeně dlouhá. Vezou je na stanici? Do města? Mimo dálnici? Potemnělý nákladní prostor byl načichlý benzínem a snad i ředidlem, což jízdu ještě víc znepríjemňovalo. To určitě z těch hadrů, které se válely v rohu. Zpod podlahy bylo slyšet hučení zadní nápravy. Policisté vpředu na chlapce během jízdy nepromluvili. Ani mezi sebou se moc nebavili.

Matěj i Tomáš mlčky koukali dopředu na cestu skrz zamřížované plexisklo, přes ramena policistů. Konečně se ozvalo cvakání pravého blinkru. Dodávka sjela do odbočovacího pruhu a hned za první zatáčkou odbočila k malé boudě. Byla to stanice. Pravděpodobně jen bezvýznamná služebna pro dálniční policii. Akorát pro jednu hlídku, napadlo Matěje. Ale proč nás tam vezou? Není to zbytečné?

Začínal být nervózní. Najednou přestal se svými teatrálními gesty, kterými se předtím snažil ukazovat hrdý vzdor. Úplně zmlknul a byla v něm docela malá dušička. Byl zaskočen, protože od začátku počítal nanejdýš s pokutou. Vysadí je v nejbližší vesnici, tam zaplatí a čau amigos. Nechápal, proč je vezou až na služebnu. Vždyť kolem není nic, kam by pak mohli jít...

Ozvalo se vrznutí ruční brzdy. Zastavili.

„Vystupte si, pánové,“ řekl policista, když opět otevřel zadní dvoukřídle dveře.

Nákladní prostor zalilo ostré denní světlo a kluci soustředěně mžourali směrem, odkud vycházel policistův hlas. Zatím se na bílém pozadí rýsovala pouze jeho mohutná postava. Prve si ani nevšimli, jak moc je mohutná. Toho tak mít za otce... Nerad bych od něj dostal po hubě.

„No tak, nezdržujte to a vylezte ven!“ okřikl je netrpělivě policista. To ovšem bylo úplně nepochopitelné. Kluci vůbec nic nezdržovali. A jestli přeci, tak jen na zlomek vteřiny. Rozhodně nasadil drsnější tón než předtím.

Popadli krosny a seskočili na zem. Když se kolem něho ve dveřích prosmýkávali, všiml si Matěj, jak chladný výraz měl najednou v očích. Ale třeba se mi to jen zdá. Jsem taky hned ze všeho podělanej...

Druhý policista mezitím už odemykal dveře od služebny. Oproti prvnímu byl o dobré dvě hlavy menší, navíc o dost hubenější. Jak Pat a Mat. Jen nás sem zjevně nevzali, abysme jim píchli s přestavbou služebny. Matěj se té myšlence zasmál.

„Pokračujte za kolegu dovnitř,“ řekl mohutný suše. Zabouchl dveře od dodávky, zamknul a pokračoval za chlapci.

„Ty z toho teda dělají divadlo,“ řekl cestou nahlas Matějovi Tomáš. Kroutil přitom nevěřicně hlavou.

„Ale, ale! Co to je? Pouze anglicky!“ zareagoval ostře policista za nimi.

„Cože?“ vyhrknul Matěj a s nechápavým výrazem se otočil za sebe.

„Ano,“ kývnul jako by na srozuměnou muž v uniformě, „v cizí zemi v přítomnosti policistů není dovoleno mluvit jazykem, kterému by nebyli schopni porozumět. Berte to jako varování. Pokud vás ještě jednou budeme muset napomenout, přitíží vám to.“

Z té věty v Matějovi zamrazilo.

„Přitíží v čem?...“ zastavil se na moment a zase se otočil. „Kam vlastně jdeme?“

„Pokračuj, pokračuj!“ napomenul ho policista. „Vidíte sami. Na služebnu. Sepíšeme protokol.“

„Protokol? Ale...vždyť jsme jen...stopovali,“ ohrazoval se dál Matěj. Ale to už byli vevnitř ve službě.

Hubený policista si sednul za stůl s počítačem. Toho bych klidně zmlátil, kdyby neměl pendrek a bouchačku. Taková sušinka!

Navázal na Matějova slova: „Ano. Nepovoleně stopovali! A to musí být řádně zaneseno do mezinárodních záznamů o vašich osobách.“

„Takovou maličkost do záznamů?“ zíral s otevřenou pusou Tomáš. Konečně se projevil. Ten to s nimi spíš uválí než já.

„Jistě. Orgány přece musí mít přehled o pohybu osob, a to i o sebemenším. Co jste čekali? Vám se to snad zdá přehnané? Ale v budoucnu může přece každá maličkost hrát roli! Co kdyby to pomohla při řešení nějakého kriminálního případu? Kam až by to dospělo, kdyby si každý nekontrolované dělal, co se mu zlíbí... Je to i pro vaše dobro a bezpečnost, věřte mi. Posad'te se.“

Zdá se mi to, nebo jsem se dočista zbláznil? Matěje začal popadat spravedlivý hněv. Ohlédl se na Tomáše, který seděl s rukama složenýma v klíně a upřeně pozoroval toho huběňoura za počítačem.

Hej, co se to tady děje? Ať nám prostě dají pokutu a konec, ne?! Co je tohle za šikanu?! Ale měl bych to říct Tomášovi. Ten by jim to nějak rázně řekl. Měli bysme se na ně domluvit. Kurník to je dobrá finta s tím zákazem mluvit ve svém jazyce!

Matěj se najednou cítil jako němý. Ale co! Kašlu na ně! Co mi tu mají co poroučet?! A už chtěl něco Tomášovi říct. Ale ten se na něj podíval a dal si prst před pusou na znamení, aby zatím mlčel.

„Průkazy totožnosti, prosím,“ obrátil svůj zrak na oba chlapce hubený policista. No nazdar. To jsem zvědav, co z tohohle bude. Hajzlové mizerný. Ze je to baví takhle se tu s námi zdržovat!

Oba vyštrachali své občanské průkazy. Když je policista dostal, přečetl s obtížemi a s příšernou výslovností jejich jména. Pak je vytůkal do počítače. Idiot! To se žádný cizinec nikdy nenaučí vyslovovat naše jména? Prostě čtu jak píšou, ne, blbče? Policista se dlouho zaujatě díval na monitor a uznale při tom mručel. „Hmm, hmm...zajímavé.“

Jeho kolega, který zatím stál za zády chlapců se šel také podívat. Před chlapci se spolu stále bavili pouze anglicky. V tom byli zatím velice korektní.

„Takže Česká republika. Hmm, hmm...“

Matěj bezděčně přikývl. Tomáš seděl stále nehnutě s rukama složenýma v klíně. Oba dva policisté dlouho pozorovali monitor a chlapci nechápali proč.

„C...co se děje?“ zeptal se nejistě Matěj a pro sebe si dodal: Tos ten název nikdy neslyšel?!

„Je snad nějaký problém?“ přidal se k němu s ledovým klidem Tomáš.

„Tohle bylo ve vaší složce,“ otočil policista beze slova monitor na chlapce. Běželo na něm video natočené kamerou se žlutozeleným nočním viděním.

„To sme my!“ vykřikl vyplašeně Matěj na Tomáše.

„Mluvte pouze anglicky!“ zahrozil znovu mohutný policista.

Tak to je nářez! sledoval Matěj video s otevřenou pusou. Ano, bylo to nahráno policejní kamerou v parku v jejich městě, večer před tím, než vyrazili na cestu. Přímo tam se z minuty na minutu rozhodli, co podniknou. Video bylo opatřeno anglickými titulky.

T: Co kdybysme zejtra někam na pár dní vypadli?

M: Hehe, třeba do Holandska bysme se mohli jet vyhulit.

T: Tak jo. Tak pojedem.

M: Počkej, počkej. Já to myslel jako vtip! Dyť to je strašně daleko a nemáme prachy na autobus...

T: Ale není. Za pár hodin tam sme. Budem stopovat.

M: Ale...

T: Bojíš se?

M: Ne, to ne, jen...

T: Tak jedem? Zejtra?

M: (váhá)... Tak teda jo. Já zjistím na netu cestu a vezmu doma mapu. Musíme se pojistit.

T: Dobře. Dopoledne by nám mohlo stačit.

M: Jo, to mohlo.

Když video skončilo, otočil policista monitor od zkoprnělých chlapců zase k sobě. Vzal ze stolu hrnek s vystydlým čajem. Významně si z něho

usrkl a zase položil vedle sebe. Mohutný postával za ním, ruce sepnuté za zády a opíral se o zeď. Pat a Mat, Pat a Mat!

„S politováním vám musím oznámit, že lehké drogy již byly v Nizozemí postaveny mimo zákon. Tento neblahý experiment skončil a chápu, že z toho asi nebudete mít radost. Ale víte – za poslední dobu se zde neúnosně zvyšovala kriminalita a hlavní podíl na tom podle všech analýz, které provedly pomocné instituce, měly právě lehké drogy. Lidé zde dostali až příliš volnosti a nedokázali ji využít vhodným způsobem. V celé Evropě (a v Nizozemí nejvíce) se prosazoval trend zvyšování kriminality, násilí, proti kterému byly úřady bezzubé. Neomezená svoboda se ukázala být pro obyvatelstvo pastí a podle průzkumů s ní většina nebyla spokojena. Stala se pro ně nesnesitelným přežitkem. Bylo proto nejvyššími orgány rozhodnuto svobodu nějakým rozumným způsobem regulovat. Ne potlačit! To by přece odporovalo demokratickým ideálům. Pouze regulovat. A pokud se vše povede, brzy bude – doufejme – vytríbena do jakési ideální formy... Vaše cesta tedy končí. To jste doufám pochopili.“

Jak pochopili? Co je tohle sakra za dikci? Matěj během policistova monologu pozoroval, jak se Tomáš vzpurně kouká na hubeňoura. Musel vážit tak polovinu toho, co on. Co nám to tu ta vyžle vypráví za pohádky? Nějaký dva břídilové, nejposlednější z posledních policajtů se s náma baví jako gestapo. Zakomplexovaný chudáci! Zkoušejí vystrašit dva kluky, ale my známe svá práva, i když jsme jinak možná mladý a nezkušený. Víme co si na nás můžete dovolit a co ne!

Matěj měl plnou hlavu nařčení, ale navenek se tvářil pokorně. Tomáš vyzval policisty, aby jim řekli, kolik mají zaplatit pokutu za stopování. Pak ať je prý hned pustí. Hubený policista po něm za jeho neochvějnost bleskl očima. Upřel znovu zrak na monitor. Přejížděl po něm očima ze strany na stranu. Něco zjevně četl a pomalu mu na ústech vyvstával nenápadný úsměv.

„Obávám se, že to nebude tak snadné. V zájmu zachování společenské stability nelze věc odbýt pokutou a nechat vás potulovat se nekontrolovaně cestou necestou po Evropě. Neříkám, že jste společensky nebezpeční – to chraň bůh. Vidím na vás, že jste bezúhonní mládenci, se kterými bude rozumná řeč,“ povídal zlým tónem. Stále přitom něco četl na monitoru a usmíval se. „Určitě s vámi bude rozumná řeč, když jste se sem vydali bez vědomí svých rodičů. Nebo ne? Nebo se snad mýlím?“ vyvalil oči a hrál si na nechápavého. „Povězte. Totiž tedy alespoň vaše matka, Tomas, si myslí, že jste kdesi na jižní Moravě. Vy jste ale mazaní! Báli jste se, že vás nepustí, že ano?“

„Cože?“ vydechl Tomáš. „Jak to víte?!“

„Hehe,“ usmál se přihloupě hubeňour, „to je zcela prosté. Ale vám to bohužel nemůžeme sdělit. Jde o jedno z bezpečnostních opatření přijatých v rámci změn, o kterých jsem vám již řekl... Šikovná pomůcka... Takže si u vás doma myslí, že se touláte doma a 'popíjíte' – teď přesně tlumočím slova vaší matky, Tomas – popíjíte víno v moravských sklípkách.“ Čím dál tím víc při těch slovech vypadal vedle Tomáše jako úplný idiot. „Morava,

Morava...á tady je Morava. Vidíte, ani jsem nevěděl, kde to je. No ale to je nádherné, nád-her-né alibi! Opravdu velice rafinované! Máte oba mé,“ a otočil se přitom za sebe „i tady kolegovy veliké sympatie. Pevně věřím, že když jste tady tak...sami..., na zapřenou řeklo by se, budete i ochotněji...spolupracovat.“

hustou se zastírala. Na střeše zářily pouliční lampy se elegantně lesklými vyleštěnými krycími skly. Vozovky ulic, která lemovala ulici. Jen zahrada s kopečkami květin a stromů. Byla jako stvořená pro pláň chlapců.

„Tady to je opravdu krásné!“ křičel septem Matěj a strkal netrpělivě do Tomáše, aby se vrátil na plot. Sám se pak za ním přehoupl. Rachtání plátna se hrubě narušilo zúhlou ulici. Matěj se při tom vždycky zasekl, jako by chvilu klesl. Když lidé uprostřed ním přes ulici byla rozsvícená okna. Měl z nich být krásně vidět. Matěj (snad aby si připadal méně napjatý) raději šel dle stromů. Slyšel jen, jak mu duní tep ve spánkách.

Když oba přelezli na zahradu, zůstali přikrčeni ve tmě. Čekali, jestli někdo neprojde a nebude právě zkoumat, co se v kostele děje. Raději ani nedýchali. Ještě až přemluvíte uslyšeli, že se k nim po chodníku blíží krutý. Za plotem se vzápětí klonil míhnut. Zjevně zde neměl. Uf, ještě že tak! Snad už jsou v bezpečí. Nežádali si kromy na záda a opatrně popošli nepovšimnutou uličkou ke zdi kostela. Dříve tu byl jistě hřbitov. Ale teď to vypadalo jako obyčejná zahrada, na které rostly vysoké jalovce a pár ovocných stromů.

Kostel měl zdi z nerovinných červených cihel. Celý ve střízlivém sovětském stylu a křivě byl v těchto končinách dost a dost. Vytipovali si ho během několika minut. Protože vypadal opuštěně. (Alespoň mě se v něm podle ústřední obou chlapců zřejmě neobtěžili). Byl navíc v bezpečí za plotem, jen kousek od centra, kam se chtěli vydat.

Zahrada hřbitová, do které se vradili, měla na jedné straně společný plot se zahradou sousedního domu. Báli se, že by tam mohli někdo přijít a všimnout si jejich přítomnosti. Vybíhali karimatky a spacíky trochu opodál, za pohybem se pozorovali. Ale se třásla. Až později. Před spaním. Teď schovali batohy do ašerkyptického lopat, hrábí a náčiní pro údržbu prostranství kolem kostela. Vydali se vstřík veškerému městu.

Do Mladotrichen dorazili až časně ráno. Někdo hladově se tebdy hned nasvalili na nápisů a kašny. Z krosky vyběhli tašky a Matěj si nachystal krajný chleba a pašukou. Vedle chodil muž trávící pláň. Nejspíš Arab, který uklízel odpadky, povahující se po náměstí. Jeho jedovatě oranžová pracovní vesta s reflexními pruhy ostře kontrastovala s ledovou dlažbou náměstí a unavými kabáty čerstvých lidí. Míchavým chápáním na tyči zvedal po kusech odpadky a házel je do popelnice na kolečkách, kterou popoulněvali namalované za sebou. Cítil od něj tak nějak přijel?

Matěj neměl nářadí. S hladověním vyzněl čekal, až mu podá Tomáš ten svůj.

„Ty jo, ty policisti bytí tebdy, co? A přitom si, na nás mohli schladit záhu. Já bych na jejich místě, tak bych se unášel k surti. Jen tak pořád jezdit po ulicích, davat pokuty a zvrátit nář jen jednat za uberák,“ říkal a přitrd

III.

U plotu, který obíhal kolem jednoho kostela v Maastrichtu, byl klid. Ulice se konečně zdála prázdná. Ani klapot bot v dálce. Zhruba před hodinou se setmělo. Ve žluté záři pouličních lamp se elegantně leskly vyleštěné karoserie zaparkovaných aut, která lemovala ulici. Jen zahrada s kostelíkem spočívala ve tmě. Byla jako stvořená pro plán chlapců.

„Ted'! Ted' nikdo nejde!“ křičel šepem Matěj a strkal netrpělivě do Tomáše, aby vyskočil na plot. Sám se pak za ním přehoupl. Rachtání pletiva se hrozivě rozléhalo ztichlou ulicí. Matěj se při tom vždycky zasekl, jako by chytil křeč. Vždyť hned naproti nim přes ulici byla rozsvícená okna! Musí z nich sem být krásně vidět. Matěj (snad aby si připadal méně nápadný) raději chvílemi nedýchal. Slyšel jen, jak mu duní tep ve spáncích.

Když oba přelezli do zahrady, zůstali přikrčeni ve tmě. Čekali, jestli někdo nepřiběhne a nebude pátravě zkoumat, co se u kostela děje. Raději ani nedutal. Teprve asi po minutě uslyšeli, že se k nim po chodníku blíží kroky. Za plotem se vzápětí kdosi mihnul. Zjevně nic netušil. Uf, ještě že tak! Snad už jsou v suchu. Nasadili si krosny na záda a opatrně popošli neposekanou trávou ke zdi kostela. Dříve tu byl jistě hřbitov. Ale teď to vypadalo jako obyčejná zahrada, na které rostly vysoké jalovce a pár ovocných stromů.

Kostel měl zdi z neomítnutých červených cihel. Celý ve střízlivém severském baroku, kterého bylo v těchto končinách dost a dost. Vytipovali si ho během odpoledne, protože vypadal opuštěně. (Alespoň mše se v něm podle úsudku obou chlapců zjevně nesloužily.). Byl navíc v bezpečí za plotem. Jen kousek od centra, kam se chtěli vydat.

Zahrada-hřbitov, do které se vkradli, měla na jedné straně společný plot se zahradou sousedního domu. Báli se, že by tam mohl někdo přijít a všimnout si jich. Raději vybalí karimatky a spacáky trochu opodál, za ohybem kostela. Ale ne hned. Až později. Před spaním. Ted' schovali batohy do altánku plného lopat, hrábí a náčiní pro údržbu prostranství kolem kostela. Vydali se vstříc večernímu městu.

Do Maastrichtu dorazili už odpoledne. Notně hladoví se tehdy hned nasvačili na náměstí u kašny. Z krosen vytáhli tašky a Matěj si nachystal krájený chléb s paštikou. Vedle chodil muž tmavší pleti. Nejspíš Arab, který uklízel odpadky, povalující se po náměstí. Jeho jedovatě oranžová pracovní vesta s reflexními pruhy ostře kontrastovala s šedivou dlažbou náměstí a tmavými kabáty ostatních lidí. Mechanickým chňapadlem na tyči zvedal po kusech odpadky a házel je do popelnice na kolečkách, kterou popotahoval namáhavě za sebou. Odkud sem asi přijel?

Matěj neměl nůž. S hladovým výrazem čekal, až mu podá Tomáš ten svůj.

„Ty jo, ty policajti byly hodný, co? A přitom si na nás mohli schladit záhu. Já bejt na jejich místě, tak bych se unudil k smrti. Jen tak pořád jezdit po silnici, dávat pokuty a vzrůšo mít jen jednou za uherák,“ říkal a pořád

sledoval, jak si Tomáš maže chleba. Hlad byl neúnosný. Tomášovo mazání mu přišlo příšerně pomalé. „Bejt policajt musí bejt voprz. Pořád je na tebe jen někdo nasranej, a i když natrefíš na hajzla, co tě provokuje, tak ho nemůžeš pořádně zmydlit. Žádný velký pravomoce nemáš,“ pokračoval dál Matěj, dokud nedostal nůž. „Dík... No prostě si vážim policajtů, co se na službě usmívaj.“

Paštiku si na krajíc napatlal tak rychle, že se nalepila i na rukojeť nože. Nevšiml si toho. Jen ledabyle ho otřel a vracel Tomášovi. Ten se ostře ohradil.

„Koukni se, jak je to zapatlaný. Utři to pořádně!“

Matěj se nejdřív zarazil, pak se podíval se na nůž. Když ho viděl, musel uznat, že se Tomáš rozčiluje docela oprávněně. Nelíbil se mu ale jeho panovačný tón. Nechtělo se mu příkaz poslechnout. Zareagoval však nejhůře, jak mohl. Místo toho, aby se ohradil oprávněně proti způsobu, jakým mu Tomáš nakazuje, rozhodl se pro naivní, dětské popírání toho, že je nůž špinavý. Pokolikáté už si zvolil takhle mizernou strategii! Sám a sám se pořád dostával do úzkých.

„Dyť to nic není.“

„Ale je!“ odpověděl Tomáš popuzeně. „Proč nedokážeš respektovat, že chci mít čistej nůž?!“

Matěj se vzdorně podíval Tomášovi do očí a o překot přemýšlel, jak by zareagoval. Bral to jako malý souboj, který se mu ale zároveň zdál nesmírně důležitý. Nechtěl ho ztratit. Přece si nenechá rozkazovat od kamaráda, jako by to byl jeho otec. Ale bylo už pozdě. Vždycky, vždycky ho ta správná reakce napadla pozdě. Nakonec se nezmohl na nic víc než na vzpurný pohled. Tomáš pochopil situaci. Měl v očích vítězný klid a Matějovi bylo jasné, že neustoupí. On sám už byl v defenzivě a nejlepší moment pro zvrat propásl. Ještě jednou (uvnitř rezignovaně, navenek s ostentativní nechutí) vzal do ruky nůž, otřel ho a vrátil čistý Tomášovi.

Lidé na náměstí si jejich roztržky pravděpodobně nevšimli. Stejně jako Arabovi, šourajícimu se od odpadku k odpadku, jim raději nechávali vlastní prostor. Zjevně nezapadají. Nebo možná lidi znervózňuje, jak tady neuspořádaně svačí na schodech kašny. No jo – těch igelitovejch tašek, papírků a všeho toho bordelu vyházenýho z baťohů kolem nás! Asi si říkají, proč si nekoupíme třeba bagetu a nesvačíme trochu kulturně...

Matěje velice uspokojovalo, když si to říkal. Připadal si nuzně, ale zajímavě.

„Hele, podívej jak po nás ty lidi pokukujou,“ obrátil se na Tomáše. Ten se souhlasně pousmál.

„Hehe, vypadá to, že se s takovejma prasatama často nesetkávají.“

„Jedinej, koho zajímáme sou tady ty pitomý holuby. No hoši, fakt nenápadný ste! Vůbec nevypadáte, že somrujete!“ předstíral káravý tón Matěj. „Koukni jak sou nadrženy, až se budou moct vrhnout na drobky. Tváří se přitom, jako by tu nebyli. To sou fakt tak tupý zvířata! Úplně mi tou svojí blbostí lezou na nervy!“

Oba se zasmáli. S velkými krosnami si připadali ve spořádaném městě jako pěst na oko. Ale teď, večer, když už za tmy schovali krosny u kostela a měli na zádech jen malé batůžky, to bylo o něco lepší.

Hned je uhodilo do očí, jak neobvykle čisté jsou všechny ulice. Zdálo se jim to až nepřírozené. Chodníky se leskly jak vyleštěné parkety. V neznámém prostředí nevěděli, kam se dříve otočit. Matěj si přetáhl přes hlavu kapucu od bundy, aby se schoval před chladným větrem. Docela sychravý začátek září. Zahrádky barů a restaurací byly přesto plné lidí, navíc popíjejících studené pivo. Zima jim očividně nevadila tolik jako chlapcům. Ulicí zářil pás výkladních skříní s oblečením a zlatem, prolínaly se v ní sladké vůně dámských, pánských parfémů i nevábny pach přepáleného oleje ze smažených jídel. Kluci mezi nesčetnými cedulemi s holandskými a anglickými nápisy hledali nějaký coffeeshop, kde by si koupili gram toužebně očekávané marihuany.

Za čím jiným než za konopným opojením by sem také oni, dva sotva osmnáctiletí chlapci, jezdili. Poprvé bez rodičů v cizí zemi! Nezávislí, svobodní, nikým nekontrolovaní! Matěj to od začátku vnímal jako velké dobrodružství. Trochu mu vadilo, že se rozhodli pro jistotu nikomu o své cestě neříkat. Nemohli totiž podstoupit riziko, že by se to rodičům nějak provalilo. Hrozně ho to mrzelo. Jak rád by se všem pochlubil! Plán cesty mu připadal velice odvážný. Většina lidí, co znal, by se ho určitě zalekla. Ale ne on – on měl tu kuráž a nebál se ničeho. Podstoupil to. Jenže k čemu to bylo, když nemohl být obdivován ostatními. Zůstával se svým hrdinstvím bezútešně sám... Ale až se vrátí... Až se zas vrátí domů... Určitě už nebude mlčet. Všem prozradí, jak dobrodružnou cestu zažil!

IV.

Konečně jeden coffeeshop našli. Zrovna někdo vycházel ven a dveřmi se za ním vyhrnul pronikavý konopný odér. Stoly byly obsazené. Z reproduktorů se linulo reggae, ale jinak tu byl docela klid. Všichni seděli tiše u stolů, pokuřovali jointy. Koukali přivřenými víčky před sebe a cucali kolu či jiný nealkoholický nápoj. Ale nezdálo se, že by se nudili. Každý si to řešil sám v sobě.

„Ty jo, Tome, my tu fakt sme! Nechce se mi věřit, že něco takového existuje. Proč to nezavedou i u nás?“

Na baru dostali menu s nabídkou několika druhů marihuany a hašiše v různých cenových kategoriích. Koupili si nejlevnější model, pokouřili a vyšli zpět na ulici.

Maastricht teď ještě víc působil jako místo z jiného světa. Mísily se tu na malé ploše domy všech podob, kostely, brány, staříčké městské hradby. To je paráda! Už to nebyly jen čisté ulice. Celé město mělo noblesu, se kterou se chlapi v životě nesetkali. Matějovi přišlo, že to muselo být snad nejbohatší město na světě, a napadla ho „maastrichtská smlouva“. I když nevěděl, o co přesně jde, nedivil se, že se to podepsalo právě tady – ve městě plném kouře z drahých kubánských doutníků. Plném bankéřů a vysokých úředníků Evropské unie. Lidí v oblecích, elegantních černých kabátech a nablýskaných botách.

„Tak tomuhle říkám pupek světa! To je šílený luxus! Kéž by to tak někdy vypadalo i u nás. To bude šok, až se zas vrátíme.“

„To jo, no. Hlady tu asi moc netrpí,“ prohodil ironicky Tomáš. „Úplněj chodící Quelle katalog. Třeba támhle ta ženská, vidíš ten kožich? Ten musel stát majlant!“

„Ty bláho, no jo!“

„To je fakt síla. Sem bych se hned přestěhoval. U nás je to takový nijaký, šedivý. Kolik tady asi berou?“ divil se Tomáš a Matěj si místo odpovědi dál přísazoval. Připadal si jako v ráji, kde je všeho dostatek.

„A všude tolik restaurací a všechny narvaný k prasknutí! Celý centrum vypadá jako jedna velká hospoda. Mít tak peníze, hned bych si objednal nějaký pořádný bůček!“ Zadíval se za okno jedné restaurace: „Hele, dívej, co tady ty nechali na talíři. Snad to nepůjdou vyhodit! Ty vole, já bych to klidně všechno dojed! Hned! Mam děsný hlad!“ vyjely mu sliny do úst, když uviděl, jak za oknem odnáší číšník ze stolu téměř plný talíř. „Ten chleba s paštikou odpoledne mě moc nezasytil.“

„Taky bych něco pojed.“ přitakal Tomáš.

„Hele, támhle je fast food, tak si dáme hranolky nebo něco. Napůl.“

„Dobře.“

Koupili si tedy hranolky a doufali, že se ohřejí. Ovšem vevnitř bylo plno, a tak sedli ven ke stolku na studené hliníkové židle. Vedle seděl chlap. Také pojídal a s někým si telefonoval. Vytlačili z pytlíku majonézu a kečup.

V několika vteřinách snědli všechno do posledního zrnka soli, kterou vyzobali nasliněnými ukazováčky.

„Hm, tak sem si trochu podráždil chuťové buňky,“ prohlásil zklamaně Matěj. Hlad ho stále neopouštěl. Chlap vedle se zvednul a na stolku nechal vaničku, z dobré poloviny plnou hranolků.

„Matěji, dej je sem!“

„Dyt' nás uvidí lidi! Budem za socky!“

„Dyt' taky sme! Dělej! Sem s nima!“

Matěj se rozhlédl, jestli se někdo nedívá a chvatně přitáhnul hranolky na jejich stůl. Snědli je opět za pár vteřin.

„Kurník, já bych ještě jed.“ prohlásil Matěj. Tomáš již nereagoval. Tiše pozoroval průvody lidí na ulici. Matějovi nezbylo než se přidat. Byla to skutečně přehlídka plná lesku a elegance. Každá drobnost – barvy cedulí obchodů, fasád domů jim připomínaly, že nejsou odsud. Užívali si nahléd cizinců a litovali místní, že si patrně neuvědomují, v čem žijí. Že jim tohle přijde normální. Seděli u stolku na chodníku na naparfémované hlavní třídě. Na rohu křižovatky, u semaforu. Pohádkové město proudilo v pravidelném tepu světél.

Jako by seděli u pohyblivého pásu. Sledovali průvod černých sak, večerních šatů, napomádovaných vlasů. Nápisů a symbolů na bundách mladistvých. Naproti cinkly dveře obchodu s céděčky. Zákazník vplul neslyšně do řeky korzujících, zatímco na přechodu se lehce, jako když si rukou projedeš vlasy, prolnuli lidé na znamení zeleného panáčka. Ten červený zas svítil na klukům přímo nad hlavami. Ale snad to ani nevnímali. Zajisté nevnímali. Podléhali atmosféře Maastrichtu. Vše bylo tak dokonalé. Pravidelné kolotání. Přesně usměrněný a vše strhávající pohyb města.

Na chvíli se však před jejich zraky zadrhnul. Bůhví proč někdo v autě, které stálo na červené, pootevřel dveře a srazil projíždějícího chlapa na mopedu. Ten byl mrštěn v helmě k zemi. Díky malé rychlosti při srážce rychle, nezraněn vstal.

„Ty vole!“ vyděsil se Matěj.

Ani se nestačili zvednout. Sledovali nehodu na rohu křižovatky a připadalo jim, jako by byla sehrána právě kvůli nim. Muž z motorky i muž z auta se vzájemně osočovali z viny. Nadávali si, řvali na sebe. Kolemjdoucí jen překvapeně koukali. Obcházelí místo nehody obloukem a rozpačitě pokračovali v chůzi. Rozlíčení muži po chvílce pochopili zbytečnost hádky i volání policie (vzhledem k nulové materiální škodě) a odjeli. Lidé už nemuseli chodit obloukem a jejich kabáty znovu pohltily místo nehody. Matěj s Tomášem jen beze slova zírali. Nehoda na okamžik všechno zastavila, aby se za chvíli zdálo, že nikdy nebyla.

„Tak to sem ještě neviděl!“ prolomil němé zíráni Matěj. „Jak z toho byli všichni úplně hotový! Pořád pohodička, večerní nákupy, nic se neděje a najednou bác! Bouračka a nikdo neví, co dělat. Skoro to vypadalo, že ty lidi nevěří, že by se něco takovýho vopravdu mohlo stát!“

„To máš úplnou pravdu,“ vložil se do řeči Tomáš, „třeba si mysleli, že je to nějaká skrytá kamera a nechtěli se ztrapnit...“

„Jó, to je taky možný...“

„Dem?“ navrhnul Tomáš. „Je pěkná kosa. Chůzí se aspoň zahřejem.“

„Tak jo. Dem,“ souhlasil Matěj.

Zvedli se ze židlí a pokračovali pomalu směrem ke kostelu, kde měli . . . schovány batohy.

„Třeba máš pravdu. Třeba to byla jen skrytá kamera, ale nepovedlo se nikoho nalákat. Hehe. Ale to je blbost... Víš, mě jen překvapilo, že se nikdo k tomu chlapovi, když se sbíral ze silnice ani nepřiblížil. Je sice fakt, že se zvednul rychle, ale stejně mi ty lidi přišli úplně bezradný,“ nepřestával Matěj sdělovat svoje dojmy.

„Na druhou stranu,“ namítnul Tomáš, „my jsme se zachovali úplně stejně. Jen jsme na to čuměli jako dva vocasové.“

„Co kdyby se ten chlap nějak šíleně rozsekal? To už by asi někdo přiskočil... Ale stejně to bylo tak nečekaný! Člověk by si řek, že v takhle krásném, pohodovém městě, se nikdy nic zlého nemůže stát a najednou bum! To už se ale vopakuju...“

„A jaký z toho plyne ponaučení?“ dotázal se s předstíraným řečnickým patosem Tomáš a Matěj mu pohotově odpověděl.

„Nehul špeky!“

„Hehe, jasně. Nehul špeky... To je největší zlo!“

Blížili se k náměstí, před kterým dav lidí postupně ještě víc houstnul. Ve zdech domů se odrážel svižný rytmus elektronické hudby a občas vše přerušil hlas z mikrofону. Prodrali se na kraj náměstí, ověšeného balónky. Na stromech, na lampách, na balkonech. Všude stovky bílých balonků. Barevné reflektory. Jejich kužely kroužily po hlavách přítomných nebo mířily na dlouhé pódium, po kterém se tam a zpátky procházely modelky.

„Vidíš, a tady vo tý bouračce neví ani prd. Ty, to je přehlídka úplně jak v televizi! Pod', dem blíž, ať vidíme pořádně na modelky!“

Lidé přihlížející té skvělé podívané decentně tleskali. Nijak se netlačili. Nad hlavami jim svítil les displejů. Z různých míst neustále vycházely blesky fotoaparátů. Kluci se prodrali až k pódiu.

Prostranství pod širým nebem se třpytilo stříbrem. Všude voněly sladké příchutě parfémů. Vůně. Vůně na každém kroku. V žádném městě ještě Matěj necítil tolik lahodných vůní. Chlapcům znovu přišlo, že jim tu podívanou někdo nachystal schválně. Jenom pro ně. Jako třešničku na dortu večera. Ale přitom jim nejvíce utkvěla v hlavách ta banální autonehoda. Maastricht sice dál ohromoval svou elegantní exkluzivitou, ale kdesi v pozadí Matějovi probleskávaly bezradné tváře lidí, kteří obloukem obcházejí poraženou motorku.

V.

Složka č. 6843248646, *Matej Polacek*, výňatek z podložky č. 2.

Nejbližší přátelé: Tomas Koucky (č. složky: 68770988768), Jan Orisek (č. složky 680967676467), Stanislav Zabrana (č. složky 683687659876). V jeho okolí se pohybuje mnoho dalších přátel, kteří však na něj nemají příliš velký vliv. Kolektiv ve své třídě považuje za přátelský a soudržný (viz příspěvky č. 598663655796 a č. 598663657456 na komunitním fóru www.tridy.cz). Několika přátelům se svěřil, že je zamilován do svých spolužaček (viz maily č. 598663654912, č. 59866365498757, č. 59866365498736 a č. 59866365498709). Postupně takto poukázal na čtyři. Zatím největší láskou pro něj byla již na konci základní školy Zuzana Strnadova (č. složky 689798446700), dcera rodinného přítele, která ho ovšem odmítla. Dodnes v Polacek zůstává hořkost z tohoto nevydařeného vztahu, jak svěřil Zabrana (viz mail č. 59866365498798). Dotyčný je nevyrovnané, výbušné, ale poddajné povahy (viz jeho profil na www.facebook.com). Pojí ho silné citové pouto z jeho sestrou (telefonický záznam č. 598663654000). Rodiče jsou rozvedeni, vůči oběma chová zášť, kterou nelze na základě dostupných zdrojů (sms č. 598663654876 a č. 598663654279) objasnit, ale respektuje jejich autoritu. Miluje fotbal, nenávidí basketbal (viz blog sledovaného). Je zaregistrován na několika sportovních, cestovatelských a seznamovacích serverech. Snaha stát se v budoucnu letcem (záznam rozhovoru ve škole č. 598663654787), čemuž ovšem neodpovídají finanční možnosti jeho rodiny. S největší pravděpodobností nakonec zvolí zaměstnání odpovídající jeho nižšímu střednímu stavu. V posledních 4 letech uskutečnil několik poznávacích cest po České republice (podrobnosti o nich na jeho profilu na www.traveller.com) a dá se předpokládat, že v budoucnu bude tyto aktivity rozšiřovat i o cesty zahraniční. V současné době se vůbec poprvé pohybuje v zahraničí samostatně bez dozoru rodičů (pohybuje se společně s Tomas Koucky), a doporučuje se tudíž kontrolovat jeho pohyb a sledovat, jestli nové podmínky a podněty neovlivní nežádoucím způsobem jeho chování a smýšlení. Zatím má oficiálně čistý trestní rejstřík, ale dopustil se několika přestupků, které jsou v tajné evidenci. Jedná se o běžné přestupky mladistvých, které zatím nemají větší váhu, ale při případném stíhání, mohou být uznány jako přítěžující okolnost. Konkrétně bylo na několika kamerách zaznamenáno, že na základní škole kradl opakovaně v supermarketu čokoládové tyčinky (videozáznamy č. 598663654696, č. 598663654145, č. 59866365458). Na střední škole konzumoval alkohol před dovršením osmnáctého roku (videozáznamy č. 598663654888, č. 598663654322, č. 5986636099, č. 598663654467, č. 598663654687, č. 59866365147). Je zaznamenán i počátek jeho experimentů s lehkými drogami dne 1.5. 2006 u řeky za městem (pro informaci o jeho spolupachatelích - viz videozáznam č. 864234 a emailovou korespondenci čísla 598663654111-598663654115 ve dnech 25.4-10.5. 2006).

VI.

Stopování, stopování... Spaní pod širákem. Co je na tom tak úžasného? Matěj nenáviděl ta studená rána, trávená jen tak pod širým nebem, ve spacáku. A tady to bylo každý den! Přicházela mnohem dříve než v domech a ohlašovala se příšernou zimou před svítáním. Původní představy o cestě sem mu hned zpočátku začaly kazit spousty jednotlivostí, drobných nepříjemností.

Stopování, nezávislost. Stopování. Hurá stopování... Pěkně nudná záležitost! Člověk si představuje jen tu nekonečnou svobodu, ale nakonec zjistí, že je tu spousta jiných věcí, které už vůbec tak skvělé nejsou. Beatnický romány jsou jen romantický pohádky pro lidi z města, který by se od něho chtěli odpoutat. Ale ti autoři stejně počítají s tím, že se neodpoutají, protože kdyby jo, nikdo by těm jejich kecům už nevěřil! Matěj se často zaobíral něčím, co mu vadilo. Byl schopen to v sobě přikrmit tak dlouho, až se našel k nepříteli.

Zajímalo by mě, co je třeba tak úžasnýho na tom pořád někde vyčkávat na kraji silnice. Nebo chodit s prosíkem na benzínkách. Vždycky jsme jako dva somráci, který vopruzují tankující řidiče. S přehnanou úctou jim poníženě lezem do zadku jen proto, aby nás svezli. A pak ty jejich vyjevený, nedůvěřivý pohledy... Na tohle mám mít nervy?! Při tom se mám cítit svobodně?! Odkázanej na dobrotivost cizích lidí, navíc často podivínů, se kterejma se bavím právě jen a jen proto, že jsem jim vděčnej za svezení?

Matěj cítil, že nestopuje pro radost, ale aby ušetřil peníze. Byl to pro něj zahanbující kalkul. I Tomáš se očividně kontaktu s řidiči vyhýbal. Zuby nehty si vedle nich odmítal sedat. Neměl nejmenší chuť vést nucenou konverzaci v autě s cizím člověkem. A když už se s velkým odporem nechal donutit, o dialog se moc nesnažil. Matěj mu to vždycky vyčítal. Mlčet vedle cizího člověka, který je zadarmo svezl (je – dva umouněné výrostky!), mu připadalo nejapné. Matěj si s řidičem povídal i za cenu toho, že se do řeči musel sám nutit. Jistě, že i on by často raději mlčel! Koho by to taky bavilo. Pořád uměle vymýšlet nová a nová témata. Myslet na to, co říknu pak, až zas nebude o čem mluvit. Zrovna při cestě z Maastrichtu narazili na člověka, se kterým čas zpočátku plynul velice ztuha. Nakonec se mu ale jazyk rozvázal.

Stáli u čtyřproudové výpadekky za městem. Snažili se nasát teplo ze slunečních paprsků na teplých flecích mezi stíny, které vrhala alej stromů. Zanedlouho jim zastavil. Byl to černý chlap ve středních letech ve velkém červeném autě. Matěj si jako obvykle sedl na místo spolujezdce a začal mluvit.

„Potřebujeme se dostat do Amsterdamu. Kam až nás můžete svézt?“

„Jedu do práce do Eindhovenu, takže vás můžu vyhodit někde před ním.“

Mluvil čistou angličtinou, která prozrazovala, že je jeho rodnou řečí.

„Skvělý, díky. To nám moc pomůžete,“ děkoval mu srdečně Matěj. Nezdálo se, že by měl chlap zájem mluvit o něčem dalším, a tak bylo chvíli ticho. Tomášovi vzadu to určitě vyhovovalo. Matěj se cítil nepříjemně a snažil se něco říct.

„To máte do práce docela daleko. Z Maastrichtu do Eindhovenu.“

„Ani ne. Je to necelá hodinka autem. Navíc tam jsem jen třikrát do týdne.“

Odpovědi byly stručné, ale Matěje neodradily. Ptal se dál.

„A kde tam pracujete?“

Chlap pár vteřin mlčel. Pak neochotně řekl, že učí anglickou literaturu na střední škole. Ten tón vůbec nebyl na místě. Matěj nechápal, proč mu chlap tak odsekl. Řekl mu to snad nějak nezdvořile? Nebo se tady nesluší ptát se na povolání? Mrzelo ho, že se toho muže dotknul. Nevěděl, co dál. Oba opět několik minut zarytě mlčeli. Zase! A ještě je na mě naštvanej! Pořád se mu honilo hlavou, co řekl špatně. Nakonec se začal chlapovi za svou otázku omlouvat. Ale proč by se měl cítit vinen, nevěděl. Jeho omluva chlapa asi zahanbila, protože začal hned Matěje utěšovat.

„Ale to nic, to nic. To je moje chyba. Jsem na tyhle otázky alergické. Už si ani nedávám pozor, abych to nedával najevo.“

„Co vám na nich vadí?“ zeptal se Matěj.

„To je na dlouhý povídání. Víte, vy jste ještě mladý, takže to možná nepochopíte. Ani nevím, jak to chodí u vás v Če... Z Čech jste říkali, že jo?“

Matěj kývl.

„Nevím, jak to chodí u vás, ale tady, když se vás lidi zeptají na vaše povolání, tak se neptají proto, že by měli zájem o vás, o vaše zájmy, názory. Většinu to zajímá jen proto, aby si vás podle povolání mohli zařadit do příslušný společenský vrstvy. Já jsem navíc černej, takže už při té otázce vždycky cítím, jak předpokládají, že pracuju někde na stavbě. A pak mě plácají po ramenou, že sem dobřej, že učit na gymnáziu musí bejt hrozně náročný. Jsou to pokrytci. Proto jsem zareagoval tak nevrle a omlouvám se vám. Už jenom, že jste všimli mojí podrážděný reakce, mě mile překvapuje.“

Matěj chtěl přidat něco svého, ale chlap se najednou rozpovídal.

„Víte, já jsem tady v Holandsku cizinec. A žít někde jako cizinec je hrozně těžký. Pamatuju si, když jsem byl ve vašem věku, tak jsem taky takhle cestoval po Evropě a byl jsem nadšenej z každý nový země. Většinou jsem jezdil sám, a tudíž jsem byl na cestách mnohem víc v kontaktu s místníma. Určitě víc než vy. To neberte jako urážku, ale když cestujete takhle ve dvou, tak si vystačíte asi sami se sebou, že je to tak?“

Matěj i Tomáš se zamysleli a museli uznat, že na tom něco je. Vždyť vlastně zatím nemluvili s jediným Holanďanem. Trávili spolu na cestě veškerý čas, což je dohánělo k tomu, že víc než okolí zkoumali jeden druhého, každou maličkost ve své mimice a gestech. Hlouposti, bezděčná slova, titěrné detaily získávaly zásadní význam. Samozřejmě, že vždycky našli něco, co jim na tom druhém vadilo, a pak se kvůli tomu pohádali. Byli jako dva solitéři na malém ostrůvku uprostřed oceánu cizího světa.

„Máte pravdu, s místníma se moc nebavíme.“

„No. A já se na svejch toulkách s místníma musel bavit, i když jsem po tom zezачátku moc netoužil. Ale když jste sami, tak po chvilce utečete před tou nesnesitelnou tíhou vlastních myšlenek za lidma a jste mezi nima spokojený, protože oni ve vás vidí hosta, který přišel k nim do bytu na návštěvu. Jsou přátelský, jsou zvědavý odkud pocházíte, jak to u vás chodí, jak na vás působí jejich země a tak dále a tak dále. A vy z té pohostinnosti máte úžasnej pocit. Mnohem lepší, než když někde bloumáte sami. Snad i na základě těchto zkušeností s lidskou pohostinností jsem se rozhodl, že nebudu pracovat v Anglii, ale někde v zahraničí. Našel jsem si holandskou manželku a přestěhoval se sem. Teď to bude už asi osm let.“

„To je dlouhá doba,“ přitakal Matěj, aby bylo vidět, že udržuje pozornost. Angličan byl v ráži a tak tak mu bylo rozumět.

„Je i není. Nevěřili byste, jak se všechno změní, když se rozhodnete někam vrátit. Ne už jako turisti, ale jako někdo, kdo se chce usadit natrvalo. Najednou jsou vůči vám obezřetnější, zdrženlivější. Jakkoli by taky ne, když jste k nim do bytu přišli jako hosti a najednou se tam chcete nastěhovat. Pro ně už logicky zůstáváte hosty do smrti, i kdyby jste se rozkrájeli, a tím pádem se pořád jako hosti i sami cítíte. Ale to je normální lidská reakce a já jim to nezazlívám! Jen nechápu, když se pak diví, že se – řekněme nějakej Čech, když už to říkám vám... Že se nějakej Čech nesnaží, jak se říká, přijmout jejich kulturu a radši vyhledává jiný Čechy a vytváří s nima uzavřenou skupinu. No jo, kluci, ale zažili jste na vlastní kůži, jak je nebetyčnej rozdíl mezi tím pokecat si v hospodě v rodným a v cizím jazyce? V jaký řeči si myslíte, že se vám budou líp balit holky?“

„No jasně, že v rodný,“ odpověděl mu Matěj. Úplně při té otázce zrudnul, ale Angličan si toho nevšiml. Přednášel jako ve škole a otázku formuloval tak, aby dostal přesně tu odpověď, kterou chtěl. Učitel se v něm zkrátka nezapřel.

„To bych řekl! A teď mi řekněte, proč se ty lidi tak diví. Víte jak dlouho trvalo, než mě začali Holanďani zvát sami od sebe na pivo jako kamaráda? Dobrý dva roky to trvalo pánové! Dva dlouhý roky.“

Chlap si odkašlal. Proslov ze sebe vychrlil obdivuhodnou rychlostí. Dával do toho elán člověka, který postupně dospěl k závažnému poznatku a teď ho má chuť sdělit nejlépe celému světu. Matěj viděl, jak moc mu záleží na každém slově. Nikdo z kluků neměl, co by dodal. Pozorovali ubíhající krajinu nekonečných holandských rovin.

„Pojď na chvíli řídit!“ vyzval bodře Angličan Matěje. Ten jen nechápavě nadzdvihl obočí.

„Cože?“

„No pojď, mě už to nebaví!“ opakoval naléhavě muž. Špulil ústa, jako člověk, který se chce smát, ale snaží se zároveň zachovat vážnou tvář. Vlastně už neseděl na místě řidiče, ale na místě spolujezdce. Tomáš seděl klidně na zadním sedadle a otíral si nůž špinavý od paštiky. Co se to sakra děje?! Matěj vyděšeně zjistil, že má volant v rukách. Ještě chtěl něco říct,

ale nebyl schopen. Nebyl schopen! Muž vyprskl smíchy. Posuňky hlavou ho vybízeli, aby radši koukal na cestu.

Vždyť neumím řídit! vykřikl oněměle Matěj a hledal pedál brzdy, aby to zastavil. Kde je sakra ten pedál? Ale pedál tam nebyl a nebyly tam ani žádné jiné pedály. Muž se d'ábelsky smál.

„Pedál hledáš chlapče?“ pohlédl na Matěje s předstíraným soucitem a nadzvednul nohy. Všechny měl u sebe. „Pedál hledáš, vid’?“ zopakoval ještě jednou, zlověstně se smál a zároveň dupnul na plyn. Auto pořád zrychlovalo. „Tak a teď řid’! Řid’! Zkus si to! Taky si to někdy musíš zkusit!“ říkal chlap a Matějovi se zdálo, jako by k němu najednou mluvil hlas jeho otce. Dálnice se zúžila. Přešla do normální silnice, ale chlap plyn neubíral. Otec? Otec? Ohlédl se a na místě spolujezdce skutečně seděl otec. Tomáš vzadu pořád čistil nůž.

„Co tady děláš?“

Jeli zběsile rychle.

„Co se ti nezdá? Neohlížej se a řid’, Matěji!“

Kličkovali mezi auty. Zázračně se to zatím dařilo. Ale to znamená, že teď už ví, kde jsem!

„No jasně, že to vim. Věděl jsem to už od začátku. I máma to věděla. Hodně jí to zklamalo. Takhle nám lhát! Ty jsi přece nikdy neuměl lhát, Matěji,“ usmíval se s chápavým rodičovským výrazem. Bylo vidět, že mu tuhle vlastnost ani nevytýká. „Teď hlavně dávej pozor na cestu! Za chvíli si vystoupím a budeš si muset poradit sám, rozumíš?! Jestli to auto rozsekáš, tak si mě nepřej!“

„Ale dyt’...“

„Pozor! Vpravo!“

VII.

Vystoupili u nesprávného nájezdu. Bože, zase! Nebylo nic horšího, než chodit pěšky po dálnici. Bylo to úmorné! Podle mapy museli popojít o pár set metrů dál, podél dálničního obchvatu územím nikoho. Montážní haly, tučné sloupy billboardů. Křečiky, ohozené blátem od projíždějících aut, měly dodávat alespoň nějaký pocit zeleně v šedivých strukturách periferie (protože zelená je to, co zbylo z anděla). Jako obří hadi se tu plazily betonové pásy dálničních nadjezdů a podjezdů.

Na Matěje to vždycky působilo skličujícím dojmem. Co je tohle za místa?! To se to nedalo postavit aspoň trochu přívětivější? Bahno za krajnicemi, žádné chodníky. Asi už předem nepočítali, že by se tu pohybovalo něco živého. Auta a montážní haly by to stejně neocenily, tak proč se s tím párat. Proč dneska nikdo neumí vytvořit nic než pustinu?

Pár metrů před chlapci ležel odporný chuchvalec čehosi.

„Hele, něco chcípýho.“

„Zajíc.“

Zastavili se v dostatečném odstupu. Jen s největším odporem se dal snést pohled na tu věc. Ano, věc. Jen s obtížemi šlo v chuchvalci krve a chlupů rozeznat kdysi živého tvora. Vevnitř s nimi pohled na tu zamlklou proměnu nepříjemně zahýbal. Jak opatrně mrtvolu obcházel! Jako by jim snad mohla něco udělat...

„Proč toho pitomce nenapadlo nic lepšího, než se cpát na dálnici? Stálo mu to za to? Takovej rozkošnej zajíc to musel bejt a kvůli náky mrkvi na druhý straně je teď z něj jen hromada sraček...“, snažil se siláckou řečí zahnat nepříjemné pocity Tomáš. Ale ani on ani Matěj se tomu nezasměli. Jako ve vlnách se jim přes záda přeléval řev motorů a poryvy větru z projíždějících nákladních aut. Byla obrovská! Matěj si představoval, jak by je smetla jako dva mravence. Rozmačkala na dva mastné fleky. Také by pak možná vypadali jako ten zajíc. Jako dvě odporné věci. Byli by odporní?

Matěj neznal smrt. Všichni prarodiče mu sice zemřeli, ale žádného z nich mrtvého neviděl. Dokonce se bál chodit za nimi do nemocnice, když umírali. Rodiče mu to vyčítali. Že prý nemá srdce, že prý si to děda s babičkou nezaslouží. A on je měl přitom tak rád! Jen se bál vidět, jak trpí, protože skutečné utrpení bylo něco zcela neznámého ve světě, ve kterém žil.

Nebyly války, nebyl hlad. Byly dovolené u moře, bylo horské kolo pod stromečkem. Jeho svět vytěsnil veškeré utrpení do televize. Do černobílých dokumentů o hrůzách druhé světové války. Do zpráv o hladomorech kdesi na druhém konci světa. To bylo jediné utrpení, které čas od času viděl. Ale co z toho? Copak se tohle dalo srovnat s kdysi zdravým dědečkem, umírajícím teď v pár set metrů vzdálené nemocnici? S jeho pohublou tváří a ochablýma očima? S hadičkami zavedenými kamsi do jeho těla?

Matěj i Tomáš znali jenom život. Smrt a umírání pro ně nebyla jeho součást, byla to jen neznámá věc, parte na vývěsce u kostela. A zdechlina zajíce? To přece bylo ono. To byla ta skutečná smrt a utrpení, které se před nimi náhle objevily. Bylo to setkání s něčím, co pro ně existovalo jen ve vyprávěních. Proto se vyhýbali obloukem a byli zaskočení zrovna tak jako lidé při bouračce, jíž byli včera svědky v Maastrichtu. Necháпали to, nemohli to dlouze pozorovat. Ano – nemohli! Ne, že by nechtěli – že by je ve skutečnosti zdechlina zajíce jaksí podivně nefascinovala... Nemohli.

„Už ať nás vodsud kurva někdo vezme,“ zaklel netrpělivě Matěj, když konečně dorazili na místo, kde se sjíždělo na Amsterdam.

„Je to tu fakt vodporný. Už abysme byli v Amstru.“

VIII.

Mezitím se zatáhlo. Chlapci poznávali, že v Holandsku je slunečné počasí velkou vzácností. Matěj stopoval, Tomáš si vedle něj utáhnul culík a švihácky zapálil cigaretu. Tomáš švihácká gesta uměl. Na rozdíl od ostatních lidí, co Matěj znal, na něm vypadala zcela nenuceně. Přirozeně doplňovala charisma jeho osobnosti. Tomáš mezi kamarády odjakživa vyčníval a byl rovnocenným partnerem dokonce i mnohem starším, dospělým klukům. I je si často dokázal omotat kolem prstu a Matěj mu to vždycky záviděl.

Pořád měl v hlavě incident s upatlaným nožem. Ještě teď byl naštvaný. Na sebe kvůli tomu, jak se nechal ponížit, na Tomáše za jeho panovačnost a nadutost. Bylo zarážející, jak dlouze a dopodrobna se Matěj dokázal zpětně zabývat roztržkami s Tomášem. Řešil to takhle i Tomáš? Těžko. Nevypadalo to. Na rozdíl od Matěje se po hádce nikdy neurazil a byl schopen zase normálně, bez přetvářky vtipkovat. To Matěj v sobě často dusil vztek, ale navenek nic znát nedával.

Teď, když spolu byli čtyřicet hodin denně, věnoval se Matěj detailním rozborům Tomášovy osobnosti a vztahu mezi sebou a Tomášem tak moc, až ho to samotného unavovalo. Zdálo se mu, že ho kamarád po všech stránkách převyšuje. Byl o tolik chlapštější! A tak Matějovi nezbývalo než závidět, vymezovat se, být naštvaný a... obdivovat. Ano. Často se přistihnul, jak Tomáše obdivoval. I když se této myšlence pokaždé urputně vzpíral, nemohl ji zadupat do země.

„Hele, Tome, myslíš, že neumím lhát?“ zeptal se ho jen tak mimoděk.

„Proč?“

„Jak proč?! Umím, nebo neumím?“

„Matěji, já myslím, když to teda chceš fakt vědět, tak já myslím, že neumíš.“

„Nekecej. To říkáš jen tak... Já přece umím lhát.“

Tomáš vrhnul na Matěje nechápavý pohled a rozmrzele se zeptal, co se děje.

„Ále... Já jen, že se mi zdál takovej pošahanej sen, ve kterým mi otec řek, že neumím lhát. Dokonce, že sem nikdy neuměl lhát.“

„Hehe. Tak vidíš, že si to nemyslim jen já!“

„Ale to byl jen sen! Řikal mi, že prej s mámou stejně ví, že nejsme na Moravě, ale v Holandsku. Sem se docela lek! To by ti byl pěkněj průser, kdyby se to někdo doma dověděl.“

„Musíme doufat... Hele! Táhle někdo zastavil!“

Byl to malý modrý peugeot. Zastavil až několik desítek metrů od nich, takže si ho zprvu ani nevšimnuli. Řidič asi musel chvíli váhat, než se rozhodl, že je vezme. Na dálku viděli, jak z místa spolujezdce vylezla mladá žena a začala na ně energicky gestikulovat. Ukazovala, že k nim už nemůžou zacouvat. Když to chlapci pochopili, dali se do poklusu směrem k autu.

„Hello! Díky moc!“ zvolali, když byla žena na doslech. Auto mělo belgickou poznávací značku. Když došli až k němu, zjistili, že vevnitř sedí další tři lidé. Proto se tak dlouho rozhodovali! Nevěděli, jestli je zvládnou pobrat... A to si Matěj myslel, že zase kvůli jejich vzhledu. Pořád měl strach, že svým vzhledem kazí celé stopování.

„Hello!“ odpověděla žena. Vypadala sympaticky. Byla ve středních letech.

„To se k vám vejde?“ zeptal se Matěj a díval se při tom zkoumavě skrz postranní okénko. Jako by si stále znovu a znovu přepočítával, kolik je vevnitř pasažérů. Na zadním sedadle seděl chlapec s děvčetem.

„Ale jo, to nějak vyřešíme. Dejte si bágly do kufru a jedem,“ řekla žena vlídným hlasem. To byla vždycky chvíle nejistoty. Matěj se hrozil představy, že si jednou dají krosny do kufru a auto jim odfrkně. Teď se ale naštěstí nic nestalo a kluci si mohli nastoupit dovnitř.

Na místě řidiče byla také žena středního věku.

„Tak, teď to bude pěkně fifty fifty,“ uvedl se Matěj a blažilo ho, že se ženy daly do smíchu.

„Haha, správně! Fifty fifty!“ opakovaly.

Chlapci se museli vmáčkнуть k páru na zadní sedadlo. Matěj si urval lepší místo. Zatímco Tomáš šel k okénku, on se vklínil mezi něj a dívku. Kluk, asi její přítel, seděl o jedno místo dál u pravého okénka. Matějovi cesta utíkala mnohem rychleji, když se vedle ní na zadním sedadle mačkal. Pokaždé ho vzrušovalo, když se ho byť jen lehce dotýkalo ženské tělo. I u ostatních ale panovala dobrá nálada, kterou vyvolával stísněný prostor v malinkém autě. Počet pasažérů přesně podle předpisů! Haha! Modrý peugeot praskal ve švech.

Bůhví proč je nepohodlí takhle rozesmálo. V Matějovi to probudilo dávno zapomenutý zážitek. Připomínalo mu to smích dětí, které se mačkají ve stanu na letním táboře. Na základní škole s Tomášem jezdili na tábory. Nejvíce se tehdy těšili na volno mezi večerí a večerkou, kdy se polovina dětí slezla do jednoho stanu. Tam se řádilo, pošťuchovalo, ryčelo, hrálo a zlobilo. Vedoucí, kteří zvenčí ten povyk okřikovali, jen nevědomky ještě víc podporovali všeobecné veselí.

Pro malého Matěje to bývaly báječné chvíle. Pamatoval si také svůj nejhorší tábor, kdy s ním ve stanu nikdo nebyl. Jeden kluk nepřijel a na Matěje zůstal celý stan, což zpočátku samozřejmě přijal s nesmírným nadšením. Měl všude tolik místa na svoje věci! Vychloubal se s tím před ostatními dětmi, ale postupně mu v něm začalo být smutno. Co z toho, že ho měl celý sám pro sebe, že měl pohodlí. Nebyl tu nikdo, s kým by se pošťuchoval, s kým by si hrál a o to víc se těšil na ony společné večery. A najednou mu je atmosféra v autě připomněla. Matěj své pocity potřeboval ventilovat. Otočil se na Tomáše a spustil česky.

„To je super, co? Proč vlastně reklamy nedoporučují, aby lidi v autě jezdily co nejvíce narvaný? Dyť je to taková prdel! Místo toho se doporučují auta s co největším prostorem, kde ještě navíc sedí jen jeden chlápek, v novinách ukazují grafy, kolik má která země lidí na jedno auto

a samozřejmě že se nejlíp umístí u ty, kde je lidí na jedno auto co nejmíň. Ale co jako? Mělo by to bejt hodnocený přesně vobráceně. Nejlepší země, nejvíc lidí v autě.“

„Haha, ty máš nápady! To je přece úplně postavený na hlavu, že by si dneska někdo schválně koupil co nejmenší auto a narval do něj všechny své kámoše. Když má každej svý auto, tak možná nemá prdel, ale taky to znamená, že má prachy. To je si myslím taky dost důležitý.“

„Ale to je jasný, že prachy sou důležitý. Třeba včera v Maastrichtu by vůbec nebyly na škodu! Nemuseli bysme tam jak kentusové tak potupně žrát hranolky po nějakym holandskym vepřounovi, nebo vodkud vlastně byl...“

„A taky bysme si určitě v kofáči nekoupili takovej levnej shit, ale něco lepšího. Ani sem se pořádně nezkouřil!“

„Hehe, já taky ne... Ale jo, jo – prachy sou důležitý, uznávám, ale chtěl sem říct, že tady je to dobrý, ne?“

„Pro tebe určitě, když seš nalepenej na tý kundičce!“

Ta poznámka byla pro Matěje dost rýpavá, ale odpověděl, jako by ho nijak nezasáhla.

„No pěkná je, pěkná! Hehe! Ještě, že nám nerozumí.“ Ale to už v sobě zase dusil vztek. Ne, on mi prostě jednou neodpoví normálně! Já mu přitakám a on mě stejně musí stírat. A ten pohrdavej tón! Co pořád dělám špatně, že se se mnou baví jako s debilem? Je to celý moje chyba. Chovam se k němu jako kámoš a on to nikdy neocení. Nesmím si ho pouštět tolik tělu, přestanu k němu bejt tak otevřenej.

Chyba ovšem nebyla, že by se choval k Tomášovi jako kamarád, ale že mu nedával najevo svoji nespokojenost. Jak mohl Tomáš něco poznat?

Dívka se na ně otočila.

„O čem si to kluci povídáte?“

Zaujalo ji, jak se pořád smáli. Matěje ta otázka nedostala do rozpaků. Bez problémů nasadil vstřícnou tvář (vidíš! a pak že neumím lhát... – taková blbost!) a znovu dívce řekl, jak je v tom malém autě v tolika lidech skvělá atmosféra. Souhlasila a s ní souhlasně zareagovaly i ženy vepředu. Bylo vidět, že to vzaly jako lichotku, a Matěje to opět blažilo.

„A kam vlastně se chcete hodit?“ zeptala se žena za volantem.

„Do Amsterdamu.“

„Jé, to máte štěstí! My tam taky jedem, takže vás vyhodíme, kde budete chtít.“

„Paráda! Takže i v centru?“

„Jasně. Vždyť říkám. Není problém.“

„Skvělý, díky moc.“

„A co vás to vlastně kluci napadlo takhle vycestovat?“

IX.

„Matěji, podívej se,“ ukazoval Tomáš na téměř z poloviny nedokouřeného jointa. Vypadal odporně. Pohozený na prostranství poblíž hlavního vlakového nádraží. Lehce mžilo, studený vítr nepříjemně lezl pod bundu. „Dokážeš si představit, že by tohle někdo udělal u nás doma?“

Matěj překvapeně vyvalil oči: „Hmm, to je fakt přča! U nás by se z toho zhulilo ještě dalších pět lidí. To je ráj na Zemi tohle místo!“

„A neni toho vlastně škoda?“ pronesl Tomáš a zvednul špačka ze země.

„Seš prase – bůhví kdo to měl v držce prosim tě!“ řekl zhnuseně Matěj. Ale Tomáš to nebral na vědomí a zbytek jointa si zapálil. Natáhnul a pak s ním provokativně mával Matějovi před obličejem. Ten ucuknul a prudce kamaráda odmítl: „Vyhul si to sám, já to do huby strkat nebudu, nejsem prase. Koukni, co je tu lidí! A koukaj!“

Matěj byl už dost rozmrzelý z počasí a do toho ještě tenhle vůl. Von si prostě nedá pokoj! Pořád mě zkouší, zjišťuje co mu ještě dovolím. Co to mělo bejt? Takovouhle provokaci si dovolí jenom ke mně!

Najednou k nim přistoupil mladý, už proplešatělý kluk se zrzavým plnovousem. Stejně jako oni měl velkou krosnu a silně ušmudlané oblečení. Byla to dvě jasná poznávací znamení, která mu už od pohledu dávala tušit, že jsou kluci na stejné vlně. Vyptával se jich, jak se sem dostali, odkud jsou, a pak prozradil, že je Rus a že cestuje stopem už asi týden z Moskvy. Aha, Rus...

Během řeči do sebe pořád cpal suché ovesné vločky.

„To víte, plánuju ještě dlouho cestovat a nemam moc peněz. Tohle je nejlevnější.“

Příšerně si drobil na svetr a kluci tak tak udrželi vážné tváře. V jeho přítomnosti jim poprvé během cesty připadalo, že na tom nejsou zas až tak špatně.

„Kde budete spát?“ zeptal se jich.

Váhavě se na sebe podívali. Takovou otázku nečekali. Mají mu věřit? Rusákovi? Vypadal sympaticky, bezelstně. Kdyby to byl Angličan, Nor, Francouz nebo někdo takový, tak by to bylo bez problémů, ale u těchto lidí z východu člověk nikdy neví... Ale ne, kvůli tomu to není, o tohle mi vůbec nejde, přesvědčoval se o své nestrannosti Matěj. Řekl si, že by mu ani tolik nevadilo, že je to Rus, ale prostě se jen nechtěl vázat na někoho cizího. V tom byl ostatně také kus pravdy. Tomáše se na názor ani nemusel ptát, protože jeho nechuť k jakémukoli společnému podniku byla vidět na první pohled.

Co na tom, že osamělí tuláci (jak je nazval Angličan) jsou vděční za kontakt s lidmi. Matěj s Tomášem přece nejsou milosrdné sestry. Trávit celý den s někým neznámým by bylo psychicky náročné a vzhledem k nemluvnosti Tomáše by to jistojistě skončilo hroznou nudou. S Matějem se dobře znali, takže jim společné ticho nevadilo. Nebylo tíživé. Kdežto

s cizím člověkem se nedalo vydržet. Celé to vždycky protkávala snaha vymyslet nějaké, třeba i nesmyslné téma. Stůj co stůj zabránit tichu. Matěj si při té úpornosti připadal jako lokomotiva, která vši silou táhne tuny vagonů a všude kolem sebe supí oblaka páry. Už teď viděl, jak všichni tři čumí někde zamlkle do stolu a neví, co říkat... Ne, to prostě od začátku zavrhnul. Během stopování si cizích lidí užíval vrchovatě.

„Někde v parku, ale ještě nevíme kde,“ odpověděl vyhýbavě.

Klukovi se rozzářily oči: „Já taky chci spát pod širákem. Co kdybysme našli něco společně?“

Chytrýmu napověz, hloupýho kopni, říkal si Matěj. Nevěděli, jak ho odmítnout. Přece mu nebudou polopatě říkat, že si chtějí najít místo na spaní bez něj.

„No víš, my ještě předtím asi zajdeme někam do coffeeshopu na špeka a colu,“ zkoušeli na něj první výmluvu. Viděli, že nebude chtít utrácet peníze. Ale on je dál odzbrojoval svou zapáleností pro věc.

„Já nikam nespěchám. Počkám na vás před, než to dopijete.“

Začínalo jim připadat trapné, že se takhle vymlouvají, ale neviděli jinou možnost jak se ho zbavit. Matěje už napadaly zoufalé myšlenky, jako že by například mohli nečekaně skočit na kolemjedoucí tramvaj a ujet. Navíc se před ním ani nemohli tajně domluvit česky, protože by jim určitě rozuměl. Přece už mohl dávno pochopit, která bije! Jako blbec tedy rozhodně nevypadal...

„Víš co, my musíme ale zařídit ještě další věci. To by tě s náma nebavilo,“ snažil se Matěj vymyslet něco logického, a zároveň ne úplně lživého. Bylo to opravdu zoufalé, zou-fa-lé! Ten kluk by si měl zapsat kurzy empatie, naučit se rozpoznávat, když se ho lidi snaží decentně poslat někam...

„Víš co, uděláme to takhle. My teď půjdeme do coffeeshopu, pak si zařídíme další věci a večer v šest si dáme sraz tady před hlavním nádražím, jo?“ navrhli mu úskočně.

Konečně zabral. Trochu zklamaně se s chlapci rozloučil a zmizel v davu. Že by snad konečně pochopil? hádal z toho výrazu Matěj. Ale místo toho, aby byl spokojený, tak v něm po setkání zůstávala pořádná porce hořkosti.

„To sme s nim vyběhli! Takovej sympat'ák... Bylo to nutný? Nemohli sme ho prostě vzít na ten jeden den do party?“

„Taky mi to mrzí, ale co ty víš... Třeba by se nás pak nechtěl pustit. Je sám, takže by to bylo dost pravděpodobný. Nesmíš bejt tak měkkej.“

„Ale dyť já do prčic nejsem měkkej! Prostě je mi ho líto, nic víc. Ale takhle je to asi lepší.“

Matěj se konejšil, ale stejně ho dál sžíral pocit hanby. Jestli kluk přišel večer na nádraží, či nikoli, se chlapci nikdy nedověděli. Na místo srazu nepřišli a raději se tou dobou schovávali v jednom z coffeeshopů. Byli už bez těžkých krosen, které během odpoledne schovali v parku.

„Sme skety. Samotnejm by nám vadilo, kdyby nás někdo takhle vodpálkoval,“ vydechl Matěj zklamaně.

Hodiny ukazovaly šestou. Pozoroval je, jako by to byla všechno jen jejich vina.

...dělalo, což se jim líbilo. Cestou od hlavního nádraží mžask a vítr z jejich
...radosti uslyšely. Udrželo se nesmírně teplo odpoledne. Za clonou bělošedých
...mraků bylo čísl silné slunce. Když došli na místo, zjistili, že park je velmi
...rovnatý, plný lidí. Mladých, starých, na vycházce, se skotačícími dětmi, se
...psi. Prostě bezstarostná odpolední idylka. Sedli si k vrbě, na břeh umělého
...jezírka a uvařili si oběd. Nostalgické, aby nebudili pohoršení. Pak vyndali
...spáčky a karumaky a chvilu si na chvíli zdímnou.

...Jé, to je pohoda," protáhl se Matěj, "konečně si můžem trochu
...Tady to myslím bude ideální místo na přespání. Podívej, kočík je
...A hlavně klid!" prohlásoval nadšeně.

...Tomáš v sedě pokračoval cigaretu a usmíval hurky čas. "Taky myslím,
...že se tu můžem upíchnout. Jen musíme vymyslet, co s hágiama. Přece se
...s nimi nebudem pořád tahat po městě."

...Jasně. Těch křosek se musíme zbavit."

...Chvilu mičky pozorovali dění kolem sebe. Byla to opravdu oáza klidu,
...jako by najednou nebyla.

...Zarada k nim přistoupil posrání pán. Pozdravil je a vladným tónem
...jim oznámil, že v parku je kempování zakázáno. Kempování? Vždyť my...
...jo! Co jiného si taky může říci, když kolem sebe máme tak strašné
...zastatost. Na trávě se vidět vytržené vaříč, česky, igelitové tašky s jídlem,
...spáčky a karumaky. Všechno jasné důkazy pro to, co mají kluci za hubem.
...Muž měl na rameni pásku s holandskými nápisem, který se podobal
...anglickému SECURITY.

...My tu jen odpočíváme a za chvíli odejdeme," omlouvali se chlapi,
...jako by v pohádce o jezincích.

...Můžete mi odpočívání, ale musíte sklídit ty věci do batohů, dobře?"

...Dobře," odpověděli v pochopení a začali balit všechno, co před
...sebe měli. Strážce pedáloval a zdálo se, že odchází. Ale nakonec si
...stane a obrátil se a vrátil se zpátky k chlapiům.

...Neslibte se, ale uvěřte mi, že bude lépe, když si zapíšu vaše
...jména. To vše, kriminální věc, je velká a je třeba mít přehled o
...aktivitách osob, zvláště cizinců. Neberte to nějak osobně. Je to jen pro jistotu.
...Můžete mi ukázat pasy nebo nějaké příkazy totožnosti?"

...Jasně, jasně," odpověděli chlapi a o ochotně začali sátrat v batozích.
...Strážník se jeho požadavky nic zleho, a tak se nevzpíral. Muž si pečlivě
...prohlížel všechny údaje, zaklapnul pasy, s úsměvem je vrátil chlapiům.
...Strážník se otočil. Strážník jasně asi musel připadat podezřelý, když po
...pasy chvilu přemýšlel si Matěj. Ale co! mávnul hlavou na to rukou a
...šel se na bok, že se poněm, že při hledání místa pro batohy musíme
...byť trochu obzřetelní.

...Strážník, ch chlapi d'lnah, se však nedaleko odehrával nesrozumitelný
...slova. Muž z občanky že chvíli přišel v doprovodu dvou policistů a stoje

Park podle plánu města nebyl přímo v centru, ale zároveň ne příliš daleko, což se jim líbilo. Cestou od hlavního nádraží mžení a vítr k jejich radosti ustaly. Udělalo se nesměle teplé odpoledne. Za clonou bělošedých mraků bylo cítit silné slunce. Když došli na místo, zjistili, že park je velmi rozlehlý, plný lidí. Mladých, starých, na vycházce, se skotačícími dětmi, se psi. Prostě bezstarostná odpolední idylka. Sedli si k vrbě, na břeh umělého jezírka a uvařili si oběd. Nenápadně, aby nebudili pohoršení. Pak vyndali spacáky a karimatky a chtěli si na chvíli zdřímnout.

„Jé, to je pohoda,“ protáhl se Matěj, „konečně si můžem trochu dáchnout. Tady to myslím bude ideální místo na přespaní. Podívej kolik je tu místa. A hlavně klídek!“ prohlašoval nadšeně.

Tomáš v sedě pokuřoval cigaretu a usrkával horký čaj: „Taky myslím, že se tu můžem upíchnout. Jen musíme vymyslet, co s bágla. Přece se s nima nebudem pořád tahat po městě.“

„Jasně. Těch krosen se musíme zbavit.“

Chvilí mlčky pozorovali dění kolem sebe. Byla to opravdu oáza klidu. Město, jako by najednou nebylo.

Zezadu k nim přistoupil postarší pán. Pozdravil je a vlídným tónem jim oznámil, že v parku je kempování zakázáno. Kempování? Vždyť my... No jo! Co jinýho si taky může myslet, když kolem sebe máme tak strašně nastláno! Na trávě se válel vytažený vaříč, ešusy, igelitové tašky s jídlem, spacáky a karimatky. Všechno jasné důkazy pro to, co mají kluci za lubem. Muž měl na rameni pásku s holandskými nápisem, který se podobal anglickému SECURITY.

„My tu jen odpočíváme a za chvíli odejdeme,“ omlouvali se chlapci trochu jako v pohádce o jezinkách.

„Můžete tu odpočívat, ale musíte sklidit ty věci do batohů, dobře?“

„Dobře,“ odpověděli s pochopením a začali balit všechno, co před chvílí roztahali. Strážce poděkoval a zdálo se, že odchází. Ale nakonec si něco rozmyslel a vrátil se zpátky k chlapcům.

„Nezlobte se, ale uvědomil jsem si, že bude lépe, když si zapíšu vaše nacionále. To víte, kriminalita ve městě je velká a je třeba mít přehled o pohybu osob, zvláště cizinců. Neberte to nějak osobně. Je to jen pro jistotu. Můžete mi tedy ukázat pasy nebo nějaké průkazy totožnosti?“

„Jistě, jistě,“ odpověděli chlapci a o ochotně začali šátrat v batozích. Neviděli na jeho požadavku nic zlého, a tak se nevzpírali. Muž si pečlivě opsal všechny údaje, zaklapnul pasy, s úsměvem je vrátil chlapcům. Poděkoval a odešel. Stejně jsme mu asi museli připadat podezřele, když po nás ty pasy chtěl, pomyslel si Matěj. Ale co! mávnul hned na to rukou a převálil se na bok. Je to poučení, že při hledání místa pro batohy musíme být mnohem obezřetnější.

Mezitím, co chlapci dřímali, se však nedaleko odehrála nesrozumitelná scéna. Muž z ochranky za chvíli přišel v doprovodu dvou policistů a stoupl

si s nimi opodál, aby je náhodou chlapci nezahlédli. Předával jim papírek s údaji, které mu nadiktovali. Všeemožně máchal rukama, ukazoval jednou směrem ke klukům, jednou kolem sebe. Ukazoval jim prstem jakoby po celém parku. Pak jim uctivě pokynul a rozešel se s nimi. Když se chlapci probrali, neměli o ničem samozřejmě ani tušení.

„Mam dva velký černý igelitový pytle, do kterých můžem bágly dát a někam je schovat,“ pokračoval dál Matěj v rozhovoru, který načili před příchodem ochranky. „Podívej. Třeba támhle to velikánský křoví na kraji. Tam to nikdy nikdo nenajde. A kdyby náhodou, peníze a doklady si vezmeme s sebou.“

Tomáš souhlasil. Nandali zbytek věcí do batohů a šli se podívat ke křoví. Bylo dobře dva metry vysoké, navíc u plotu, na kraji parku. Neprostupná, opravdu ideální skrýš. Přetáhli černé pytle přes batohy a v nestřežené chvíli je strčili do křoví. Zdálo se, že nikdo neviděl. S výsledkem byli spokojeni. Ještě chvíli chodili nenápadně kolem. Zkoumali křoví ze všech úhlů a ujišťovali se, že není nic vidět.

XI.

Na břehu umělého kanálu postávala skupina turistů, kteří hulákáním povzbuzovali za výlohou jednu děvku. Seděla na židli, čelem do ulice, v růžové podprsence a podvazkách, které kryly jen to nejnutnější z její dokonalé postavy. Pro všechny přítomné to byla veliká show a další zvědavci neustále přibývali. Mohlo tam být dobrých padesát chlapů, hádal Matěj.

Bože, ty nohy a prsa... Je vůbec možné, že bych se něčeho takového mohl dotýkat, říkal si zasněně. Připadala mu jako na královna na trůně. Její tělo bylo tak svrchované... Připadal si vedle něj jako malý chlapeček. Dodával si kuráž, aby se toho pocitu zbavil.

Jdi do toho! Proč nejdeš? Prachy máš!

Něco měl, to byla pravda, ale pak by mu přece nezbylo nic na další dni...

Ále, nekecej! I kdybys je měl, stejně bys byl podělanej, protože si s žádnou holkou ještě nespál. Do tohohle nikdy nepůjdeš.

Matěj zklamaně obrátil oči v sloup a dlouze vydechnul. Ale je nádherná, to jo. Sakra ta je nádherná!

Seš děsnej srab. Srab seš!

V Matějovi to vřelo. Na jedné straně neskonale toužil po sexu. Po jejím překrásném těle. Hned, hned by si za ní vlezl! Na druhé straně se jeho vášeň bila se strachem, který mu bránil skutečně přistoupit k činu – skutečně si děvku koupit. Představa, že se jí plně oddává pro něj byla neodolatelná, ale zároveň naprosto nepředstavitelná, přímo bizarní. Tak bizarní, že se jí obával. Bloumání v úzkých uličkách a umělých kanálech čtvrti Červených Luceren, kde bylo takových výloh stovky, ho bavilo. Tolik ho vzrušovalo pozorovat nahotinky, které byly opravdu k nakousnutí. K nakou-snu-tí! A on je tu měl hlupák všechny jako na dlani – stačilo jen zaplatit! Proč pro všechny rány bylo tak nesmírně obtížné udělat rozhodující krok? Jen když na to pomyslel, začalo mu srdce být tak hrozně silně, až se lekl, že mu vyskočí z hrudníku.

Nadával si do zbabělců kudy-chodil a bezmocný hněv se ještě zvětšil, když viděl někoho, kdo si bez skrupulí vlezl do kabinky. Vidiš, jak je to jednoduchý, ty sketo! Matěj byl na sebe rozčilený, ale nebyla to jen zbabělost, která mu bránila v sexu, když byl zrovinka na dosah ruky. Dalo se to na ni možná nejlépe svést. Šlo v tu chvíli o nejcitelnější pocit. Vše bylo ale mnohem komplikovanější, než si myslel. Nebyl schopen se bezprostředně zorientovat ve složité vnitřní válce rozumu s pocity, která jím zmítala.

Kdesi v nitru té usilovné bouře zůstával pevně ukotvený nejistý pocit. Fatální nejistota, jak by ho asi změnilo, kdyby šel. Koupit si ji... To přece nebyla maličkost! Nepřekročil by tím nějakou neviditelnou, ale přeci jasně danou hranici, přes kterou už se nedá vrátit zpátky? I mladý Matěj samozřejmě měl morální zábrany. Nezačal by se sám na sebe dívat úplně

jinak, kdyby je prorazil? Nevěděl, kde by se pak ocitnul. Nestal by se z něj jiný člověk? A nehlovalo by ho pak už navěky svědomí? Kdo ví – třeba by se s tím nikdy nevyrovnal. Táhl by to za sebou celým svým životem jako železnou kouli. Spousty takovýchto zásadních otázek zůstalo nezodpovězených a Matěj to v návalu emocí ani nepostřehl.

Děvka svou dokonalou postavou mezitím dostávala do varu všechny kolem. Podnapilí muži ve skupince ji hulákáním povzbuzovali jako na popovém koncertě.

„Jóó, do toho!“ řvali a hlasitě se smáli, tleskali, pískali na prsty. Dlaněmi si lascivně hladila klín, roztahovala nohy, otvírala ústa jako při vyvrcholení.

„Jóó! Hej, hej, hej!“ dál řvali všichni okolo, když si vlezla na postel, do peřin a v poddajné póze lákala tím božským zadkem dychtivce k sobě dovnitř. Ústa nepřestávala otvírat jako při slastném sténání.

„Jóóó!“ šleli všichni sborově. „Jééd!“

Její okno svítilo nad loděmi kotvícími v kanálu. A vedle něj byly desítky dalších a v ostatních ulicích další a další. Hloučky obtlouklých Britů, Němců, Američanů, Italů, Francouzů a dalších mnoha národností všech barev a řečí korzovaly v rozverné opilosti mezi bordely, bary a coffeshopy, rozestými všude kolem. Jezdili sem jako ke stromu se zakázaným ovocem. Zasouložit si, zpíjet se do němoty a sjíždět se všemi myslitelnými drogami.

Večerní Amsterdam byl městem hříchu, ale zároveň – a to byl zvláštní rozpor – se jím linul duch svobody, který Matěj s Tomášem ještě nikde jinde nepocítili. Ale bylo to tu lepší než u nich doma? Na vlastní oči tady přece viděli, jak je pro lidi obtížné s takovou svobodou rozumně nakládat. Volně dostupné prostitutky a drogy zjevně nedělaly z tohoto místa ráj na zemi, takže co by vlastně byl ideální stav? Co ještě povolit a co už lidi nezvládnou? Dlouze o tom debatovali v jednom laciném coffeeshopu, ale nedokázali se shodnout. Ale stoprocentně věděli, že oni dva by si rozhodně poradili s ja-kou-ko-li svobodou! To už se blížila půlnoc a podnik zavíral. Chlapce čekala cesta zpátky do parku. Hříšné město již pomalu umdlávalo, foukal vítr a citelně se ochladilo.

XII.

Do parku dorazili po půlnoci. Byl tichý a temný. Podél pěšin svítilo jen pár lamp.

Jak se blížili ke svému křoví, viděli, že před ním postávají dvě mužské postavy. Zrovna u jejich batohů! Spěšně si řekli, že kolem nich projdou jako by nic, a sednou si na nějakou lavičku opodál. Tam počkají, dokud ti dva zkrátka nezmizí. Když je mĕjeli, muži ztichli. Byli oba černí, takže do tmy svítily jen jejich oční bulvy a žhnoucí špičky cigaret, které pokuřovali. Tam, kde stáli, byl jakýsi vlez do křoví, kterého si chlapci odpoledne nevšimli. Černoši ten vchod očividně hlídali. Uvnitř křoví byl slyšet pohyb tří, možná čtyř dalších lidí.

Co se to tam prokristapána děje?! Matějovi se žaludek úplně sevřel leknutím. Vždyť sedí hned u batohů! Horečně přemítal, v jaké situaci se to rázem octli. Marně se snažil zachovat si chladnou hlavu.

Temný park najednou působil jako past, izolovaná od zbytku města, ze které není úniku. Kdyby se otočili zpátky, ukázali by jen a jen svoji nejistotu. To zkrátka nešlo. Se srdcem v kalhotách, v obavách se za tou sebrankou jen poohlédnout popošli několik desítek metrů dál, sedli si a čekali. Ke křoví se dívali jen nenápadně. Dělali, že si přišli pokecat a že je vůbec nezajímá, co se děje kolem.

„To sou nějaký fetky?! Jak dlouho tam můžou zůstat?“ mluvil přiškrceným hlasem Matěj.

„Snad moc dlouho ne.“

„To je v prdeli tohle. Určitě hned tak nevodejdou.“

„Počkáme, uvidíme.“

„Neměli bysme radši vypadnout? Začíná to dost smrdět.“

„Voni vodejdou, žádný strachy. Zkus usnout,“ řekl Tomáš. Nechal si spadnout bradu na prsa a sám se snažil o spánek.

To snad není pravda! Já se skoro bojím dechat a on tohle! Matěj nervózně koukal kolem dokola a zkoumal, co se bude dít. Park byl velice spoře osvětlen, takže toho bohužel moc neviděl. Jak rozdílně to tu vypadalo oproti odpoledni, kdy tu lidé spořádaně korzovali... Noční atmosféra byla oproti tomu nesmírně skličující. Proč je to jen nenapadlo? Jak si jen mohli myslet, že našli bezpečné místo? Neznámo jak došli k závěru, že park, který není úplně v centru, musí být nutně ostrůvek bezpečí. Jak trestuhodná chyba! Park ve velkoměstě, které je plné pochybných existencí z celého světa. Jak mohli být tak naivní?

Tomáš, zdálo se, začínal pomalu usínat. Ten kluk snad nemá žádnéj pud sebezáchovy! kroutil hlavou Matěj. Trochu se Tomášovi smál, trochu obdivoval jeho nebojácnost, trochu na něj byl našťvaný. Tomáš se se svým přístupem dostával do svízelných situací častěji než ostatní, ale zřejmě se z toho nijak nepoučil. Oproti mnoha lidem, které Matěj znal, zhýčkaných pohodlím a neochotných riskovat, působil jako postava z jiného světa. Mohli by být týden, dva na dešti, o vodě a suchém chlebu, spráskaní jak psi.

Ale jeho by to nerozhodilo. Matěj se snažil jeho kladné stránky tolik nevnímat, ale dost dobře to nešlo. Jak mohl neobdivovat někoho, kdo ho v mnoha ohledech převyšoval? Koneckonců nebýt Tomáše, asi by se na takto dobrodružný podnik nikdy nevydal.

Ze zamyšleného pohledu na svého podřimujícího kamaráda ho vytrhlo až vrzání kola, které se k nim blížilo. Bylo to jedno z těch mnoha tisíců kol, které se proplétaly amsterdamskými ulicemi. S nízkým rámem, pohodlnou velkou sedačkou a širokými obloukovitými řídítky. Jako na víkendové projížďce, jako by nic, na něm byl zpříma usazený nějaký Arab. Opravdu, taková normální půlnoční projížďka v parku! Chybělo jen, aby si při tom pískal, hovado! Co tady sakra dělá?!

Když dojel k lavičce, na které seděli chlapci, začal kolem nich výhrůžně kroužit ve velkých obloucích.

„Tome, vstávej, do prdele vstávej!“ šeptal zběsile Matěj na kamaráda.

„Co je?“ vydechnul ztěžka Tomáš. Tak on byl skutečně rozespálý! To mi poser, klel Matěj a už se ničemu nesmál, jen bezmocně zuřil. Ten Tomášův ospalý klid ho doháněl úplně k nepřičetnosti.

„Ty vole, ses posral, ne? Ted' tady kolem nás začal kroužit nějaký Arabáš! Tady de vo kejhák! Musíme hned vypadnout!“

„Nech to bejt, počkáme ještě chvíli. Třeba se to uklidní,“ hroužil se Tomáš znovu do spánku.

„Hovno se uklidní! Klidně si tu zůstaň, ale já na tohle seru, nejsem debil. Padam vodsud!“

Matěj se rozhodně zvednul z lavičky. Nebylo obvyklé, že by něco dělal rozhodně. Většinou při svých návrzích čekal na Tomášův souhlas nebo alespoň, co na to řekne. Tomáše ta nekompromisnost překvapila a přestal odporovat.

„Tak jo, radši vypadnem,“ odpověděl, ale to už Matěj dávno vystartoval z lavičky.

Chvatným krokem nechali kroužícího Araba za zády. Naštěstí za nimi nevyrazil. Asi dosáhl svého a pokračoval v hlídání rajonu. Matěj měl jeho obraz přesto pořád před očima. Ten jeho spořádaný posez! Skoro jako na výletě... To vypadalo fakt tak strašně hovadsky vzhledem k tomu, co tam dělal! Ho-vad-sky! Tvářil se skoro jako elegantní pánové na sto let starých fotkách, co řídí ty vysokánské kola. Na co si tam sakra ten kretén hrál?! Matěje tahle maličkost rozpalovala úplně do běla. Minuli skupinku u křoví, zaklapli branku od parku a zastavili se pod lampou na rohu první ulice.

„Uff!“ oddechl si Matěj zhluboka, hezky zřetelně, aby to Tomáš slyšel – aby konečně pochopil!, že právě o vlasek vyvázli pěknému maléru. Blbec! Musí furt machrovat!

Nad temnou houštinou parku visely žluté mraky, ozářené světlem města. Zlověstně černé siluety stromů se rýsovaly na nebi jako tajemný hrad.

„Ještě že sme si u sebe nechali doklady a peníze. Co ted' budem dělat?“ ptal se Matěj.

„Musíme holt počkat do rána. Za tmy už bych se do toho parku nevracel,“ pronesl bez známky neklidu Tomáš.

„No, do toho parku bych se teda ROZHODNĚ nevracel!“ opravil ho Matěj hystericky. Cožpak on snad vidí byť sebemenší možnost vrátit se zpátky do toho šílenství? Ne, klídek. Klídek. Nic se nestalo, jsme v suchu. Všechno v pohodě, říkal si Matěj a nahlas dodal: „Ale sem každopádně zvědavej, co budu dělat. Podle mě už bude všechno zavřený.“

„Můžem zkusit nějaký nonstopáč.“

„To můžem... Ježiši, to bude noc!“

Matěj měl pravdu. Hospody pohasly, zdobily je jen stažené rolety. I většina kurev už zavřela krám. Chlapcům se podařilo najít jeden bar, ze kterého je ovšem brzy vyhodili. Bylo kolem druhé ráno a stále přituhovalo. Šli beze slova jeden vedle druhého a nutně potřebovali bezpečné, a pokud možno i vyhřáté místo. I když Matěj tušil, že i Tomáš musí být unavený, zneklidňovalo ho, jak zarytě mlčí. Asi ho naštvalo, jak jsem se na něj v parku rozkřičel... Ale zas na druhou stranu, co bych se já nemohl rozkřičet? Co si tady hraje na pana nedotknutelného? Člověk jen trochu něco řekne a on se hned uráží. Ne, rozhodně jsem byl v právu já a on nemá být co uražen. Tečka. Ani náhodou se teď nebudu jako nějaký patolízal snažit získávat jeho přízeň.

Vytopená budova hlavního nádraží byla otevřená pouze pro cestující s jízdenkou a nebyla šance se dostat dovnitř. U vchodů byly zátarasy a před nimi stála řada snad dvaceti policistů v černých uniformách. V prostředí světlé haly působili velice výrazně, jako nějaké elitní komando, říkal si Matěj. V noci to musí být na nádraží asi hodně divoké, když je jich tolik. A co kdyby viděli park! Jako by se město vymykalo kontrole... Teprve teď Matějovi došlo, proč byla každá lavička ve městě v půlce přehrazená. Jedině tak se na ní totiž nedalo lehat. Ochranka v parku, pořádková policie na náměstích, na rušných ulicích, ochranka v katedrále. Jako by to tu všechno mělo zadržet nějakou mocnou lavinu.

Po neúspěchu na nádraží se chlapci smířili s tím, že do tepla se už v noci nedostanou. Bloumali poloprázdnou Čtvrtí červených luceren. Ty tam byly hordy smilnicích turistů. Zbývalo pár osamělých chodců. Výlohy bordelů byly potemnělé, jen v několika málo ještě stále postávaly ospalé prostitutky a mávaly na Matěje s Tomášem. Prstem je lákaly k sobě dovnitř. Ale sexuální choutky byly teď pro ubohého Matěje tím posledním, nač myslel. Leda by ho nechaly přespát do rána. Jen tak zadarmo. Klidně bez sexu. Ze soucitu.

U jedněch popelnic se válela hromada papírových kartonů a Tomáše hned napadlo, že by se jimi mohli přikrýt.

„Proč myslíš, že se do nich zabalujou bezdomovci? Zahřejou tě! Pod', každej si jich pár vezmem a najdem místo na spaní.“

Matěj byl po události v parku na Tomášovy návrhy obzvlášť alergický a už už chtěl i tento zavrhnout jako šílený. Pak ale uznal, že by to mohlo fungovat. Popadl do ruky dva kartony – jeden jako podložku, druhý na přikrytí. Nepřestával sám sebe udivovat, kolik zdravého úsudku mu při těch

útrapách ještě zůstávalo. Ve čtvrti Červených Luceren bylo těžké najít skryš na spaní, ale chlapci už byli tak unavení, že odmítali hledat něco jinde.

Měli štěstí. Dostali se na prostranství starého kostela s kruhovým půdorysem, kolem něhož bylo vedle sebe v půlkruhu asi patnáct vykřičených výloh. Ted' ale byly všechny zhasnuté. Když tu ve dne procházeli, děvky ve spodním prádle doslova obléhaly posvátné zdi kostela jako nevěstky Antikristovy. Byla to zvrhlá symbióza. Jako by v těchto místech byl Bůh skutečně mrtev.

Pata starého kostela byla asi půl metru pod úrovní náměstí, což kolem dokola vytvářelo jakýsi příkop.

„Hele! Co kdybysme si lehli tady do té škarpy podél kostela? V ní nás nikdo neuvidí,“ ukazoval o překot na místo Matěj.

Uvelebili se tedy v příkopu, hned před boční dveře kostela. Jeden karton pod sebe, druhý na sebe (ty kusy papíru opravdu trochu hrály!) a dva nešťastníci se mohli pokusit usnout. Po náměstí nad nimi občas prošel člověk.

„To sme dopadli! Jako dva bezdomovci,“ povzdechl si Matěj.

„Snad se nám někdo nevychýje na hlavu,“ přisadil si Tomáš a oba dva se dali do smíchu.

„Tohle nám nikdo nikdy neuvěří!“

„To je na foto do novin, ty vole! Nápis: Bezdomovci hledají duchovno!“

„Duch-hovno!“

Zajíkali se při pomyšlení, v jak absurdní situaci se octli.

„Pšššt! Ať nás nikdo nésly-ší!“ slzel v záchvatu Matěj. Matěj! Ten, který vždy propadá obavám při sebemenších nezdarech. A ted' se smál! V téhle situaci, kdy ležel – jak říkal – „jako bezdomovec“ bez ničeho uprostřed velkoměsta v cizině. V příkopu u kostela, vydán napospas náhodám! Zničehonic se na chvíli nad všechno povznesl. Přestal se bát, co se bude dít dál. Mohlo se jim vůbec něco stát? No, tak tu ležíme ve škarpě, no a co? Určitě nás nikdo nebude zabíjet, peníze a doklady máme beztak u sebe. Najednou mu bylo jedno, co bude s batohy v parku. Svět se přece nezboří, když je tam ráno nenajdou...

Co vy všichni šťastlivci v pohodlíčku teplejších pokojů, přemítal Matěj, když kolem sebe viděl potměšlá okna. Žijete si svý zaprděný spokojený životy, ale kdo z vás zkusil něco takovýho? Měl pocit, že jen on přece zakoušel ten skutečný, opravdový život. Když se přirovnával k bezdomovci, říkal to s ironickým povzdechem, ale zároveň ho zcela nečekaně nadzdvihla ješitnost. Jako by být bezdomovcem bylo v tu chvíli něco obdivuhodného. Cítil se vlastně taky jako taková veskrze nemateriální, nad všechno povznesená, obdivuhodná bytost. Cítil se jako jedinec, který dostal příležitost uzříť pravdu světa (tedy, spolu s Tomášem samozřejmě – toho musel započítat). Až do zatmění mysli se od těchto nesmyslů nemohl odpoutat. Usnul tvrdým, spravedlivým spánkem výjimečných.

XIII.

„S dovolením, s dovolením,“ probudil brzy ráno chlapce plachý hlas nad jejich hlavami. Byl to farář a nemohl se dostat do sakristie. Omlouval se, že je musí vzbudit. Leželi přímo přede dveřmi. Byla to trapná situace. Farář se vůbec nepozastavoval nad tím, proč tam kluci leží. A ještě se jim omlouval, že přes ně nemůže projít do kostela. V klidu, jako by se jen chtěl dostat ke dveřím v přeplněném autobuse. Zahanbení chlapci bleskově vstali, vzali do ruky kartony a vypoklonkovali se pryč.

Při cestě do parku začali opět přemítat o osudu batohů. Matěj si nedával skoro žádnou naději, že tam budou. Už to byl zase on. Neustále vystresovaný, nervózně se tážající Matěj. Vždyť jak blízko si k nim mohly ty fetky sednout? Půl metru? Metr? Nedovedl si představit, jaké pohádky by si musel vymyslet pro rodiče, až se vrátí domů. Vůbec nevěděli, že jel do Holandska. Možná, že kluci nemuseli lhát. Ale nebylo jisté, že by jim rodiče povolili jet stopem. Navíc do Holandska. Těžko by je asi přesvědčovali, že sem jedou jen za turistikou.

To ráno vypadal park už zase klidně a mírumilovně. Zaboha nemohli tušit, jaké doupě z něho může v noci vzniknout. Pěšinou se blížili ke křoví, napjatí, jak to tam bude vypadat. Nikde nikdo. Po skupince pochybných existencí jako by se zem slehla. Proplazili se až k místu, kam dali batohy. A hle – byly tam! Matějovi jako by s prsou spadnul těžký balvan, když ty dva černé pytle viděl. Měl radost jako malé dítě. Ani uvnitř batohů nic nechybělo. A to ještě před chvilí, v chladné noci u kostela Matěj vsutku ani za mák nevěřil, že všechno dopadne jak pohádka s dobrým koncem.

„Schovali sme to skvěle, co?“

„Asi nám pomohlo i to, že ty smažky přišly do parku až po setmění, takže neměli šanci to vidět.“

Přes šťastné rozuzlení nočního dramatu vydrželi chlapci ve městě už jen do dalšího dne. Přespali pod lešením jednoho činžovního domu. Bylo to stísněné bivakování. Blízko vedla rušná ulice, kapalo na ně mezerami skrz prkna lešení. Jaký mělo smysl to dál snášet? Město už jim začínalo vadit. Utočilo na ně, vytlačovalo je na okraj. Nešlo v něm existovat necivilizovaně a chovalo se vůči nim nepřátelsky. Museli být pořád na pozoru. Nikde se nedalo v klidu vyspat. Bylo třeba pořád myslet, co s batohy, a všude kolem byli dotěrní žebráci.

Matěj s Tomášem dosud znali zcela jinou tvář města. Byla mnohem vlídnější: tvořil ji domov, škola, hospoda, kino, divadlo. A ulice vše jen propojovaly. Nic víc. Ale teď, když téměř bez peněz a bez přístřeší ulici obývali, se pro ně město stávalo jen agresivní pustinou. Nedokázali se z jeho obklíčení uvolnit. Tísnilo je jako divou zvěř. Ano, řekl si s nadsázkou Matěj, byli jako divá zvěř, kterou někdo vykořenil z jejího přirozeného prostředí. Potřebovali prostor a klid.

„Tome, pojedem někam pryč do přírody. Co říkáš? Už mi z toho tady začíná jebat.“

„Ale jo, klidně. Jen to bude tady v Holandsku dost složitý. Velký je to jak Morava, ale lidí to má asi patnáct milionů. Prostě hlava na hlavě, jedno velký město. Si to viděl ne? Za městem jen samý krávy a pole. Lesy žádný.“

„Máme automapu, tak snad z ní vyčteme, kde by mohlo něco bejt. Něco musíme najít.“

Matěj vytáhl mapu z batohu. Společně se nad ní sklonili a hledali poblíž Amsterdamu. Našli. Městečko, jen pár kilometrů od Amsterdamu. Obklopené zelení, a navíc u moře. Tam by konečně mohli mít klid. Byli rozhodnutí. Dopoledne si ve speciálním obchodě koupili mexické lysohlávky a vyrazili na stop.

XIV.

Rozlehlou písečnou pláž brázdilo několik traktorů s přívěsy, které sloužily jako stánky s rychlých občerstvením. Masivní pneumatiky vytlačovaly v dlouhých pásech své vzory do navlhlého písku. Konečně nepršelo. Nebylo ani stopy po mracích. Snad mořské páry je vytlačovaly zpět do vnitrozemí, takže obloha zářila průzračně blankytnou modří. Horko však rozhodně nebylo. Podél břehu moře se procházeli lidé v silných anorakových bundách, které je chránily před studeným víchrem. Jeho poryvy zmítaly vzduchem a cuchaly ženám vlasy. Bylo pozdní léto na Severním moři, konec sezóny pro kioskáře. Pendlovali s traktory sem a tam, po celé nedohledné délce pláže. Hledali své zákazníky.

Jedině v závětrí ještě slunce pálilo téměř letní silou. Matěj s Tomášem si postavili clonu z lehátek, která našli naskládaná za plůtkem jedné osiřelé plážové restaurace. Zely tam vedle plastových stolků se sklopenými židlemi a smutně svěšenými slunečníky. Ve svém malém závětrí pak kluci hráli v plavkách karty. Čekali, až se budou cítit dostatečně vyhrátí na ledovou koupel v moři. Po tolika dnech bez sprchy to byla první věc, kterou chtěli udělat.

„Ted?“ podíval se Tomáš na Matěje, když dohráli hru.

„Dem,“ přikývl mu Matěj odhodlaně a odložil karty do písku.

Sprintem vystartovali z lehátkového krytu a jako o závod pádili v ledovém větru do vody.

„Počkej Tome! Počkej!“ křičel se smíchem na kamaráda Matěj. Kolemjdoucí v bundách je pobaveně sledovali. Chlapci zajeli pod hladinu mezi vlny. Nevydrželi ve vodě dlouho, i když nebyla studená tak, jak si mysleli. Zima jim byla spíš z pomýšlení na ten ledový vítr, kterým pak budou muset zase proběhnout. Po několika tempech znovu vystřelili zpátky zachumlat se do ručníků v teplém závětrí.

„Á...“, vydechnul Tomáš uvolněně „tohle sem potřeboval už tři dny!“

„Brr,“ chvěl se vedle něj Matěj v ručníku. „Strašnej rozdíl na tom větru.“

Na chvíli se beze slova otočili zpátky k moři a sledovali pláž: lidé byli roztroušeni podél břehu až do dále k obzoru. Chodili po pláži tam a zpátky, chvíli nastavovali tvář polednímu slunci a přivírali při tom oči, chvíli si zas o něčem povídali. Tedy – alespoň se zdálo, že si o něčem povídají – vítr jejich slova vál někam pryč. Hučel všude kolem úkrytu, který si chlapci postavili. Dál se neúnavně opíral do rákosových plůtek v prázdných restauracích a brnkal do plachet svěšených slunečníků jako prsty o pramen vlasů. I přes svou křišťálovou čistotu bylo letní poledne tady na severu zahaleno do melancholického hávu. Chyběl mu křik a smích rozpáleného jihu, ale působilo svou rozvážnou mlčenlivostí.

XV.

Za městečkem na pobřeží objevili podivnou krajinu plnou zakrslých stromů a jemného písku. Jeho duny se vlnily neznámo kam a pohlcovaly ostrůvky zeleně, která se na nich nesměle uchytila. Chlapce začínala obtěžkávat vláčnost z lysohlávek, které snědli ještě na pláži. Připozdávalo se. Písečné duny a křoviny se začaly nořit do teplejších odstínů žluté. Oproti skličujícímu prostředí špinavého města to tu vypadalo jako v ráji. Každý prvek v krajině získával syté a intenzivní barvy, vzájemně ostře kontrastující jako na obraze nějakého šíleného expresionisty.

Odhodili batohy a Matěj začal jako beze smyslu běhat po dunách.

„Schválně, kdo dál doskočí!“ vyzýval Tomáše a rozběhl se z vrcholku jedné duny. Odrazil se a po nedlouhém plachtění dopadl do měkkého písku. Tomáš se pousmál. Vyběhl na vrcholek duny, pod kterou se teď válel Matěj.

„Pozor, uхни! Ted' já!“ zvolal na něj seshora. Vypadal majestátně. Udělal pár kroků dozadu, rozběhl se a mohutně se odrazil. Doskočil jen o kousek dál. Matěje překvapilo, že se jindy vážný Tomáš nechal strhnout k tak dětinským hrátkám. Když se oklepal navrhoval dokonce další.

„Počkej, počkej. Mohli bysme taky zkusit náký otočky ve vzduchu. Musíme se vodrazit co nejvíc do vejšky, abysme udělali co největší voblouk! Dívej!“

Dlouhou dobu křepčili v dunách jako dva potřeštěnci. Přišlo jim, že jejich energie nemá meze. Nebyli schopni se vyčerpat. Propukli v extázi z náhlé volnosti a z vědomí, že kolem nich není nikdo, na koho by si museli dávat pozor. Konečně klid! Najednou jako by se jim i dýchalo lépe – jako by jim někdo vstříknul dávku šťastného pocitu do žil. Ničím a nikým nespoutaní.

Oproti přeplněným ulicím města nebylo nikde ani živé duše. Je to vůbec možné, říkali si po dnech strávených ve městech. Přišli si tu jak malí kluci, kteří našli své eldorádo. Jako děti, které ještě bezstarostně, bez zábran tropí neplechu a běhají mezi dospělými kolem stolu na svatební hostině. Nebylo nic, co by je mohlo zastavit v krajině, která pro ně zdánlivě neměla hranic. A její ráz působil tak neobvykle, nereálně. Snově!

A nejen krajina. Omámen lysohlávkami, pozoroval Matěj soustředěně svého kamaráda. Jeho pohyby, jeho výraz v očích a obličeji. Když si na chvíli sedli do písku a hovořili, nebyl schopen vydržet jeho pohled. Potlačovaný obdiv k Tomášovi se vlivem drogy změnil na vyhrocenou fascinaci kamarádovým zjevem. Zdálo se mu, že se na Tomáše vlastně nekouká ze své hlavy, ale z tmavých útrob jakési kobky.

Zešílel jsem? Nevěděl, co si o tom má myslet. Nechápal, co se s ním děje a hlavně se bál, že Tomáš všechno ví. Možná rozpoznal zmatek, který se v Matějovi odehrával, a hrál si s ním. Matěj se cítil úplně bezmocný. Styděl se, i když pořádně nevěděl za co. Uhybal pohledem jako žáček na základní škole, který se zahanbeně dívá pod lavici. Ale kamarád ho

zkoumavě pozoroval dál a dál. Seděli už mlčky. Matěj jako objekt zkoumání, postupně pokořovaný pohledem kamaráda. Neschopen podívat se mu do očí.

Co to dělám, co to dělám?! děsil se svého chování. Měl chuť utéct. Vypadalo to, že zcela dobrovolně kapituloval. Nechal se ovládnout osobností kamaráda, která mu čím dál více přerůstala přes hlavu. A přitom stačilo se mu jenom podívat do očí a zeptat se ho, proč na něj kouká. Tím by ho odzbrojil. Co jen to bylo za nepřekonatelnou sílu, která mu nedovolila? Bylo to trapné a ponižující... Matějovi se zdálo, že se dočista zbláznil. Raději se zvednul a navrhnul, aby vyrazili na průzkum. Za chvíli mělo zapadat slunce.

Procházka mu pomohla. Mohl se s Tomášem bavit a přitom koukat po okolí. Bylo nad očekávání rozlehlé. Z cedulí vyčetli, že jde o chráněné území. V trávě rostlo množství malých bodláků a jejich pichlavé ostny se chlapcům za chůze dostávaly za boty. Ještě dlouho se jim zdálo, jako by se procházeli po povrchu neznámé planety. Až dokud bylo světlo. Bloumali, kam je nohy vedly. V písečné krajině míjeli remízky s ostrůvky zakrslých bříz a borovic. I na neúrodném podkladě se někde stromům dokonce podařilo vytvořit malé lesíky. Opadané jehličí se pod větvemi vrstvilo, usychalo na písku a hnilo.

„Myslíš, že se postupně promění v hlínu?“

XVI.

Matěj s sebou vzal pro případ deště nepromokavou plachtu od starého stanu, který byl uložen v truhle doma na půdě. Přibral ještě dvě hliníkové tyče a několik kolíků, aby se z plachty dal postavit přístřešek. Plátěný vnitřek stanu nevzal, protože byl příliš těžký a objemný, než aby se s ním někdo z nich tahal.

„Nó, to vypadá pěkně. Cos to proboha vzal?“ rozčiloval se Tomáš, když se plachtu snažili marně vztyčit. „Ty seš fakt matěj! Musels doma ešte něco nechat! Takhle to nikdy nebude stát pevně.“

Přístřešek vypadal opravdu uboze. Plachta vrávorala na dvou tyčích. Nepomáhalo ani zakotvení kolíky ve všech rozích. Matěj byl přesvědčen, že vzal všechno. Doposud neměli možnost plachtu ve městě na noc postavit. Až tady zjistili, že je vlastně k ničemu. Obloha se zatahovala a pohled na zpola zhroucený přístřešek nevěstil nic dobrého. Opatrně, se snahou ani trochu nezavadit o plachtu, si pod něj lehli a rychle usnuli.

Po pár hodinách se Matěj probudil. Byla černá noc, nad hlavou obloha plná hvězd. Co to..., kde to... jsem? udivoval se. Po té, co se trochu dostal k sobě, pohlédl na vedle spícího Tomáše. Celá plachta i se dvěma nosnými tyčkami ležela skácená na jeho zádech. Obloha však byla jasná a Matěj byl líný pokoušet se uprostřed noci plachtu znovu stavět. Za pár minut zase spal.

Podruhé ho už probudily kapky deště v obličeji. Začal cloumat Tomášovi s ramenem.

„Tome! Vstávej!“ naléhal na něj. „Prší!“

„C...co?“ odpověděl rozespalé „co je?“

„Prší a plachta spadla! Musíme něco dělat!“

Jen něco zavrčel a otočil se zády.

„Cože? Co si říkal?“ ptal se nechápavě Matěj. „Slyšels mě vůbec?!“

Tomáš neodpovídal.

„Háló! Slyšíš mě?!“

„Matěji, di do prdele!“ zachrčel na něj přes rameno a ležel dál. Matěj jeho reakci nechápal. Budil ho snad kvůli nějaké prkotině? Takhle budou za chvíli úplně promoklí. Jemně krápalo. Neměl sílu problém dál řešit, přetáhnul si spacák přes obličej a opět usínal. Možná že je na něj Tomáš naštvaný kvůli té plachtě, říkal si provinile. Byl jsem to já, kdo vzal špatné vybavení. A sám od sebe jsem se přitom nabídl, že plachtu zajistím, že s tím nebude problém. Snad přestane pršet.

Přání se Matějovi nevyplnilo. Naopak se za chvíli, již potřetí vzbudil a měl promočený spacák i batoh.

„Tome, sakra vstávej! Sme úplně durch!“

Tentokrát už se Tomáš skutečně probral. Vypadal překvapeně. „Tos mě nemoh vzbudit dřív?“

Tak! Očividně si nic nepamatoval!

„Já tě budil! Ale tys mi poslal do prdele, tak co sem měl dělat?!“

„Kde je ta plachta?“ zeptal se Tomáš.

„Položil sem jí vedle. V noci na tebe spadla. Pod', musíme se někam schovat, jinak z toho ještě něco chytne!“

Tomáš si odfrknul. S otráveným výrazem popadl beze slova batoh a spacák a vyrazil směrem k chatkám, které byly nedaleko. Matěj ho následoval. Zase za nim klopýtám jako ocásek. Ani se mi nezeptal, kam půjdeme. Jo, je to moje vina, že jsme tady zmokli jako slepice, ale kdyby se nechal vzbudit dřív, nestalo by se to. Proč jsem se nezvednul sám a nenechal ho tam, navíc když mi posílal do řiti? Třeba by si pak uvědomil, že udělal chybu. Co si má co odfrkávat? Kvůli němu jsme teď zmoklí! A stejně se mu v hlavě honí bůhví co a ještě dělá nasraný gesta! Co si o sobě vlastně myslí? Já mu nikdy chyby nevyčítám, ale on pořád. Přece si to nemůžu do nekonečna nechat líbit!

Matěj svíral spacák v podpaždí. Šel bos písečnými dunami, nic netušícímu Tomášovi v patách a horečnatě přemýšlel. Vztek na kamaráda, který v sobě dlouhou dobu dusil, se nezadržitelně dral ven na povrch. Navíc se stále ještě cítil ponížen rozpačitou situací z pozdního odpoledne a byl rozhodnut ji odčinit. Neustálé vyhýbání se konfliktu nepomáhalo. Tomáš to nebral jako gesto vstřícnosti, ale jako slabost. Bylo třeba si pořádně otevřít pusku a všechno na něj vyklopit. Teď nebo nikdy. Jen počkat na první záminku, kterou Tomáš poskytne.

Když došli k první opuštěné chatce, přelezli plůtek, shodili batohy a spacáky na zápraží a celou ji obešli. Zdála se být prázdná. Ani auto u ní nebylo zaparkováno. Rozestlali si na zápraží. Oblékli si suché oblečení a ulehali ke spánku. Tomáš se sice nijak vlídně netvářil, ale žádnou záminku k hádce nedával. Matěj už nechtěl dál čekat. Byl rozhodnut jít do střetu tady a teď. Jeho výbušná povaha se cítila jak před rozhodující bitvou války, což nevěstilo nic dobrého. Proč to nechat dojít tak daleko? Bylo pozdě donutit proud řeky, aby tek l jinak.

„Co seš furt nasranej? Kdybys mě prve poslechl a nechal se vzbudit, tak bysme nezmokli.“

Tomáš nic neodpovídal.

„Tak co kurva?! Ty se mnou nemluvíš, nebo co?“

„Matěji, víš co? Běž radši spát a neřeš to.“

„Ty vole, ale já to chci řešit! Chci, rozumíš?! Sere mi, jak furt svaluješ vinu na mě. Jako bych chyby dělal jenom já.“

„Ano, dobře. Dobře, Matěji. Uznávám. Za všechno můžu já.“

„No, to je typický. Ty seš fakt dobrej. Bereš ty mě vůbec někdy vážně?! Vidíš, jak sem nasranej, a ještě si ze mě děláš prdel! Takhle se chováš ke všem kamarádům?“

„Hele, Matěji. Uklidni se. Nevim, co tě to zas popadlo, ale já teď nemam zájem tyhle věci řešit.“

„Jo, tak ty nemáš zájem... A že mam zájem já, to je ti uplně u prdele, co? Ty seš zkrátka strašnej sobec, uvědomuješ si to? Pořád znevažuješ to, co říkam, a já vůl si to necham líbit. Necham do sebe střílet a rejpat. Ale víš proč to dělám? Víš proč to dělám?!

„Ale dyť to nejde do tebe nerejpat. Pořád se na něco ptáš, plašíš. Vždyť je to sranda, ne? Přece sám nechceš, abych tě bral vážně.“

„To nechci, ale přece to musí mít nějaký meze, ne? Seš snad úplně blbej? Musíš poznat, kdy už mi to vadí a kdy ne! A seš můj kamarád – proto ti dávám šanci se do mě strefovat, protože počítám s tím, že toho nebudeš zneužívat. Teda doufám, že seš můj kamarád. Ty si myslíš, že se před každým chovam takhle nevážně? Že každému ukazuju svoje slabiny? To seš ale úplně vedle. Nechci se před tebou chovat vážně jako před někým cizím, ale ty mi k tomu asi přinutíš.“

„Tak jo, tak to zkus, hehe. To se ti nepovede.“

„Víš co, Tome, di do hajzlu. Di do hajzlu! Pořád ze sebe děláš strašnýho drsňáka, jako drsňák i působíš, ale chováš se jako normální puberták ze základní školy, kterýho baví využívat slabin k tomu, aby moh šikanovat. Myslíš si, že když se nechovam vážně, tak že mě nemůžeš brát vážně. To se kurva mam chovat jako drsňák, abys mě začal respektovat?!

Tomáš mlčel.

„To je vod tebe tak strašně dětinský! Kdybys byl totiž vopravdu dospělej, tak pochopíš, že tu nevážnost jenom dělám, že mi to baví a že vod tebe jenom čekam, že i když do sebe necham rejpat, tak zároveň počítam s tím, že mě budeš dál brát vážně a nezačneš si ze mě dělat prdel i v situacích, kdy to nechci. Já nechci bejt pozér před kamarádama. Získávat si před nima pózama respekt jako ve společnosti. Na to seru, rozumíš? Já vod začátku cesty bojuju s tvou autoritou, ale mezi náma by to přece nemělo bejt vo autoritě, vo dobejvání si respektu, vo vyhybání se gestům, který by mohly ukázat nějakou naši slabou stránku. Přece kamarádství není nějaká zkurvená soutěž! Baví mi to s tebou, rozumim si s tebou ve spoustě věcí jako s nikým jiným, ale ty tou svojí posranou snahou vo autoritu všechno kazíš.“

Tomáš koukal na okap nad sebou a nic neodpovídal. Matějova útočnost ho zaskočila, neměl chuť v hádce pokračovat, i když si o tom myslel své. Převrátil se na bok a pomalu usnul. Matějovi bušilo srdce. Bylo mu horko, až se celý zpotil. Překvapilo ho, jak snadno bitvu vyhrál.

Když se však ráno probudil, byl Tomáš pryč.

SÁM

I.

Žádné věci, vzkaz – nic nenechal. Matěj chvíli slídl kolem ostatních chatek, jestli se Tomáš jen nepřesunul o kousek dál. Jako by se po něm zem slehla. Ten se teda musel pořádně naštvat, říkal si. To jenom ukazuje, jaký je to zabeďněnec! Jakmile něco není po jeho nebo jakmile ho někdo kritizuje, urazí se a beze slova vodejde. Co sem ale už měl dělat? Ne, určitě sem udělal dobrou věc. Samotného by ho nikdy nenapadlo, že dělá chybu.

Matěj se vrátil zpátky k chatce, popadl věci a vylezl na duny. Ale jen tak daleko, aby viděl, kdyby se kamarád u chatky znovu objevil. Navlhlý spacák a oblečení rozložil na slunci. Do ešusu si udělal ovesné vločky s teplým instantním mlékem a zamyšleně hleděl před sebe. Byl tu opravdu pohádkový klid. Dopolední slunce barvilo písek do docela jiného, svěžejšího odstínu než to odpolední.

Co když Tomáš zmizel nadobro? Nedalo se to vyloučit. A Matěj neměl, jak by ho dostihl. Mobil si sebou Tomáš nebral. Ale stejně nemá cenu se ho pokoušet hledat. Buď se vrátí sám (a to bych mu měl nechat u chatky nějaký vzkaz), nebo se nevrátí vůbec (a to pak nemá cenu podnikat vůbec nic). Stejně je to paličatej blb! Udělat takovouhle věc. Co teď podle něj mám dělat? Takovej krásnej den! Mohli jsme se válet na pláži a večer jít na ten festák, co tu má bejt.

„Mamutí“ hudební festival na pláži a „největší“ událost roku. „Zadarmo!“ – přesně tak velkolepě jim to uvedla žena, kterou si při cestě sem stopli. Od první chvíle nepochybovali, že si akci rozhodně nenechají ujít. Skoro to vypadalo jako nějaké znamení. Nevěděli sice přesně jaké, ale přijet někam na pár dní a zrovna se nevědomky nachomýtnout k největší akci roku, to byla přeci báječná hříčka osudu! Ale teď? Zdálo se, že se přes noc plán rozplynul jako voda na dlani.

Matěj dojedl vločky a natáhnul se na písek. Slunce krásně hrálo. Po chladné noci mu dodávalo energii do těla. Může se tu takhle válet celý den. Nikám nespěchá. Když bude počítat s tím, že se Tomáš vrátí, tak musí pro jistotu zůstat alespoň do zítřka. Ale zase ne déle, protože už nemá moc peněz. Ano, do zítřka tu určitě zůstane! Nechá u chatky Tomášovi vzkaz, že přespí na stejném místě jako poslední noc. Možná by mu mohl napsat, kde bude třeba v šest večer, kdyby se sem náhodou Tomáš vrátil během dne. Ano, to bude dobré. Zatím není třeba panikařit. Určitě se vrátí...

II.

Ahoj Tome. Jsem ve městě. V šest hodin budu zhruba tam, kde jsme včera hráli karty. Přespím na stejném místě jako tuto noc. Doufám, že nepřestaneme být přáteli.

M.

III.

Přes den se střídavě potuloval po pláži, po centru ospalého městečka a v dunách. Na Tomáše ale nikde nenarazil. Odpoledne si v supermarketu nakoupil několik lahví nejlevnějšího piva. Kvůli festivalu si oblékl sváteční, tedy nejméně sežvýkané oblečení a navečer vyrazil na pláž. Sedl si do písku na místo, o kterém napsal Tomášovi do vzkazu. S napětím na něj čekal. Moc šancí si nedával, protože vzkaz zůstal po celý den ležet netknutě na stejném místě.

Měl dobrý výhled. Seděl jen pár desítek metrů před bránou festivalu. Jako by se chtěl ještě jednou zhluboka nadechnout, než se do toho šílenství vnoří. Před ním začínala dlouhá řada hudebních stanů, které do nedohledna lemovaly mořské pobřeží. Pláž s davy mladých lidí odtud vypadala, jako by po ní někdo až k obzoru rozvinul jeden dlouhatánský barevný koberec.

Matěj se neustále rozhlížel kolem sebe, jestli neuvidí Tomáše. Kde jen může být? Přišlo mu trapné, jak na něm ten neklid musí být vidět. Neříkej mi, že se sebral a odjel beze slova z města... Kvůli takový blbosti! Možná, že jsem na něj byl moc prudkej, ale jinak už to prostě nešlo. Ne, rozhodně to není moje chyba. On je palice dubová a já se jen bránil před nespravedlností. Možná, že si ani neuvědomoval, že dělá něco špatně. Ale cožpak jsem to moh poznat?

Jejich spor neměl jasného kladného a záporného hrdinu, i když si to Matěj zpočátku myslel. Když se na věc díval z druhé strany, tak trochu chápal Tomášovo chování. Dobře si pamatoval, jak jeli zavřeni v policejní dodávce. Tam se Tomáše schválně snažil svými žvásty vyprovokovat, aby ho okřikl. Co na tom bylo tak kamarádkého? Jak si mohl být tak stoprocentně jistý, že Tomáš v tu chvíli dokáže rozpoznat, že na něj jen hraje divadlo? Sám by měl s něčím takovým určitě problémy.

Bylo už dvacet minut po šesté a Tomáš se stále neobjevoval. Matěj otevřel o betonový schod lahvové pivo a s přivřenýma očima do sebe nahnul první doušek.

„Á...“ vydechl spokojeně. Za třicet centů to nebylo vůbec zlé. Zvedl se ze země a ještě jednou se ohlédl. Ne, Tomáš nikde není. Dnes nepřijde, to je jasné. Už nemá cenu čekat. Bylo třeba se smířit s tím, že zbytek cesty stráví Matěj s největší pravděpodobností sám. Ano, s *největší pravděpodobností*, zopakoval si zřetelně. Jisté totiž není nikdy nic. Hlavně se teď neobviňovat a užívat si večera. Třeba sbalit nákou ženskou!

Ze stanu k němu doléhalo temné dunění techna. Postupně zjistil, že tu ani nic jiného nehraje. Zklamalo ho to. Techno nebylo zrovna jeho gusto, ale přesto se rozhodl zůstat. Co by také dělal sám celý večer někde za městem... Jen by se utápěl v myšlenkách na noční konflikt s kamarádem.

Chvilí trvalo, než si zvykl, jak mu bez ustání buší techno do hlavy. Bloumal mezi lidmi podél břehu, srkal pivo a nezúčastněně pozoroval rej kolem. Tolik holek... Jaká škoda, že je taková zima, vzdychal si Matěj. Tohle má být plážová párty? Jeden by čekal ženský v bikinách, a zatím jsou

tu všechny nabalený jak pumpy! Přišlo mu, že ho všechny, které míjel, zkoumají. Nebyl si ale jist, jestli proto, že se jim líbí anebo proto, že z něj mají srandu. Tak či onak se mu zdálo, že je středem pozornosti.

Prokousával se lidmi dál a dál a nebralo to konce. Rozhodl se na chvíli zastavit u stage, kde hudba bušila trochu méně. Prostorem prolétávaly barevné kužely reflektorů. Stoupl si do největšího davu, který jako v extázi tančil v rytmu elektronických beatů. Blýskající stroboskop rozpoutával mezi zúčastněnými černobílou smršť a fázoval jejich tanec do robotických pohybů. Matěj to zaujatě pozoroval, ale hudba ho nechávala chladným. Stál v té vřavě úplně v klidu, pohled měl upřený před sebe. Pořád usrkával pivo z lahve.

Pěkná kočička, ta v tom červenym. Tancovala se zavřenýma očima a měla na sobě jen tílko. Že jí není kosa, takhle nalehko. Asi nějaká severanka, říkal si. Naopak jemu už byla zima a potřeboval se schovat někam do tepla. Chvilí ještě obhlížel jednotlivé scény, až narazil na jednu krytou a zalezl si dovnitř. Jakž takž se tu drželo teplo a opět dunělo techno. Postupně už ztrácel elán. Spořádal dost piv, ale nebyl skoro vůbec opilý. Nedokázal se bavit. Nemohl se odpoutat od myšlenek na to, co asi dělá Tomáš. Není někde tady? Postával otráveně na kraji parketu a docucával poslední láhev. Měl pocit, že Tomáš musí být někde poblíž.

Možná by se mohl přemoct, vrhnout se na parket a juchat s ostatními. Ale i kdyby neměl zrovna špatnou náladu, připadal by si jako blbec. Asi by se musel opít úplně namol, aby se uvolnil. A přitom těch holek! Třeba támhleto by bral všemi deseti! Určitě by na ní uměl udělat dojem. Jen odbourat ten nechutný racionální blok a začít pařit. Nic víc.

Zpropadená střízlivost! Už předem ho unavovala představa, že by se musel snažit o jednu z nich. Navoněné, namalované... Připadaly mu jako panenky barbie. Přihloupilý slepice jsou to a ještě bych je měl dobejvat! Ani omylem! Stejně by mě zavrhlý už jen při pohledu na moje zvalené oblečení. Radši se nechají svést nějakým z těch šampónů kolem, vedle kterých si Matěj samozřejmě připadal tak strašně normální.

Postával s odstupem od parketu a cítil, jak pohrdá tím, co dělají všichni okolo. Celá obrovská párty mu připadala směšná. Měl vůbec právo moralizovat Tomáše za jeho panovačnost, když s ním samotným tak často lomcovala ješitnost? Když Tomášovi neustále něco záviděl? Čím víc Matěj zpytoval své svědomí, tím méně si ve sporu s Tomášem připadal jako kladná osoba. Balení holek definitivně vzdal. Věděl, že by mu to stejně nešlo. Rozhodl se jít spát.

Zpátky do městečka, od kterého se během večera notně vzdálil, ho odvezl jeden ze svozových autobusů. Byl narvaný k prasknutí. Na Matějovi byla zepředu namáčkнутá jedna přiopilá, kyprá Američanka. Nešlo se ani hnout. Držel se jednou rukou za madlo a cítil její prsa na svém hrudníku. Hlavu otočil jiným směrem, jako by si jí vůbec nevšímal, ale byl velice vzrušený. S příjemným pocitem nebojoval, užíval si velká měkká prsa té dívky.

Najednou se opilecky rozeřvala: „CEJTIM TVÝHO PTÁKA!“

Polilo ho horko: „C...co?“

IV. „CEJ-TIM TVÝ-HO PTÁ-KA, TY PRASE!“ ječela dál příšerně nahlas, až se celý autobus otáčel.

Zrudnul. Uskočil od ní a potil se, jako by stál u žhnoucích kamen.

„Ale já...“

„PROSTĚ SEM TEĎ CEJTLA TVÝHO PTÁKA!“ řvala dál jak smyslů zbavená.

Zdálo se mu, že se propadá do víru do hlubin. Že se s ním všechno točí. Měl při tom tak vystrašený, zoufalý a nevinný kukuč, že by leckteré srdce roztálo.

„Prosim tě, neblbni!“ začaly holku okřikovat i vlastní kamarádky, „ne-blb-ni!“ a otočily se soucitným výrazem na Matěje: „Nezlob se. Vona už je moc opilá a neví, co říká.“

To byla úplná spása. Objevily se v té neřešitelné situaci, z níž pro něj absolutně nebylo úniku, jako deae ex machina v řeckém divadle.

„Jo, to je v pohodě,“ usmál se blahosklonně a odpustil té pomatené dívce.

IV.

„Stopovat v Holandsku je zakázáno,“ sdělil Matějovi přísně mladý policista. Stalo se to za městečkem na kraji silnice, která se měla po pár kilometrech napojovat na dálnici. Matěj byl na odjezdu. Otázky, které jím zmítaly celý včerejšek, se pomalu vytrácely. Postupně se smířil s Tomášovu nepřítomností. Byla to ale příliš velká změna. I když se rozhodl pokračovat, měl pocit, jako by s jeho odchodem cesta ztratila smysl. Neužíval si už tolik neznámý svět kolem sebe. Myslel spíš na to, co bude, až se vrátí domů a setká se s kamarádem. Nebylo pochyb, že ho tam zas uvidí.

Otazník nevisel jen nad zbytkem cesty. Znejistěl i Matěj sám. Bez Tomáše si najednou připadal mnohem zranitelnější. Mužná postava a charismatická osobnost, proti které Matěj tolik bojoval, zmizela a s ní i pocit bezpečí, který nenápadně vytvářela. To si ale uvědomil až v noci, kdy ho několikrát vylekal šustot ve křoví. Koneckonců i teď, tváří tvář policistovi, měl z jeho uniformy mnohem větší strach. Ze stopování měl větší strach. Co když ho někdo okrade nebo mu nějak ublíží?

Policista ho uviděl, když kolem projížděl na motorce. Opravdu mladík, říkal si Matěj. Mohlo mu být sotva třicet a od první chvíle bylo jasné, že je to jeden z těch mužů zákona, kteří se snaží vykonávat svou povinnost svědomitě a nekompromisně. Byl dobré dva metry vysoký, ale i bez toho velice mohutný. Matěj přešel pohledem po obušku a pistoli, které měl za pasem. Jako by se lekl, hned zas uhnul jinam. Což obušek, to by jen bolelo. Ale ta pistole...Co kdyby mu najednou hráblo a prostě mě s ní zastřelil? Co mu brání v tom ji nepoužít? Proč už dávno nestřílí všechny na setkání? Bylo by to tak strašně jednoduché...

„Ale my... teda já už tu stopuju několik dní a nikdy mě policie nezastavila,“ bránil se.

„To je sice možné, ale je to bohužel tak. Stopování je zakázáno. Buď, Matej, rád, že ti nedám pokutu!“

„Co...?“ zeptal se udiveně Matěj a nebyl si úplně jist, jestli slyšel své jméno. Sice zkomolené, ale své jméno.

„...Odkud znáte můj jméno?“

„Já? Čemu se divíš? Cožpak ti ještě nedošlo, že tě sledujeme? Jako cizinec, který se pohybuje na území cizího státu, jsi preventivně monitorován. Monitorování jsou i rodilí Holanďané. Ale na cizince si dáváme obzvlášť pozor, protože procentuálně páchají nejvíce kriminality. To samozřejmě neznamená, že zrovna ty bys byl považován za kriminální živel. Když se budeš nadále chovat slušně, nemusíš se ničeho bát. Žádný slušný občan se přeci nemusí bát šikany od někud seshora. Je to jen pro pořádek. Však sám vidíš, jak to tu vypadá. Kolik pochybných existencí se toulá kolem.“

Vlídny tón Matěje uklidnil, a tak jen pokýval policistovi na souhlas.

„Jed' vlakem. Vlaky jsou v Holandsku velice levné,“ dodal ještě muž, nasadil si helmu, dupnul na pedál a zmizel za zatáčkou.

Kdyby jen tušil, že pro Matěje není v Holandsku levné vůbec nic! Tohle setkání ho tedy pěkně roztrpčilo. Byl už skoro na mizině a nebylo ani pomyšlení koupit si jízdenku až do Rotterdamu. Napadlo ho policistu neposlechnout a stopovat prostě dál, ale nakonec si netroufl. I když muž odjel, nemohl přece Matěj vědět, zda se za chvíli nevrátí. A kdyby se vrátil, pak bych si už mohl být stoprocentně jistý pokutou... Sakra práce! Co nadělam... Prostě musím na to nádraží. Tam uvidím, co dál... To byl ale pilnej blbeček!

Rozhodl se, že vlakem popojede jen kousek – tam, kde už na stejného policistu určitě nenarazí. Pak bude zase stopovat. Před průvodčí se úspěšně schoval na záchodech. Co na tom, že jízdenky byly, jak řekl policista, na místní poměry vskutku velice levné.

V.

Pro Rotterdam se nerozhodl sám. S Tomášem ho plánovali jako poslední zastávku, protože když už tu byli, nemohli přece vynechat největší přístav světa. Matěj nechtěl měnit plán. Těšil se, že uvidí obří zaoceánské parníky. Nedovedl si představit, jak velký asi musí být největší přístav světa. Třeba se tam vypravil i Tomáš. Třeba se potkají, říkal si. Věděl však, že to bylo naprosto nerealistické přání.

Po poledni dorazil do centra, kam ho svým autem hodil mladý Turek. Pracoval jako ochranka na letišti v Haagu a během jízdy neustále zdůrazňoval, jak je hrdý na své zaměstnání. Mluvil s energicky, přátelsky, máchal rukama za volantem. Číšel z něj výbušný turecký temperament. Mluvil by i rodilý Holanďan o takovém zaměstnání se stejnou hrdostí? napadlo Matěje. Vzpomněl si na elegantní úředníky v tmavých kabátech na maastrichtském náměstí.

Procházel moderní zástavbou. Žádné starší domy se neobjevovaly. Na pěším korzu ho zaujala jakási podivná fontána, která z jednoho místa v dlažbě vystřelovala v krátkých dávkách vodu. Ta v letu dostávala podobu průhledných makarónů. V oblouku proplachtila vzduchem a o pár kroků dál dopadala do předem připravené jímky v dlažbě. Kolem skotačilo malé dítě a s bezzubým výskotem nadšeně uhybalo před vystřelovanými makaróny.

Jako obvykle bylo nutné najít místo na spaní. Matěj po předchozích zkušenostech z Amsterdamem (a Rotterdam nebyl o nic menší) přirozeně nepřekypoval optimismem. Tentokrát chtěl být nanejvýš opatrný. Zhrozil se při pomýšlení, že by měl znovu strávit noc v kartonech papíru někde na ulici. Tentokrát navíc sám!

Musí najít nějaké místo daleko od středu města. Z kapsy vyndal plánec města, který zadarmo dostal v infocentru. Na jednom předměstí byla zakreslena rozsáhlá zelená oblast s velikou vodní plochou uprostřed. To by mohlo být dobré! Dost daleko a ještě s jezírkem. Jediný problém bude se tam dostat. Je to úplně na kraji, s báglem tam půjde hodinu. Navíc, jestli si chce projít město nalehko, musí počítat dohromady se třemi cestami... To by byla pěkná otrava.

Všiml si, že tam podle mapy vede metro, a rozhodl se ho zkusit. Bude záležet na ceně lístku. Chvilí mu trvalo, než našel nejbližší stanici. Podle plánu na zdi viděl, že metro sice není příliš rozvětvené, ale na ceně jízdného, jak ho s trpkou ironií napadlo, se to nijak neprojevovalo.

Na to nemám. Co když ještě budu nějaký prachy potřebovat? Dlouze se rozmýšlel. Chodil přitom v prostoru před turnikety sem a zase tam. Mám jet na černo? Vypadal, jako ten holub, který se mu na náměstí v Maastrichtu nejistě motal kolem nohou a váhal, jestli je bezpečné skočit si pro drobek. Nebylo lehké rozhodnutí. V Amsterdamu metrem a tramvajemi raději nejezdili, protože byl všude revizor. Dalo se předpokládat, že tady to nebude jiné.

Ale měl snad jinou možnost než jet na černo? Na dnešek, zítřek, a cestu domů mu zbývalo všeho všudy patnáct euro a nejlevnější lístek byl na pět jízd. Padla by na něj polovina toho žalostného pakatele, co měl. Snad mě nechytí, řekl si odhodlaně a proskočil turnikety.

Jak jednoduše to šlo! Sjel po eskalátorech dolů na nástupiště a čekal na příjezd soupravy. Byl nervózní. Vždycky byl velice nervózní, když dělal něco nedovoleného. A teď se bez lístku pohyboval v sevřeném prostoru metra, který se dá tak lehce uzavřít. Tak lehce uzavřít! Snadno by se stal kořistí revizorů. Orientační cedule neukazovaly směr příliš jasně. Všechno bylo podivně zmatené a Matějovo napětí a stísněnost se jen stupňovaly. Koukal před sebe do kolejí, bál se ohlížet, aby nevzbudil pozornost a periferně kontroloval, jestli se k němu od někud neblíží revizor.

Konečně se v temném tunelu objevila přední světla soupravy metra. Vjelo do nástupiště. Matějovi se začal před nosem kodrcavě míhat vlastní obličej. Bože já vypadám! lekl se pohledu na sebe. Byl už strašně olezlý, měl mastné vlasy, oproti ostatním vypadal jako vágus. Obličej zastavil a ztratil se v otevřených dveřích.

Matěj obezřetně vstoupil do soupravy, kde na něj na chvíli padly pohledy cestujících, kteří seděli okolo. Revizor vevnitř nebyl. Rychle, rychle odsud pryč! Popojel několik stanic a vystoupil. Žádný revizor. Nastoupil do fronty na eskalátor, který ho pomalu vynášel k touženému východu.

Jak stoupal, stále více se mu otevíral pohled nahoru do vestibulu a nevypadalo to vůbec dobře. Jako by to od začátku to tušil – revizoři. Do prdele! S každým decimetrem jasněji a jasněji viděl, že uniformovaní muži dokonale zatarasili prostor nad výstupy z eskalátorů. Bylo jich tolik, že jim nikdo nemohl uniknout.

Kurva, co budu dělat? Co budu dělat?! Náhle jako by se pohyblivé schody proměnily na obludný, nezadržitelný stroj, který ho hrůzně loudavou rychlostí vynáší vstříc jistému osudu. Ne, to ne! V panice a na poslední chvíli se rozhodl během vteřiny všechno zvrátit. Hup! Přeskočil do protijedoucích schodů, ani nevěděl jak. Lidé se ohlíželi. Rychle zpátky, zpátky dolů! Popojet na vedlejší stanici, kde revizoři určitě nebudou a pak to celé dojít pěšky. Jen rychle, rychle!

Bylo však pozdě. Jeho úhybný manévr revizoři zpozorovali a jeden z nich za ním svižně seskáká po schodech dolů.

„Dobrý den, kontrola jízdenek,“ zeptal se v klidu. Dělal, jako by snad čekal, že mu Matěj lístek ukáže. Komediant! To chtěl předstírat, že právě neskončila honička, která byla dost možná nejvíc vzrušujícím okamžikem jeho služby za celý týden? Byl vítěz, tak si to zkrátka užíval. Už když sbíhal ze schodů mu samozřejmě muselo být jasné, jakou dostane odpověď.

„Nemám,“ odvětili sklesle Matěj.

„Tak to bude třicet euro pokuty,“ řekl nekompromisně. Měl zavalitou postavu a přísný knírek.

„Tolik nemám.“

„Tak v tom případě tě budeme muset odvézt na záchytku,“ pokračoval výhrůžně. „Pojď...“

Matěj nereagoval.

„No pojď se mnou nahoru!“

Vyjeli až k východu znovu po tom eskalátoru. Z jeho šouravého pohybu mezitím vymizela jakákoli hrůznost a osudovost. Vše už bylo zpečetěno. Matěj poslušně stál za revizorem a přemítal, jak se z téhle překerní situace vysekat. Když se objevil nahoře, ostatní revizoři kontrolovali cestujícím spořádaně lístky, jako by o dramatu dole nevěděli. Taky komedianti! Bylo jasné, že pravým středem jejich zájmu je on. On, kterého za sebou vede jejich kolega jako otec nezbedného synáčka za ucho. Pokukovali po něm a dělali na sebe nenápadné posunky.

„Takže ty ty peníze opravdu nemáš?!“ zeptal se ještě jednou rázně revizor.

„Ne, fakt ne,“ odpovídal mu stále odevzdaněji Matěj.

„Hm, hm,“ bručel nedůvěřivě, „třeba si to rozmyslíš.“ Otevřel dveře od jakési kanceláře či pozorovací budky, určené pro personál metra: „Pojď dovnitř. Snad tam dostaneš rozum.“

Matěj si při těch slovech vzpomněl na německého policistu, který jim před pár dny stejným způsobem ukazoval, aby si vlezli do auta. Stejně jako tehdy ho ani na chvíli nenapadlo se hádat či klást jakýkoliv odpor. Kolikrát už se za těch pár dní dostal do střetu se zákonem! Český, německý, holandský policista, ochranka v parku a teď ještě tohle. Marně vzpomínal, jestli se vůbec kdy předtím dostal do nějaké podobné nepříjemnosti.

Seděl zavřený za dveřmi v přesvětlené kanceláři. Že jen se do toho metra pouštěl! Už od začátku přece cítil v kostech, že to nedopadne dobře. Člověk asi ještě má zbytky zvířecích instinktů, které ho dokáží varovat, a je bláhové jim nenaslouchat. Anebo naopak platí, že na sebe člověk příliš velkými obavami přivolává neštěstí? Ale co... Teď už je to všechno jedno! To je pořád jen co by, kdyby. Pozdě bycha honiti, jak se říká. Z této šlamastyky ho podobné úvahy nedostanou. Věděl, že záleží jen a jen na libovůli revizora, jestli ho pustí nebo ne.

A stejně to bylo tak absurdní. Nezdá se mu to celé? Kde se to probůh potlouká? Tím, že doma svou cestu zapřel, dostávala celá situace jiný rozměr. Jaký to bude šok pro rodiče, kteří si myslí, že je na Moravě. Dal by všechno, aby mohl vidět jejich reakci, až jim budou volat ze záchytky kdesi v Holandsku. A co Tomáš? Kde je Tomáš? Ve dvou by to tady bylo mnohem snesitelnější. Ticho a bílé prostředí kanceláře, ve které revizor Matěje nechával „vydusit“, působilo skličujícím dojmem. Jen židle a prázdný stůl.

Proč ho vůbec tak často v posledních dnech někdo napomínal a usměrňoval? Dělali snad s Tomášem něco špatného, když stopovali nebo když si chtěli zdřímnout v parku? To se ví, že ne. Ale jakmile se po Evropě pohybovali bez prostředků, dostávala je nouze do postavení, kdy začali působit podezřele. Nechtěně začali narušovat zavedený pořádek. Hlídači

pořádku jen plnili svůj úkol, když je vykazovali do daných mezí. Co jim na tom mohl vyčítat?

Stejně jako se mu v amsterdamských ulicích odhalovala jiná tvář města, začala se během cesty jevit v novém světle i tvář celého okolí, ve kterém se pohyboval. Měnily se jeho projevy vůči němu. Na vlastní kůži cítil, jak na něj odkudsi ze shora padá síť, kterou předtím nikdy nevnímal. Cítil, jak se do ní zamotává, jak mu překáží a kazí jeho původní romantické plány na svobodné toulky Evropou.

VI.

Po pár minutách revizor otevřel dveře. Za ním už stáli dva policisté, které mezitím zavolal.

„Tak co? Už sis to rozmyslel?“ stál opět se svým přísným výrazem před zoufalým Matějem. Policisté zůstávali venku před kanceláří.

„Já ty peníze fakt nemam, podívejte,“ o překot ho přesvědčoval a vytahoval z peněženky všechny peníze, co měl. Vysypal vedle sebe na stůl těch pár drobáků. Se sklopenou hlavou se ponížene díval do země. Bylo to gesto zčásti upřímné, zčásti vypočítavé. Věděl, že už mu zbývala jen pokora a kajícínost.

„Nehraj na mě divadlo. Někde peníze mít musíš!“ nenechával se obměkčit revizor.

„Ne, fakt je nemam!“

„Dobře, jak chceš... Pánové!“

Dva policisté na jeho vyzvání vstoupili dovnitř, přikázali mu, aby si vzal všechny věci a následoval je ven do vozu. Matějovi to všechno přišlo postavené na hlavu. Opustil ho pocit viny a naopak začal mít vztek. No co – nekoupil sem si jen nějakou posranou jízdenku za pár euro! Jo, byla to chyba. Ale záchytka? Co to je za pitomost?! Neodvažoval se ale odporovat. Nemělo by to smysl. Naopak. Situaci by tím jen zkomplikoval. Když se bude chovat slušně, tak ho za chvíli pustí a možná ani nebudou volat rodičům domů. Přeci jen je mu už osmnáct a je za sebe tedy právně zodpovědný, ne? Nevěděl. Zákony neznal.

Tentokrát to nebyla dodávka, ale osobní auto. Posadili ho na zadní sedadlo. Matěj za jízdy pozoroval ubíhající ulice. Žádnou z nich neznal, ba co víc – domy, lidé, auta, nápisy – nic ani zdaleka nepřipomínalo ráz měst v Čechách. Zavřený v policejním autě, obklopen neznámým světem si připadal jak ve filmu. Čím to je, že se tu nic nepodobá domovu? Zkoušel si odmyslet holandské nápisy a představit místo nich české. Ani to nepomáhalo. Byly to jiné barvy domů? Upravené chodníky? Jinak oblečení lidé? Drahá auta?

Ano, byly to všechny tyhle věci a způsob, jakým byly poskládány, co dělalo svět okolo úplně jiným. Snad i jiný svit slunce, jiné mraky, jinak zelená tráva, jiné stromy. Byly jiné? V každém, i sebemenším detailu, bylo v Matějovi zakořeněno prostředí domova. Teprve teď, sám, v krizové situaci, to pochopil. Byl by zajisté mnohem klidnější, kdyby se měl čeho chytit. Něčeho. Čehokoli! Cizí svět mu ale žádnou útěchu nedával.

Netrvalo dlouho a dorazili na stanici. Byl uveden do místnosti, která se nacházela hned v přízemí několikapatrové budovy. Zařizena byla velice prostě. Stůl s počítačem, židle za stolem, židle před stolem, kanape s malým konferenčním stolem u okna. Ani květina tu nebyla. Tady se asi nahlašovaly přestupky a zločiny.

„Dobrý den,“ pozdravil uctivě policistu, který seděl za stolem. Kdo to byl, Matěj nevěděl. Asi nějaká vyšší šarže. Jeden z těch dvou, co sem

Matěje dovezli, se kamsi vytratil, druhý zůstal v místnosti, Matějovi za zády.

„Dobrý den. Poprosil bych průkaz totožnosti,“ řekl suchým úředním tónem policista za stolem. Naťukal údaje do počítače a listoval si v Matějově složce.

„Co s tebou, Matej Polacek, Česká republika? Co tě to napadlo, jezdit načerno v metru?“

„Potřeboval sem se dostat na kraj města a neměl sem peníze.“

„Proč na kraj města? Snad jsi tam nechtěl přespat?“ ušklíbl se policista.

Matěje to zaskočilo. Připravoval si jinou variantu, proč jezdil na kraj města. Nechtěl na sebe prozrazovat, že spí na ulici. Těžko by ale nějakou „variantu“ řekl, když ho žádná logická nenapadala. Jak jen ale může vědět, že sem chtěl na kraji města přespat? Má dobrý úsudek. Asi na to zkrátka vypadám.

„A... ano. Chtěl sem tam přespat.“

„Zajímavé, zajímavé... Poslyš, co tady vlastně děláš?“

Proč se mi tak ptá? Cožpak na mně nevidí, že jsem jen študák, kterej si vyrazil na vandr?

„Myslíte tady v Holandsku?“

„Ano.“

„Sem na výletě.“

„A podívejme. To je mi ale dobrodružný výlet!“

I přes policistův povýšený tón se Matěj cítil polichocen. Jako dobrodruh si rozhodně připadal.

„Nemám peníze, a tak spím venku. Nic jinýho mi nezbejvá. Ale nevěřil byste, o kolik je to větší zábava spát takhle venku, nedopřávat si ten luxus hotelu. Člověk mnohem víc zažije!“ pokoušel se vloudit do diskuze přátelštější tón.

„Hm, hm... To nepochybně,“ pousmál se té snaze suše policista. „Kde všude jsi přespával?“

Zdálo se, jako by k něčemu mířil, ale Matějovi se zdálo, že se není čeho bát. I když policii řekne všechno podle pravdy, nemůže mu to ublížit. Nepouštěl se proto přátelského tónu a říkal vše s nepředstíraným zaujetím. Jako by se už doma chlubil někomu ze svých přátel a čekal ho jen obdiv. Narovnal se na židli, zamyšleně obrátil oči v sloup a vypočítával.

„No, nejdřív jsme byli v Maastrichtu, pak v Amsterdamu..., pak v Zaandvortu, no a teď tady.“

„Jsme? Vás je víc?“

„Jo. Tedy ne – bylo nás víc. Nejdřív sem cestoval s kamarádem, ale von se pak nějak trhnul a asi vodjel zpátky domů. To nevím. Byli jsme zkrátka dva.“

Matěj očekával, že se ho teď zeptá na to, proč se s Tomášem rozdělili. Bylo by to logické, ale policistu to překvapivě nezajímalo.

„A kromě dneška problémy nebyly?“

No jéje! vzpomněl si Matěj. Bylo jich za těch pár dní víc než dost. Ale proč by mu o nich měl říkat? Je tu přece jen a jen kvůli jízdě načerno metrem – v Rotterdamu! – a není povinen vyprávět o všem, co se mu stalo jinde v Holandsku.

„Ne, nebyly.“

Policista se na něj na pár vteřin upřeně zadíval, a pak stočil zrak k počítači. Mlčky jezdil očima po monitoru zleva doprava. Měl podivné otázky. I jeho tón byl nepřiměřeně ostrý. Ale dalo se to vydržet. Matěj byl klidný. Znovu si opakoval, že přece nic neudělal. Ten tam byl stres z kanceláře v metru, kdy nevěděl, co bude. Teď se sice všechny jeho obavy vyplnily, ale nakonec – co se může stát? Buď bude muset zaplatit pokutu složenkou, nebo si ho přinejhorším nechají přes noc na záchytce. Nebylo by to nic příjemného, doma by bylo hodně dusno, ale takové věci se přece dají přežít. A nikde není psáno, že ho nakonec nepustí bez pokuty.

„No nic,“ promluvil po chvíli mlčení policista a zvedl se ze židle, „pojd’, půjdeme nahoru.“

Neurčitost posledního slova byla nepochopitelně tajemná. Matěj znejistěl.

„Kam nahoru?“

„To uvidíš.“

Co to? Jak to se mnou mluví? Proč kurva nahoru? Co je nahoře? Chtěl se rozkřičet na policistu. Byl si dobře vědom, že je v právu a že s ním nemohou takhle jednat jak s nějakým pohunkem. Ale zároveň se bál dostat do problémů. Jeho případ, byť se mu teď zdál sebedramatičtější, byl přece úplná prkotina. Nahoře mu řeknou výši pokuty, možná sepišou protokol, a pak ho pustí. Bylo by zcestné kvůli nezdvořilosti jednoho pitomce neudržet nervy na uzdě a rozkřičet se. Znamenalo by to jen komplikace. Policista za stolem očividně nebyl vlídná osoba a Matěj mu nechtěl dávat záminku, aby se po něm svezl.

Vystoupali o dvě patra výš. Policista zaklepal na masivní dubové dveře, a když se na druhé straně ozval hlas, otevřel a vstoupil s Matějem dovnitř. Druhý policista, který se i cestou do schodů stále tiše držel Matějovi za zády, zůstal venku.

„Dobrý den,“ pozdravil uctivě Matějův doprovod, když vešli do místnosti. Hned bylo vidět, že se baví nadřízený s podřízeným. Dobré znamení to však nebylo. Matějův případ byl tedy závažnější, než čekal.

„Dobrý den,“ odvětil muž, „děkuji. Můžete jít,“ ukazoval policistovi ven ze dveří, „nechte nás o samotě.“

Neměl na sobě uniformu, jen džíny, přes které mu ležérně plandala košile bez kravaty. Nevypadal ani moc staře. Oproti předchozí místnosti byla tahle zařízena mnohem honosněji. Musela to být jeho osobní kancelář. Malé rozměry, perský koberec a vůně starého, tmavě hnědého nábytku dodávaly místnosti příjemně hřejivou atmosféru. Na zdi visely různé diplomy. Asi vyznamenání toho muže.

„Posad’te se,“ vybídl Matěje policista nicneříkajícím tónem, když dveře zaklaply. To náhlé ticho a intimní prostředí mezi čtyřma očima měly

značný psychologický účinek. Vše se zdálo být hned vážnější. Dobrá finta, pomyslel si Matěj a hned se lekl: to ovšem znamená...

„Matej Polacek se jmenujete?“

„Ano,“ odpověděl Matěj a bez vyzvání pokračoval: „Já jen k tomu metru... Mrzí mě to. Ted' nemám peníze na zaplacení pokuty, ale až se vrátím domů, tak jí samozřejmě zaplatím. Převodem nebo složenkou nebo jak se to platí?“ Vysoukal to ze sebe raději hned zkraje. Doufal, že ho upřímnost zachrání od záchytky. Muž ale místo nějaké odpovědi vytáhl několik fotografií a strčil je Matějovi pod nos.

„Viděl jste některého z těchto čtyř mužů?“

Matěj se překvapeně podíval. Na fotkách byli dva muži černé pleti, běloch a nějaký muž arabského původu. Zadrženi. Drželi před sebou identifikační čísla. Ahá... asi si myslí, že jsem se stal svědkem nějakého zločinu! Já jsem taky hned ze všeho podesranej!

„Ne, ani jednoho sem neviděl,“ odpověděl skoro vítězoslavně.

„Hmm, hmm,“ zamručel muž a držel si bradu v ruce. Pak se zvedl od stolu, přistoupil o něco blíž a udeřil Matěje vší silou do obličeje. Rána srazila chlapce ze židle na zem. V šoku si začal sahat po nose, ze kterého mu tekla proudem krev, a zajíkal se bolestí. Muž se k němu sklonil. Zespoda to vypadalo, jako by mu brada přetékala do očí. Mluvil tiše a klidně.

„Tak, ty hajzlíku. Ber to jako varování. Ještě jednou to na mě zkusíš a vlastní matka tě nepozná. Zeptám se rovnou. Co bylo v báglech, který si schoval do křoví s tím svým povedeným kámošem v Osterparku v Amsterdamu? Co tam bylo?“

Popadnul zakrváceného Matěje, který si stále držel nos a ve tváři mu svítily velké vyděšené oči. Odvlekl ho zpátky na židli. Matěj nebyl schopen pohotově odpovědět.

„Tak mluv!“

„V... v Osterparku?“ šeptal roztřeseným hlasem. „J...jak víte, že sme tam byli?“

„Jak to vim, jak to vim... To sou mi otázky! Kamaráde, my o tobě víme přece úplně všechno. Víme, kde ses u nás těch posledních pár dní pohyboval, víme, kdy ses naposled posrať, víme, proč se ti rozvedli rodiče, víme, co máš rád, víme, co si myslíš vo svejch kamarádech, víme, že si eště z žádnou nešoustal. Víme tohle a miliony dalších věcí!“ chrлил ze sebe o překot muž a teatrálně plácnul do monitoru, který se tak otočil směrem k Matějovi. Byla na něm jeho složka. „Je tu veškerá tvoje elektronická komunikace, všechny záběry z videokamer, na kterejch si byl zachycenej. Nejvyšší orgány se konečně rozhodly získat oprávnění na přístup ke všem těmhle datům. Ne aby je zneužívaly k špehování slušnejch, bezúhonnejch lidí, ale aby měly lepší kontrolu nad takovejma hajzlama jako seš ty.“

Matěj se zkoprněle díval na monitor a než mohl něco namítnout, vzal muž židli, přisednul si natěsno k němu a pokračoval.

„Viš, mně už je z vás, co se takhle flákáte, na blití. Ze všeho, včetně policajtů máte jen prdel a děláte si, co se vám zlíbí. Máte pocit, že se vám

nikdy nic nemůže stát, ale to už skončilo. Skončilo! Pohodička skončila! A nemysli si, že se dovoláš nějakých svých práv, protože odted' je všechno jinak. Můžu tě poslat na pár let do lochu a nikdo tě vodsud nedostane! Kvůli takovejmu jako seš ty sme se dostali do tohohle průseru, kdy se slušnej člověk bojí vyjít v noci na ulici. Neznáte, co je to tvrdá disciplína, oháníte se furt nějakýma právy a ste jen a jen skvělý podhoubí pro zločin, se kterým se poslední dobou roztrh pytel. Jak by taky ne, když ty grázlové dostávají jen pár let! Dneska je totiž třeba i s nějakým zkurveným zlodějem zacházet humánně – humánně! Víš, humánnost je slovo, který už většinu slušnejch lidí začalo poslední dobou srát. Takže to bylo vod lidí, odkud vzešel konečněj podnět ke změnám, který začaly nedávno probíhat. A až budou dokončený, svět bude konečně lepší – všechno bude zase při starym. Lidi budou vědět, co si můžou dovolit, budou zas pořádně makat, budou poslouchat, nebudou porušovat pravidla, a ty co jo, tak ty budou viset anebo aspoň hezky dlouho sedět. Konečně bude pořádek.

Tak a ted' zpátky k tobě. Ty nejen že seš jedna z těch vší, co má ze všeho jen prdel, ale máš na svědomí i horší věci! Jak sis moh vůbec dovolit se takhle bezprizorně flákat po naší zemi? Takovejch cizáků tu máme i bez tebe dost. Díky bohu, že tě revizoři chytli v metru, protože jinak by nás ani nenapadlo podívat se zrovna do tvojí složky. Je tam i tohle video z Osterparku.“

Na videu viděl Matěj sebe a Tomáše, jak schovávají batohy do křoví. Kamera musela být z druhé strany plotu. Pak přišel střih a bylo vidět, jak u batohů sedí banda narkomanů. Další střih a kluci si ráno vyzvedávají batohy.

„Tak, co mi k tomu řekneš? Pořád mi chceš tvrdit, že ty čtyři grázly z fotky neznáš?“

„To sou ty z parku? Ale já sem je fakt nepoz...“ Další rána ho srazila ze židle na zem. Pak ho zase ruka muže vytahovala zpátky. Matěj se nikdy nepral a byl už po druhé ráně jako ve mdlobách. Z nosu a z úst mu tekla krev, měl nepřítomný výraz. Kvůli bolesti necítil ani strach.

„Nekecej mi tady pohádky! Chytli sme je se třema kilama heráku. Nechtějí samozřejmě kápnout božskou, kde k tomu přišli. Co ste tam v tom parku kurva dělali? Přijedeš si z Čech, potuluješ se tady jen tak, bez ničeho. Co to má znamenat? Cožpak ti mam věřit, že ste ty bágly dávali do křoví jen tak z prdele? To si fakt myslíš, že ti něco takovýho sežeru? To nemam bejt nasranej, když mi takovej budižkničemu jako ty, kterému se já ještě musím přizpůsobovat a mluvit anglicky, protože neumí můj jazyk – když mi takovej parchant jako ty ještě lže do ksichtu? Takže se zeptam ještě jednou: Co ste si přivezli z Čech v těch báglech?“

Matěj začal s pokleslou hlavou vyjmenovávat: „Spacáky, karimatky, instantní polívky, chleba, sušenky...“ Přiletěla další rána.

„Dost, to stačí,“ křičel na něj muž. „Tady ty hovadiny mi nezajímaj. Co ten herák? Ten ste si náhodou nepřivezli?!“

„Ne! Neměli sme žádnéj herák!“ odvážil se zvýšit hlas Matěj, ale dostal znovu ránu. Zdála se mu teď sice o něco menší, ale stejně ho zase srazila na podlahu. Policista se nad něj opět naklonil.

„Ale měli, ty parchante, měli! Nechali ste ho v báglech přes noc v křoví a ta banda fetek si ho z nich v noci vyndala. Škoda že to na tý kameře není pořádně vidět.“

„Právě!“ ozval se Matěj hlasitě. Když totiž viděl, jak pomýlené závěry muž dělá, ztrácel z něho respekt. Po několika minutách ponižování v sobě našel sílu k odporu. „Právě že to na tý kameře ani nemůže bejt vidět! Nic sme těm fetkám nepředávali. Jen sme se s těma bágla nechtěli tahat a schovali je do křoví. Nevěděli sme, že tam ty fetky přijdou. Byla to prostě náhoda! Za tohle budete platit. Nic špatnýho sem neudělal. Nechte mě bejt! Nejsem žádnéj zločinec a jestli je zločin, že se tady „flákam“ po vaší úžasný zemi, tak to už pak rovnou můžete zavřít každýho, kdo se podle vás nechová tak, jak byste si zrovna představovali. Za tohle zaplatíte, hajzle!“

„To se mýlíš, chlapečku. Já za nic platit nebudu. Ty už když nic jinýho, tak budeš platit za to, jak si na mě votvíráš hubu. Vymlátím ti tu drzost z hlavy a budeš poslouchat. Uvidíš, že se ti to nakonec bude líbit. Hej!“ zavolal na kolegu, co stál za dveřmi. „Odved' ho na celu,“ přikázal a zůstal u sebe nahoře.

„Vy si myslíte, že se někdy někomu bude líbit, že vás bude muset poslouchat?!“ otáčel se Matěj zpátky ke kanceláři, když ho vedli po schodech dolů. „Vy si snad myslíte, že budou lidi šťastnější, když jim vezmete možnost samostatně rozhodovat a budete to dělat za ně?! Blázní ste. Blázní!“

V tom dostal od uniformovaného policisty pěstí bolestivě do břicha. Zalapal po dechu.

„Jasně, že budou šťastnější, ty zmetku! A takhle řvát nám tady nebudeš.“

VII.

Po pár minutách revizor otevřel dveře. „Tak co? Už sis to rozmyslel?“ stál opět se svým přísným výrazem před Matějem. Zároveň ale viděl, že je opravdu zoufalý, vyděšený z neznámého prostředí a že nic nehraje.

„Já ty peníze fakt nemam, podívejte,“ o překot ho přesvědčoval a vytahoval z peněženky všechny peníze, co měl. Vysypal vedle sebe na stůl těch pár drobáků a se sklopenou hlavou se ponížene díval do země.

„Počkej chvíli,“ řekl mu a odběhl za ostatními kolegy, kteří mezitím stále kontrolovali cestující. Všichni se shlukli do kruhu jako rada starších.

Co to dělají? vymrštil se zmateně ze židle, jako by se probudil z hlubokého sna. Po pár vteřinách se kníratý revizor od skupinky odpojil a šel k automatu na jízdenky. Matěj nic nechápal a koukal, napjatý jako by sledoval rozuzlení detektivního příběhu. Revizor koupil lístek a označil ho v turniketě, vrátil se zpět k Matějovi a spolu s penězi, co zbyly, mu ho dal do ruky. Drobné mu vrátil přesně. Nenechal si ani cent.

„Jdi,“ ukázal mu rezignovaně východ z vestibulu.

„C...co?“

„Jdi, a ať už se to nikdy neopakuje!“

„Ď...díky!“ zakoktal užaslý Matěj a jeho tváře se najednou samovolně rozzářila. Konečně pochopil, že je po všem. Připadal si jako vězeň, kterého náhle pouští na svobodu. Zas vyvázl, šťastlivec! Jeho neskrývané vděčnosti se neubránila ani přísná tvář revizora. Na chvíli úplně roztál. Pousmál se, ale rychle, rychle, skoro zahanbeně zase ten nepřipustný výraz zahnal a nasadil opět ten, který se k jeho povolání hodil bez debat lépe.

„Díky moc! Nashledanou!“ ohlížel se ještě Matěj za ním, jako by nevěřil, že se to vyřešilo tak snadno. Revizor se už ani neotočil, místo odpovědi jen mávnul rukou a vrátil se ke své práci. I přes svou přísnost se v něm objevil soudný člověk, který při pohledu na zoufalého chlapce pochopil, že svého činu lituje. Matěj se samozřejmě rozplýval vděčností za prokázané dobrodiní a revizora vynášel do nebes. Přeci jen to byl nakonec sympaták. Přísněj, ale férovej!

Ano, měl opět štěstí. Lidé v uniformách k němu byli doposud shovívaví. Třeba jako ti policisté, co je sebrali u dálnice mezi Norimberkem a Heilbronnem. Samozřejmě, že se Matějovy obavy tehdy ukázaly jako liché. Kam by je přece vozili. Stres z vytouženého dobrodružství si Matěj mohl uvnitř dodávky užívat jen chvíli. Popovezli je na nejbližší benzinovou pumpu a jediné co jim tam řekli bylo, aby už příště stopovali jen na benzínkách, a ne na kraji dálnice. S překvapenými mladíky se pak přátelsky rozloučili.

To byla tehdy úleva! Stejně jako teď. Neblahý přízrak pokuty byl zažehnán a Matěj mohl dál a dál pokračovat ve své cestě. Dál se mohl toulat. Revizor mu po krátkém věznění ukázal dveře na svobodu. A jak známo, člověk začne chápat, co je to svoboda, až když ji ztratí, což pro tuto chvíli platilo pro Matěje stoprocentně. Radši ani nemyslet, jak by vypadala

jeho cesta, kdyby všichni ti uniformovaní policisté a revizoři byli zlí.,
Opravdu zlí.

Tomáš se vrátil sám. O Tomášovi se mezitím nic nedozvěděl. V duchu
mu vytíhal, že ho ztratil v samotě bez vysvětlení. To byl typický Tomášův
problém. Pro něj všechno nebylo jednoduché, ale Matěj teď uvrhl do
opravdy z horvostí. Na první pohled sice byly důvody pro jeho zmizení
jediné, ale Matěj si tak jistý nebyl. Věděl, že za to mohla ta hádka, ale
vzpomínal, jak se kypkalo na ní kuchařka tolik naštvalo. Potřeboval vědět
více, ale jak? Jedine pak se bude moct před Tomášem obhájit a třeba ho i
odpovědět na otázku svého výpachu. Mlčením mu však Tomáš k
závěru, že je Tomášův nepřítel, a stejně bylo divné, že mu nevdalo se takhle
vzpomenout. Stál mu stále na uších? Co kdybysme se už nikdy neviděli?
Matěj to nevěděl, ale to by mu určitě vadilo. Jen prostě počítá s tím, že má
jedinou práci. A že se na něj nevykašle.

Podle toho, jak se trávil Matěj osamoceným brouzdáním po pustém
Zeměpisném a psaním dopisů z hlavy. Po počátečním nadšení, kdy byl
první, a když se na něj postupně přelí smutek a vedalo se ho znavit. Už
tam nebyl žádný smutek, ale melancholické. Ulice prázdné, obchody zavřené,
jediné živé výhledy byly vystřídané neuzdravenými vlněnými plechy.
Kavárny už byly k zemi. Pokrývala je vrstva nasprejovaných nápisů. Vůz
provozující příměstské linky a papírky od jídla. Poletovaly nad zemí
jako malé letadla, které se po koridaru jako listy spadlé ze stromů. Drobný
dítě se Matějovi jevil na obličej. Stále se mu nechtělo narazit na nějakou
malou zranění, ale přesto byl přímo v srdci města.

Matěj v moderní městské krajině nacházel určité kouzlo. Chybělo jí
něco, ale ne to, co mu chybělo. Byla melancholická, a proto i krásná. Měl
tam Matěj, ale ne to, co chybělo. Především Tomáš, kterému by mohl své
problémy sdělit.

Matěj si však uvědomil, že Matějovi začalo světovali chybět, jakmile ho Tomáš
opustil. Vždyť ho opouštěl, že by se z nového mohl světovali neživým věcem
v zemi, neboť to bylo jeho vědomí. Vždyť i Tomáš ho stejně
opouštěl, ale ne takhle. Ve společnosti věcí a lidí, které neznal, se Matěj
vždyť opouštěl. Vždyť ho opouštěl, aby Tomáš neopatrně naznačil, že bere
jediné, že se vidí.

Matěj si řekl, když byl sám, uvědomil, o kolik víc si užívá okolní
svět, když je sám. Když sám. Co si s ním má počít úplně sám? K čemu to
je? Když je sám, když je sám, když je sám. Jako by pak vlastně ani neexistoval.
Matěj si řekl, když byl sám, uvědomil, o kolik víc si užívá okolní
svět, když je sám. Když sám. Co si s ním má počít úplně sám? K čemu to
je? Když je sám, když je sám, když je sám. Jako by pak vlastně ani neexistoval.
Matěj si řekl, když byl sám, uvědomil, o kolik víc si užívá okolní
svět, když je sám. Když sám. Co si s ním má počít úplně sám? K čemu to
je? Když je sám, když je sám, když je sám. Jako by pak vlastně ani neexistoval.

Matěj si řekl, když byl sám, uvědomil, o kolik víc si užívá okolní
svět, když je sám. Když sám. Co si s ním má počít úplně sám? K čemu to
je? Když je sám, když je sám, když je sám. Jako by pak vlastně ani neexistoval.
Matěj si řekl, když byl sám, uvědomil, o kolik víc si užívá okolní
svět, když je sám. Když sám. Co si s ním má počít úplně sám? K čemu to
je? Když je sám, když je sám, když je sám. Jako by pak vlastně ani neexistoval.

SETKÁNÍ

I.

Domů se vrátil sám. O Tomášovi se mezitím nic nedozvěděl. V duchu mu vyčítal, že ho nechal o samotě bez vysvětlení. To byl typický Tomášův způsob jednání. Pro něj možná nejjednodušší, ale Matěje teď uvrhnul do nejistoty a nervozity. Na první pohled sice byly důvody pro jeho zmizení jasné, ale Matěj si tak jistý nebyl. Věděl, že za to mohla ta hádka, ale zajímalo ho, co konkrétně na ní kamaráda tolik naštvalo. Potřeboval vědět hlavní důvod. Jedině pak se bude moct před Tomášem obhájit a třeba ho i přesvědčit o oprávněnosti svého výpadu. Mlčením mu však Tomáš k obhajobě příležitost nedával. A stejně bylo divné, že mu nevadilo se takhle trhnout. Záleží mu vůbec na mně? Co kdybysme se už nikdy neviděli? Vadilo by mu to? Ne, to by mu určitě vadilo. Jen prostě počítá s tím, že mě zas brzy potká. Ví, že se na něj nevykašlu.

Poslední večer cesty strávil Matěj osamoceným brouzdáním po pustém Rotterdamu a problém nepouštěl z hlavy. Po počátečním nadšení, kdy byl propuštěn z metra, na něj postupně přišel smutek a nedalo se ho zbavit. Už samo prostředí města bylo melancholické. Ulice prázdné, obchody zavřené. Jejich uhlazené výlohy byly vystřídány neutěšenými vlněnými plechy, staženými až dolů k zemi. Pokrývala je změt' nasprejovaných nápisů. Vítr po dlažbě poháněl plastové kelímky a papírky od jídla. Poletovaly nad zemí toho dlouhého betonového koridoru jako listí spadlé ze stromů. Drobný déšť se Matějovi lepil na obličej. Stále se mu nedařilo narazit na nějakou starší zástavbu a přitom už byl přímo v srdci města.

Ale i v moderní městské krajině nacházel určité kouzlo. Chybělo jí něco, co by se dalo nazvat duší. Byla melancholická, a proto i krásná, říkal si Matěj. Ale teď mu chyběla přítomnost Tomáše, kterému by mohl své pocity sdělit.

Ano – svěřování. Matějovi začalo svěřování chybět, jakmile ho Tomáš opustil. V žertu ho napadlo, že by se z nouze mohl svěřovat neživým věcem – zdem, rostlinám – nebo prostě rvát do vzduchu. Vždyť i Tomáš ho stejně asi pokaždé neposlouchal. Ve společnosti věcí a lidí, které neznal, se Matěj cítil jako němý. Vždycky mu stačilo, aby Tomáš nepatrně naznačil, že bere jeho řeči na vědomí.

Matěj si teprve, když byl sám, uvědomil, o kolik víc si užívá okolní svět, když ho má s kým sdílet. Co si s ním má počít úplně sám? K čemu to bylo, když nebyl nikým vyslyšen? Jako by pak vlastně ani neexistoval. Samota pro něj byla stejně nesnesitelná jako páska přes ústa. Jen ji nešlo strhnout. Bylo to zneklidňující zjištění. Vždyť přece ukazovalo, že Matěj Tomáše postrádá jen a jen kvůli sobě. Ten, co má pásku na ústech nechce rozumět svému okolí. Křičí haló! nebo pomoc! tady sem! tady! já!

Matěj Tomáše využíval jako zpovědníka, kterému ani nemusí vidět do tváře, nemusí ho znát. Takovou funkci přece může zastávat jakýkoli člověk, který slyší. Ale Tomáš měl něco navíc. Musel, protože rozhodně nebyl

nahraditelný kýmkoli. Matěj si s ním *rozuměl*. Jak jinak by mohli zůstat tolik let přáteli? *Rozumět si* pro Matěje znamenalo souhlasit spolu. Zatím se nesnažil přijímat i kamarádův nesouhlas. Bral ho jako útok vůči sobě. Svěřoval se mu o svých dojmech a kladl mu otázky hlavně proto, aby slyšel jeho souhlas. Lichotilo mu to. Utvrzovalo ho to v jeho vlastní zajímavosti. Ale kdo byl vlastně Tomáš? Proč se Matěj pořád zabýval jen sám sebou?

Ten večer byl stále odhodlán spatřit největší přístav světa. Byla to jediná věc, která v něm při všem smutku vzbuzovala očekávání. Přes vyprázdněné ulice došel k obrovskému, otevřenému prostoru kolem ústí Rýna. Napravo a nalevo byly dva dlouhatánské visuté mosty, které spojovaly vzdálené části města. Vydal se po nábřeží směrem, kde podle mapy měl být přístav. Odhadnout se to dalo jen podle uspořádání staveb. Jednoznačný nápis nikde nebyl.

U řeky foukal vítr ještě mocněji a kapičky deště se už na obličej nelepily. Štípaly. Staré domy Matěj neviděl. Jen samé supermoderní budovy ze skla a oceli. Vzhled města ho po všech stránkách překvapil. Tomášovi by se určitě taky líbila ta rozsáhlost, modernost. Chyběly malebné lomené uličky a oblé ornamenty starých domů. Člověk tu idealisticky nepřemýšlel o historii. *Tohle* byla současnost – chladná, monumentální, bohatá současnost. Co by na tu myšlenku řekl Tomáš? Určitě by se mu líbila.

A psí počasí! Tomáš přece má rád psí počasí, i když to nikdy neřekl. Byl vždycky duší spíš severan, zatímco mně je hned zima. Sakra, ale kde je ten podělanej přístav? Matěj ještě jednou rozprostřel mapu, která na dešti rychle mokla. Rozpadala se pod prsty. Ještě chvíli šel podél řeky, větru a dešti navzdory, ale bezvýsledně. Navíc mu začínaly drkotat zuby, a tak se rozhodl svojí misi vzdát. Zastavil se, ještě naposledy přehlédl na protější břeh v dálce, přes větrem a deštěm zmítané vody Rýna. Pak se obrátil zády a spěchal se schovat do závětrí ulice. Zamířil k nejbližší stanici metra. Ač byl v největším přístavu světa, nikdy přístav neviděl. Pochvaloval si tu větu. Přišla mu jako úsměvná tečka za jeho výletem.

Zbytky kulís Rotterdamu mu zůstávaly na mysli i teď, když byl zas zpátky v Čechách. Šel nočním městem rovnou domů a jako by byl v úplně jiném světě. Hlavně počasí bylo mnohem vlídnější. Už nikdy nebude nadávat na české počasí. Ted' se konečně vyspí na měkké posteli, dá si teplou sprchu a hned, hned jde spát. A bude si spát, do kolika bude chtít.

Ale kdy se objeví Tomáš? Matěj nevěděl, jak o něm něco zjistit. Tomáš nepoužíval mobil ani mail. Jediná možnost byla zavolat na pevnou linku přímo ke Kouckým domům. To se však neodvažoval, protože přece odjeli spolu. Kdyby rodiče kluků zjistili, že přijeli každý sám, začali by se vyptávat a nakonec by musel celý tajný výlet prozradit.

A co když je už výlet stejně prozrazený? Tom přece mohl přijet přede mnou. Třeba všechno napráskal a doma bude mazec. Ale to ne. Tom není práškač. Navíc kdyby to tak bylo, už by se mi rodiče snažili dovolat na

mobil. Ne, Tomáš spíš zůstane venku dýl než já. Stoprocentně se ještě nevrátil.

Když přišel domů, vše vypadalo v pořádku. Rodiče měli radost, že se jim syn vrátil, a ani na chvíli nezapochybovali, že byl celý týden na Moravě. Pár dní se pak Matěj snažil chodit na obvyklá místa, do obvyklých hospod, ale na Tomáše ne a ne narazit. Ve městě určitě nebyl. Co když se mu něco stalo? Nebylo by lepší kápnout božskou? Ne, to ne. Nevěřil tomu, že by se Tomášovi něco stalo. Možná se ocitl v potížích, ale to jemu nikdy nevadilo. Navíc má co chtěl. Neměl se na mě takhle vykašlat, říkal si Matěj a cítil, že by ho vlastně potěšilo, kdyby osud kamaráda trochu ztrestal.

II.

Ve dveřích cely v suterénu zarachtal klíč.

"Tak, padej dovnitř za tím svým povedeným kamarádíčkem!" ozval se zpoza dveří hlas. "No padej!" Byl to jeden z policistů, co sem Matěje přivezli. Pak se dveře pootevřely a do cely vlétnul Tomáš. Prudce do něj strčili. Zaškokbrtnul a doklopýtal až na zem. Dveře se zase zabouchly.

Tomáš měl pomlácený obličej a celkově vypadal dost zuboženě. V Matějovi hrklo, když kamaráda uviděl. Vůbec ho nenapadlo, že půjdou i po něm. Co ale čekal? V tom parku byli přece dva. Ucítil vinu na tom, že ho do téhle šlamastyky dostal. Báł se Tomášovy reakce. Kdyby se nenechal chytit, asi by na ně nikdy nepřišli. Rozešli se ve zlém a teď ještě tohle! Tomáš zatím klečel, opřený o ruce na zemi a rozdýchával rány, které asi před chvílí schytil.

"Nazdar Poláčku," utrousil na Matěje kousavě. Z jeho hlasu bylo poznat, že měl opravdu dost. Spráskali ho snad víc než Matěje. Bylo to vůbec poprvé, kdy ho viděl tak pokořeného. On, nezlomný Tomáš, teď sotva lezl po čtyřech. Matěj ho litoval, ale zároveň mu to i trochu přál. Připadalo mu perverzní, jak v něm mohly tyhle dvě věci existovat obě najednou.

"Ježíšmarja, Tome," vyskočil k němu rychle z postele. „Si v pohodě? Co tady děláš?"

Tomáš ho gestem usadil zpátky a měl podrážděný výraz.

"Co to je za votázky?! Co tady dělám, co tady dělám... Hovno tu dělám!..." vyštěkl na Matěje. Zvednul se ze země a posadil na plastovou židli vedle stolku. „Jaký drogy? Jaký pašování? Cos jim to řek za píčoviny?"

"Cože? Snad ti vo mně něco nenalhali. Já jim nic neřek. To si myslí voni. Si myslíš, že sem blázen? V Amstru nás nahrála městská kamera, když sme schovávali bágly v parku, a voni si teď myslí, že sme do nich dali nákej herák. Chytili totiž s herákem ty fetky, co přes noc našly do křoví. Prej si ho vzaly z těch bágků. Ale na tom záběru nic takovýho vidět není. Sou to jenom jejich fantasmagorie."

Tomáš se zamyšleně díval do podlahy.

"Aha. Mně žádný video neukazovali. Jen mi nadávali do pašeráků. No, nicméně teď sme pěkně v prdeli. Tebe taky nechat samotnýho! To kdybych věděl, že nás dostaneš do takovýdlehého průseru..."

"No, vidíš..." vpadnul mu do řeči Matěj „to by mě vlastně zajímalo, proč si najednou zmizel!"

"Matěji... hádej asi. Kdo to s tebou má vydržet?! Už sem měl po krk toho tvýho hysterčení. Měl to bejt pohodovej výlet, ale ty musíš furt něco řešit. Nelíbilo se ti, jak se k tobě chovam, tak sem radši vodošel, když ti působim tak strašný příkoří."

„Kam si vlastně vodošel?"

„Zůstal sem u moře."

„Cože?“ podivil se Matěj. „A proč ses nevrátil? Tos to musel tak strašně hrotit? Nechával sem ti vzkaz.“

„Jo, jo. Vim. Ten sem čet,“ řekl klidně Tomáš a sáhnul si do kapsy. „Myslíš tenhle?“

„Cože?! To si děláš prdel!“ vyvalil oči Matěj, když viděl papírek v ruce Tomáše. „Tys to čet a nepřišels?! To seš přesně celej ty! Tos mě odněkud pozoroval, když sem na tebe v šest večer čekal? Ses asi náramně bavil, co?“

„Hele, Matěji, brzdi. Klídek. Odnikud sem tě nešmíroval. Co si pořád myslíš, že si tak zajímavej?“

„Tome, no tak...! Cos teda dělal?“

„To by tě zajímalo, vid’?“ zeptal se jízlivě místo odpovědi.

Matěj měl v tu chvíli chuť po něm skočit a zbít ho. On si prostě nedá pokoj! říkal si, ale navenek vztek potlačil. Jen si zklamaně oddychl.

„Tome, jestli si myslíš, že se se mnou budeš moct do nekonečna bavit tímhle způsobem, tak si na omylu. Na tý pláži sem ti už všechno řek a nehodlam to opakovat. Doufam, že si něco z toho aspoň trochu pamatuješ.“

„Ale to víš že jo... Dobře, dobře. Nebudu popichovat.“

„Hézky! To nevěřim teda...“ utrousil ironicky Matěj. Ležel přitom na posteli, s rukama založenýma pohodlně za hlavou.

„Víš co Matěji, já ti něco řeknu. Omlouvám se ti. Uznávám, že si z tebe často dělám prdel, a budu se to snažit dělat co nejmíň. Musíš ale pochopit, že to není úplně jednoduchý. Jak už sem ti řek – je strašně těžký si z tebe prdel nedělat, nebo tě dokonce brát vážně. Kdybys nebyl hysterickéj, furt se na něco neptal, tak by to bylo jiný. Ty říkáš, že zneužívám toho, že mě považuješ za kamaráda a toho, že se přede mnou nepřetvařuješ. Mně lichotí, že mě považuješ za kamaráda, ale nejde to jedno s druhym?“

„Co nejde jedno s druhym?“

„No to, že když se přede mnou nepřetvařuješ, tak se k tobě nechovam jako cizí lidi. Lidi, se kterejma se nekamarádíš, tě možná berou vážně. Ale to je proto, že tě neznaj. A naopak. Řekni mi, kdo z tvejh blízkejch kámošů tě bere opravdu vážně.“

Matěj se zamyslel. Musel uznat, že málokdo z dobrých přátel si ho občas nedobíral.

„Někdo jo, ale asi máš pravdu. Většinou spíš ne.“

„No, vidíš. Tak se mi nediv. My dva spolu máme už několik let zaběhnutej určitej rámec jednání. Prostě sme vůči sobě v nákej pozici a ty se to najednou pokoušíš změnit. Já za sebe říkam, že se teda budu snažit. Ale myslíš si, že to půjde tak jednoduše? Mně se zdá, že mám s každym člověkem úplně jinej vztah, způsob jednání a ten se vlastně moc nedá změnit. S někym se třeba kamarádím už dlouho, ale při komunikaci to mezi náma drhne, i když k tomu na první pohled není důvod. S tebou je to v pohodě. To bysme si ani nevyjeli, ne? Uznávám, je to i moje vina, že máš pocit, že se k tobě chovam nadřazeně, ale děláš si to i ty sám. Fuj, mě tohle nebaví řešit.“

„Ne, tak mě to zajímá,“ přerušil ho Matěj, „nikdy sme o tom nemluvili.“

„Vem si třeba, jak sme byli v těch dunách. Zhoubovali sme se, nák sme tam chvíli pobíhali a pak sme si sedli a kecali. Ty ses na mě pak jednou tak divně podíval. Přišlo mi, jako bys byl teplej, či co.“

„Ježiš, já vim, co myslíš. Ale to bylo těma houbičkama.“

„To sem si právě taky řek. Jinak bych to ani nemoh přejít, hehe,“ usmál se Tomáš a s ním i Matěj. „Ale chápeš mě, jo? Přece ode mě nemůžeš čekat respekt, když děláš takovýhle věci.“

Oba se na chvíli odmlčeli.

„A co vlastně ten vzkaz?“ zeptal se Matěj.

„No právě ten rozhod o tom, že sem se už nevrátil.“

„Cože?! To snad nemyslíš vážně!“ vyjel zas na Tomáše.

„Se na to podívej,“ řekl Tomáš a hodil papírek k němu na postel.

Matěj si ještě jednou přečetl svůj rukopis: „Ahoj Tome. Jsem ve městě. V šest hodin budu zhruba tam, kde jsme včera hráli karty. Přespím na stejném místě jako tuto noc. Doufám, že nepřestaneme být přáteli. M.” Pak se zas podíval na Tomáše. „No, a co je na tom?“

„Ta hádka v noci mě nasrala, to nepopírám. Najednou si na mě vychrlil tolik výtek, že sem se ani nemoh nenasrat. Chtěl sem ti za to jen pocuchat nervy, takže když si usnul, šel sem spát o dost dál, do jednoho lesíka. Ráno sem nikam nespěchal, vyvaloval se. Ani sem se moc neukazoval, abys mě tak snadno nenašel. Věděl sem, že na mě budeš čekat. Vůbec mě nenapadlo se na tebe vysrat a vodjet někam pryč. Někdy vodpoledne sem se vrátil k tý chatce...“

„No, to sem asi zrovna nakupoval pivka v supermarketu.“

„Aha. No, a viděl tam ten vzkaz. Dostala mě věta, že doufáš, že nepřestanem bejt přáteli.“

„A co je s ní?“

„Přišlo mi to strašně přehnaný. Jasně, pohádali jsme se, ale nikdy mi nenapadlo, že by to pro tebe mohlo bejt tak zásadní. Mě by nikdy nenapadlo s tebou kvůli takový prkotině přestat přátelit. Vybavil sem si ještě jednou, co všechno si mi v noci vyčet, ten tvůj divnej pohled, když sme seděli v dunách a zjistil sem, že ti vůbec nerozumím. Ty v sobě řešíš něco šíleně velkého, co s tebou cloumá, ale se mnou to vlastně nemá co dělat. Je to spíš tvůj problém. Já s tím nic neudělám. Nemyslel sem ten svůj odchod zle. Radši sem ti vyklidil cestu, aby ses z toho dostal sám.“

Matěj zůstal zamyšleně sedět.

„No, a ten vzkaz sem si vzal až když si už asi vodjel. Den po tom fest’áku,“ dodal pak ledabyle..

„Jo tak *asi*, jo?“ probudil se Matěj. „Jak to, že to tak dobře víš? Tos mě určitě musel šmírovat, nekecej!“

Tomáš se šibalsky pousmál.

„Ale tak jo, no...“ uznal jakoby neochotně. „Ale jen trošičku!“

„Ty seš fakt magor, Tome. To sou prostě neuvěřitelný věci, co ty furt děláš.“

„Hele, Matěji už toho necháme. Radši si dáme karty... Co kluci? Nechcete si s náma někdo zahrát sedmu? Potřebujem dva.“

Všichni kolem stolu zakroutili odmítavě hlavami. Každý z nich měl v sobě nejméně pět piv a chystali se domů. Na Palubě bylo ten večer zakouřeno opravdu vydatně.

„Jé... no ták,“ ozval se Matěj, když viděl ty opilé, znužené, téměř nezletilé obličeje nad pivem. „S váma je taky zábava. Ani jukebox už nehraje. Radši tam jdu něco hodit.“

EPILOG

Kam až lidská paměť sahá, toulají se po světě. Mládenci jako Matěj a Tomáš. Vrací se zpátky a svět už pro ně není tak růžový a jednoduchý, jak se jim dříve jevil z oken rodného domu. Ať nijak nezoufají, že si natloukli ústa, protože právě díky tomu už odteď lépe rozeznají skutečné problémy od malicherných.

A že Matějovi trochu spadnul hřebínek? To je jenom dobře. Nezbyvá mu než neustávat v pochybách – o sobě a o všem ostatním. Je zkrátka těžké říct, kdo z kluků byl kladnou postavou, kdo zápornou a co přesně se vlastně během cesty stalo.

Jisté totiž není nic.

SEBEREFLEXE JEDNOHO ZÁPASU

ÚVOD

Dopsal jsem svou vůbec první prózu *Odkudsi padala síť*. Proces vznikání tohoto díla, kterým se budu v následující úvaze zabývat, začal na podzim 2007 a skončil na jaře 2009. Hned na začátek bych rád zdůraznil, že i když pro mě tvůrčí spisovatelská činnost představovala patrně největší intelektuální výkon, který jsem byl ze sebe během svých studií nucen vydat, nejsem přesto s výsledkem svého snažení spokojen. Doposud jsem se při své písemné produkci na univerzitě dostal například do role literárního kritika (na naší katedře) nebo dějepisce (na katedře dějepisu), ale žádná z nich na mě tak velké nároky nekladla. Nabízí se otázka proč.

Rozdíl mezi těmito dvěma činnostmi a tvůrčí spisovatelskou činností podle mého názoru spočívá mimo jiné v tom, že zatímco první dvě mají cíl, vztahující se k objektivní realitě, cíl té třetí oporu v objektivní realitě nemá. Historik, který se rozhodne popsat určitou dějinnou událost, nebo literární kritik, který rozebírá konkrétní literární dílo, během své práce postupují v jednom ohledu analogicky. Pro svůj cíl sbírají důkazní materiál a vrší ho do té chvíle, než mohou vyslovit relevantní závěry. Protože se při tomto procesu opírají o objektivní realitu, nemůže jejich práce přijít vniveč. Jinými slovy – fakta, která nashromáždili, budou moct již pořád využívat (nedojde-li k jejich fyzickému zániku, což je teď samozřejmě irelevantní). Pokud důkazní materiál existuje, je tedy jen otázkou času, kdy se svého cíle doberou.

Za to spisovatel svého cíle nemusí dosáhnout nikdy. Protože co vlastně chce? Možná napsat dobrou knihu. Jenže k tomu se nemůže dobrat pohodlně, skrze sbírání objektivních fakt. Nemůže si ten „luxus“ dovolit. Jelikož se jeho práce odehrává v ryze subjektivní rovině, nemá žádný pevný bod, kterého by se mohl chytit. Plave ve vzduchoprázdnu, nemá na čem stavět. Do poslední chvíle se mu může ten či onen prostředek zdát k uskutečnění záměru nejlepší, ale pak změní názor a veškerá předchozí práce přijde vniveč. Jsou známé scény z filmů, kdy muž neví, jak formulovat dopis své milované, a hází své pokusy do koše.

V procesu vytváření literárního díla tedy spisovatel musí všechno obstarat sám – proto byla i pro mě tato činnost tak rozumově náročná. Jediné, co na první, laický

pohled může částečně zastoupit ona objektivní fakta, je opora v autobiografickém zážitku. Ale v mém případě se ukázalo, že ani to nemusí být pravda. Nebudu však předbíhat. Na úvod jsem se jen pokusil v nejobecnější rovině uchopit tento základní *problém procesu geneze literárního díla*, o kterém budou následující řádky.

Úvahu jsem rozdělil tři základní části: první popisuje přípravy před textovou realizací díla, druhá vlastní textovou realizaci, třetí pak období po realizaci: tj. hodnocení od kritika a laika, hodnocení sebe sama jako tvůrčí osobnosti, a také zamyšlení nad smyslem této diplomové práce pro mě jako budoucího učitele českého jazyka a literatury.

PŘED REALIZACÍ

Za tuto fázi považuji dlouhé období, které začíná zadáním diplomové práce a končí s prvním úhodem do počítačové klávesnice, s nímž jsem přistoupil k praktické realizaci zvoleného námětu. Vedle příprav na realizovaný, „vítězný“, námět sem patří i práce na jednom, nakonec nerealizovaném námětu. Krach tohoto projektu pro mě byl první zkušeností s výše popsáním úskalím spisovatelské činnosti, kdy se má intenzivní měsíční práce ukázala (vzhledem ke konečné podobě díla) bezvýslednou.

Již z úvodního odstavce je patrné, že první fáze procesu, který sleduji, se nese především v *hledání vhodného námětu*. Při něm jsem musel řešit mimo jiné tyto dvě základní otázky: literární žánr a míru autobiografičnosti.

Otázka literárního žánru

Jako literární žánr jsem si zvolil novelu. Před zadáním diplomové práce jsem neměl žádnou tvorbu připravenou „v šuplíku“, ani jsem neměl konkrétní představu, o čem bych chtěl psát. K rozhodnutí přihlásit se k diplomové práci na téma vlastní autorské dílo, došlo částečně kvůli mým tvůrčím ambicím, ale hlavně kvůli touze zakusit jiný způsob rozumové činnosti, než který nabízela ostatní témata diplomových prací na naší katedře či na katedře dějepisu. První věc, kterou bylo třeba při hledání námětu zohlednit, byl právě žánr. Zpětně vidím, že *podcenění významu žánru pro výběr vhodného námětu vedlo ke krachu mého prvního projektu*, který pracovně nazvu „Siena“.

Příběh v Sieně objímal *příliš dlouhý časový úsek* (asi dva měsíce) a vyskytovalo se v něm *příliš mnoho postav* (pět) na to, aby mohl vzniknout tak sevřený literární útvar, jakým je novela. V Sieně jsem chtěl sledovat působení cizího prostředí na psychiku českého studenta v Itálii, který se dostal na byt se čtyřmi Italy. Aby vývoj jeho psychiky působil autenticky, považoval jsem za nutné dostatečně plasticky vykreslit i jeho čtyři spolubydlící.

Postupně jsem ale zjistil, že s takovým přístupem by dílo „nabobtnalo“ až do románového rozsahu. Naopak, pokud bych plastičnost postav spolubydlících potlačil, začala by jejich přítomnost v díle postrádat smysl a rozmělnovat ho. Dlouhé časové rozpětí zase vyžadovalo, abych často překlenoval mezery v chronologii, což opět soudržnosti krátké prózy neprospívalo.

Když už nic jiného, krach Sieny pro mě byl poučením, že při hledání dalšího námětu musím brát větší ohled na rozsah prozaického útvaru, který píšu. V *Odkudsi padala síť* (pracovně budu tento projekt nazývat „Síť“) se to již projevilo: jsou jen dvě hlavní postavy a časové rozpětí fabule je pár dní. Nicméně nakonec ani tento posun nezaručil uspokojivý výsledek.

Potýkání se s tímto problémem mě dovedlo k zjištění, které by mě jako pouhého čtenáře nikdy nenapadlo – a to, jak *obtížné je dosáhnout ucelené formy díla*. Obrazně řečeno – aby jablko bylo kulaté. Na rozdíl od kratších slohových útvarů školního typu, které kladou velice malé nároky na přípravu, a umožňují tak do jisté míry instinktivní psaní, po mně *novela vyžadovala důkladně promyšlený koncept*. Na to jsem přicházel až postupně, ale neschopnost disciplinovat se v tomto směru mě provázela neustále.

Otázka míry autobiografičnosti

Již v úvodu jsem naznačil, že zvolením autobiograficky laděné prózy jsem si nic neulehčil. Naopak se ukázalo, jak *svazující v mnoha ohledech je psát fikci na základě vlastního prožitku*.

Například mnoho postav a dlouhý časový úsek se objevily v Sieně ne proto, že bych si je tam sám vymyslel, ale proto, že mně to nadiktovala konkrétní životní zkušenost. Psychický tlak, který jsem na bytě v Itálii zažil, byl velice silný, a proto

jsem chtěl všechno popsat tak, jak se to stalo. I když se pak začaly objevovat problémy spojené s počtem postav a časovým ukotvením, *nebyl jsem schopen odpoutat se od toho, co jsem skutečně prožil.*

Čas ubíhal velice rychle. Pokoušel jsem se Sienu předělat, ale stále jsem nebyl spokojen. Přemýšlel jsem nad dalšími náměty, ale najednou byly Vánoce 2008, na odevzdání diplomové práce mně zbývaly pouhé čtyři měsíce a já stále neměl nic. I přes krach projektu Siena jsem neviděl jiné východisko než si vybrat jiný, již vhodnější autobiografický námět. Cítil jsem, že na sepsání něčeho čistě fiktivního zkrátka nemám fantazii.

Jako doslova spásný nápad mně tudíž připadalo napsat příběh o několikadenní cestě do Holandska, kterou jsem během gymnaziálních studií podnikl se svým kamarádem. Jeli jsme stopem, bez stanu, pouze se spacáky, neměli jsme moc peněz a chtěli jsme zkusit zakázané drogy. Tím, že jsme se pohybovali téměř bez prostředků, zastavovali nás často policisté. Hlavní dvě příhody, které mně z cesty utkvěly v hlavě, byla dramatická noc v Amsterdamu (střet s narkomany a následné spaní v kartonech u jednoho kostela jsou reálné) a honička s revizorem v rotterdamském metru, kvůli níž jsme se málem dostali na záchytnou stanici.

Přemýšlel jsem, zda dát postavám naše jména (nebo naše přezdívky) a zda psát v ich formě, ale rozhodl jsem se pro fiktivní jména (já jako Matěj, kamarád jako Tomáš) a er formu, protože jsem si chtěl získat od příběhu větší odstup. Koneckonců pro námět jsem si záměrně vybral zážitek, který už mohu bilancovat. Během psaní Sieny jsem totiž zjistil, že *popisování vlastních traumatizujících zážitků, se kterými jsem ještě nebyl vyrovnán, pro mě bylo psychicky náročné a nepříjemné, takže jsem se příliš často uchýloval k autocenzuře.*

Kromě projektu Siena mě například napadlo, že bych mohl napsat o svém milostném vztahu k jedné dívce, který mě hluboce zasáhl. Ovšem z výše uvedených důvodů jsem ho jako námět pro knihu zavrhl. Zato chlapecký konflikt s kamarádem (který mimochodem nebyl oproti ztvárnění v novele ani zdaleka tak dramatický) jsem již pocíťoval jako uzavřený a autocenzury nebylo zapotřebí.

Sít' byl tedy námět, v němž figurovaly dvě postavy (jejich povahová odlišnost se zakládá na skutečnosti) a jenž obsahoval zajímavé epizody vtěsnané do reálného

času několika málo dnů. Skvělé, hutné, říkal jsem si. I zde se ovšem autobiografičnost námětu ukázala jako svazující.

Před realizací námětu pro Sít' jsem si vytkl, že mě na něm zajímá jeden osobní postřeh z podstoupené cesty. Bylo to jakési obnažení rozsáhlého kontrolního aparátu, kterým dnes nad obyvateli disponuje stát a který je daleko větší než kdykoli v minulosti. Rozhodl jsem se pomocí příběhu ztvárnit tuto myšlenku jako *hlavní téma* (které bych krátce nazval tématem „*relativní svobody*“) a vyvolat ve čtenáři otázku, co by se změnilo, kdyby stát svou moc zneužil. Jenže mně v uskutečnění mého záměru opět paradoxně bránila pouta autobiografičnosti.

Z těch mnoha událostí, které se během cesty staly, jich jen málo bylo relevantních pro postihnutí mé myšlenky. Ale každá epizoda byla sama o sobě zajímavá, a proto se mně přičilo ji vypustit. Jakmile se však všechny spojily, vytvořily nehomogenní celek a ústřední téma zastínily. Rád bych zde v této souvislosti prezentoval názor mého děda, který po přečtení Sítě prohlásil, že by se mu to líbilo jako příběh na pokračování do studentského časopisu. Jako laik to podle mého názoru vystihl dokonale: Líbily se mu jednotlivé epizody, ale hlavní téma se mu v nich rozplynulo.

I když soudím, že určitá míra autobiografičnosti je v každém díle nevyhnutelná, pokud bych se pokusil v budoucnu něco napsat, omezil bych ji na minimum. Po zkušenostech ze Sienou a Sítí jsem totiž dospěl k názoru, že *přílišné lpění na autobiografičnosti při vytváření fikčního světa mému snažení spíše škodilo než pomáhalo*.

REALIZACE

Kdybych měl vystihnout hlavní problém, který provázel realizaci projektu Sít', tak je to *vědomí nedostatku času a negativní vliv na tvůrčí práci z toho vyplývající*. Jak jsem již uvedl, o námětu jsem začal přemýšlet někdy o Vánocích 2008 a k jeho realizaci jsem přistoupil v druhé polovině ledna 2009.

Následovaly zhruba dva měsíce intenzivní práce, během nichž jsem za konzultací s vedoucím své diplomové práce, doktorem Josefem Peterkou, dílo dokončil. Tím, že jsem vlastně psal „na objednávku“, jsem se dostával do jakési tvůrčí křeče, která je na konečném výsledku patrná. Utěšuji se, že kdyby mě býval netlačil termín, působilo by

i výsledné dílo uvolněněji. Možná ale také ne. Možná bych se bez tohoto „biče“ nesnažil překonat tvůrčí krizi, která u mě po krachu Sieny nastala, a nenapsal vůbec nic.

Textovou realizaci Sítě bych rozdělil na dvě základní fáze, které se od sebe liší mírou, jíž jsem zasahoval do původního autobiografického námětu. V první jsem psal s téměř dokumentární přesností, zatímco ve druhé jsem již prováděl změny, díky nimž se příběh stal mnohem více fiktivním.

První fáze: příběh-dokument

Sázka na autobiografický námět mně pomohla hlavně v této první části realizace. Začátek fabule byl zároveň začátek cesty, konec fabule pak konec cesty. I ve svém průběhu fabule kopírovala skutečný průběh cesty.

Z hlediska výstavby syžetu jsem (až na malé výjimky) zvolil deníkovou kompozici. Pro zajímavost uvedu, jak vypadaly kapitoly:

- I. Expozice – 1. den – noc u dálnice v Německu
- II. 2. den – ráno, stopování u dálnice, střet s policií
- III. 2. den – večer u kostela, odpoledne na náměstí; „nultý“ den – doma před vydáním se na cestu (v této kapitole tedy porušená chronologie)
- IV. 2. den – večerní procházka po Maastrichtu
- V. 3. den dopoledne, stopování
- VI. 3. den odpoledne, Amsterdam, před nádražím
- VII. 3. den odpoledne, Amsterdam, v parku
- VIII. 3. den večer, Amsterdam, ve čtvrti Červených Luceren
- IX. 3.-4. den – noc, Amsterdam, park a přespání u kostela
- X. 4. den ráno, Amsterdam, cesta od kostela do parku
- XI. 4.-5. den – Amsterdam, rozhodnutí odjet z města
- XII. 6. den kolem poledne, Zaandvort, u moře
- XIII. 6. den odpoledne, Zaandvort, na dunách
- XIV. 6.-7. den – noc, Zaandvort
- XV. 7. den večer, Zaandvort, na pláži na festivalu
- XVI. 8. den ráno, u silnice za Zaandvortem
- XVII. 8. den odpoledne, Rotterdam, v centru, v metru
- XVIII. 8. den odpoledne, Rotterdam, cesta z metra
- XIX. Epilog – příjezd domů

Relativně velký počet kapitol jsem natěsnal do pouhých zhruba 40 normostran textu, kvůli čemuž na konci této fáze dílo vypadalo jen jako trochu rozsáhlejší cestopisný deník. Psal jsem instinktivně a počítal s tím, že posléze budu dílo dál

modifikovat a rozšiřovat. O nutnosti nějak pokračovat mě při konzultaci ujistil i vedoucí mé práce.

Z hlediska fabule a syžetu jsem měl v této fázi jednoduchou práci – vždyť jsem pouze věrně, chronologicky popisoval skutečný běh událostí. Přesto jsem byl při realizaci nucen vynakládat značné úsilí. Jednak to bylo již zmíněné lpění na autobiografičnosti, kvůli kterému jsem, obrazně řečeno, nedokázal svobodně dýchat, a cítil proto ze svého psaní těžkopádnost. Ale zdaleka největší podíl na tom měla *problematika jazyka*. Hledal jsem vhodný styl. Učil jsem se psát literární dílo.

„Čtení po sobě“

V této souvislosti pro mě nejpodstatnější novinkou byla činnost, kterou bych nazval „čtení po sobě“. Tím nemyslím pouhé opravování gramatických a stylistických pochybení. Šlo o činnost, která měla zhruba tento průběh:

Měl jsem v hlavě obraz nějaké zcela konkrétní scény, který jsem skrze jazykový kód chtěl komunikovat potenciálnímu čtenáři. Cílem snažení bylo, aby měl po přečtení textu před očima pokud možno stejný obraz, jaký jsem měl původně já. Když jsem si chtěl udělat alespoň přibližnou představu, zda svého cíle dosáhnou, musel jsem se pokusit zapomenout na původní obraz, být tedy jakási *tabula rasa*, a pak znovu přečíst svůj text a čekat, jaký obraz se mně začne před očima vytvářet.

Teprve při této činnosti jsem zjistil, jak jako prozaik musím při zobrazování fikčního světa myslet na každý detail. Nejde jen o to rozhodnout se mezi spisovnou a obecnou češtinou, ale o použití slov s odpovídajícím lexikálním významem; důležitá je i interpunkce, tematicko-rematická posloupnost vět a souvětí a tak dále. *Vhodné rozhodnutí pak nezáviselo na mých teoretických jazykových znalostech, ale pouze na mém citu pro jazyk, ve kterém jsem psal.* Dobře to mohu ukázat na genezi jednoho z odstavců. Podtrhávám věty či slova, ve kterých došlo oproti předchozí verzi ke změnám:

1. verze:

„Ted’! Ted’ nikdo nejde!“ křičel šepem Matěj a strkal netrpělivě do Tomáše, aby vyskočil na plot. Šel pak hned za ním. Rachtání pletiva se rozléhalo ztichlou ulicí a klukům při tom tuhla krev v žilách: vždyť hned naproti nim přes ulici byla rozsvícená okna! Museli z nich být krásně vidět. Matěj, snad aby si připadal méně nápadný, raději

chvílemi nedýchal. Slyšel tehdy jen, jak mu rychle tepe ve spáncích.

2. verze:

„Ted'! Ted' nikdo nejde!“ křičel šeptem Matěj a strkal netrpělivě do Tomáše, aby vyskočil na plot, a sám se pak za ním přes plot přehoupl. Rachtání pletiva se hroživě rozléhalo ztichlou ulicí a klukům při tom jen tuhla krev v žilách. Vždyť hned naproti nim přes ulici byla rozsvícená okna! Museli z nich být krásně vidět. Matěj (snad aby si připadal méně nápadný) raději chvílemi nedýchal a slyšel při tom, jak mu duní tep ve spáncích.

3. verze:

„Ted'! Ted' nikdo nejde!“ křičel šeptem Matěj a strkal netrpělivě do Tomáše, aby vyskočil na plot, a sám se pak za ním přehoupl. Rachtání pletiva se hroživě rozléhalo ztichlou ulicí. Krev při tom tuhla v žilách. Vždyť hned naproti nám přes ulici sou rozsvícený vokna! Musí z nich sem bejt krásně vidět. Matěj (snad aby si připadal méně nápadný) raději chvílemi nedýchal a slyšel jen, jak mu duní tep ve spáncích.

4. (konečná) verze:

„Ted'! Ted' nikdo nejde!“ křičel šeptem Matěj a strkal netrpělivě do Tomáše, aby vyskočil na plot. Sám se pak za ním přehoupl. Rachtání pletiva se hroživě rozléhalo ztichlou ulicí. Matěj se při tom vždycky zasekl, jako by chytil křeč. Vždyť hned naproti nim přes ulici byla rozsvícená okna! Musí z nich sem být krásně vidět. Matěj (snad aby si připadal méně nápadný) raději chvílemi nedýchal. Slyšel jen, jak mu duní tep ve spáncích.

Jak je z ukázek vidět, měl jsem s vyličením napjatého okamžiku, kdy kluci tajně přelézají plot, velký problém. Především jsem kvůli jeho dynamice neustále měnil souvětí na věty jednoduché, a ty pak zase zpátky na souvětí. Ustálené slovní spojení „krev tuhla v žilách“ jsem nakonec vyřadil, protože se mně zdálo příliš konvenční. Ve třetí verzi jsem zkusil, jak bude působit hovorová čeština. Navíc jsem změnil er formu na přímou řeč, abych v konečné verzi hovorovou češtinu zavrhl a přímou řeč v jednom případě změnil na polopřímou. Původní věta „jak mu rychle tepe ve spáncích“ mně přišla těžkopádná a nedostatečně sugestivní, a tak jsem ji také změnil. Rád bych upozornil i na ubírání, přidávání adverbii či jejich nahrazování adverbii jinými – problém, se kterým jsem se potýkal při formulování téměř každé věty v novele.

Z hlediska využívání jazykových prostředků jsem vedle této „mikroroviny“, narážel i na problém v „makrorovině“. Když jsem se poprvé dostal na konec příběhu

a znovu si ho celý přečetl, zjistil jsem, že jsem od začátku do konce neudržel stejný styl. Konkrétně jsem v pásmu vyprávěče postupně stále více sklouzával do obecné češtiny nebo z vážného ladění k odlehčenému ladění, což bylo pak následně zapotřebí „vyvažovat“. Navíc jsem měl pocit, že čím blíže ke konci příběhu, tím uvolněnější byl můj sloh – tedy, že se zlepšoval postupně, praktickým užíváním jazyka.

Jak jsem již uvedl – nemám pocit, že bych se nakonec dobral k vytříbené formě psaní. Byl jsem vržen do jazykových vod, ve kterých jsem se teprve učil plavat. *Během první fáze textové geneze díla jsem ale pochopil, že dobré literární dílo není výsledek nějaké nahodilé nebo rozumově nenáročné činnosti, ale že naopak vyžaduje využití maximálně široké škály jazyka a promyšlený koncept.*

Druhá fáze: směrem k fiktivnímu příběhu

Po dokončení první fáze psaní bylo zřejmé, že se mně nepodařilo vyjádřit hlavní myšlenku, jak jsem si předsevzal (zmínil jsem se o ní v první části úvahy). Navíc mě vedoucí práce upozornil, že děj příběhu je dosti chudý, plynoucí bez významnější zápletky. *Druhá fáze se tudíž nesla ve znamení hledání prostředků, kterými bych tyto dva hlavní nedostatky napravil, a tudíž se do popředí dostávaly problémy povahy literárně-teoretické (i když jsem samozřejmě nadále řešil i otázky lingvistické).*

Téma konfliktu Matěje a Tomáše

Od začátku jsem postavu Matěje v jejích promluvách, nitru a jednání charakterizoval jako tu, která závidí a obdivuje dominantnějšího, flegmatického Tomáše a bojuje proti jeho autoritě. Postava Tomáše převyšovala Matějovu i svou fyziognomií. Epický náboj jejich sporu jsem si však neuvědomil a byl jsem na něj na konzultaci upozorněn až v souvislosti chudým dějem. *Bylo mně doporučeno vyhrotit spor tak, aby se postavy Matěje a Tomáše během cesty rozešly a opět sešly až po návratu domů.*

Tento podnět byl klíčový pro celou druhou fázi psaní, protože skutečně znamenal efektivní zužitkování epického potenciálu příběhu. Navíc jsem se v té chvíli poprvé odklonil od dosud téměř dokumentárního líčení prožité skutečnosti. Zasazení fatální krize v konfliktu dvou hlavních postav s sebou přineslo nutnost

dalších úprav ve prospěch fiktivnosti. Strnulý děj se najednou rozhýbal a já začal od té chvíle psát uvolněněji. Znovu se mně tak potvrdilo, jakou překážkou v tvůrčí svobodě pro mě bylo dodržování autobiografického námětu.

Za nejvhodnější místo pro vyvrcholení sporu jsem zvolil 14. kapitolu, kdy Matěj s Tomášem zmokli v noci v Zaandvortu. Příběh se tak rozdělil na dvě nestejně velké části, z nichž v první jsem musel spor postav prohloubit a vygradovat směrem k vyvrcholení, ve druhé pak eliminovat postavu Tomáše a do Matějova jednání a nitra promítnout reakci na hádku a na vzniklou situaci.

Za podrobnější zmínku stojí proces eliminace postavy Tomáše. Skutečnost, že to nebylo obtížné, mě vedlo k zásadnímu poznatku. Pro ilustraci nejprve opět ukážu, jak se po zásahu změnil text:

1. verze:

„Musíme najít nějaký místo daleko od centra. Ukaž plánec,“ řekl Tomáš Matějovi.

Na jednom předměstí byla zakreslena rozsáhlá zelená oblast s velikou vodní plochou uprostřed.

„To by mohlo být dobré! Dost daleko a ještě s jezírkem.“

„Jediný problém bude se tam dostat. Je to úplně na kraji, s bágama tam půjde hodinu. Navíc, jestli si chceme projít město nalehko, musíme počítat dohromady se třemi cestami.“

„To jo. To by byl pěkný voprz.“

„Hele! Podle mapy tam vede metro.“

„To zkusíme. Dem!“

Chvilí jim trvalo, než našli nejbližší stanici. Podle plánu na zdi viděli, že metro sice není příliš rozvětvené, ale na ceně jízdného, jak s trpkým humorem poznamenal Tomáš, se to nijak neprojevovalo.

2. verze:

Musí najít nějaké místo daleko od středu města. Z kapsy vyndal plánec města, který zadarmo dostal v infocentru. Na jednom předměstí byla zakreslena rozsáhlá zelená oblast s velikou vodní plochou uprostřed. To by mohlo být dobré! Dost daleko a ještě s jezírkem. Jediný problém bude se tam dostat. Je to úplně na kraji, s bágem tam půjde hodinu. Navíc, jestli si chce projít město nalehko, musí počítat dohromady se třemi cestami... To by byla pěkná otrava.

Všiml si, že tam podle mapy vede metro, a rozhodl se ho zkusit. Bude záležet na ceně lístku. Chvilí mu trvalo, než našel nejbližší stanici. Podle plánu na zdi viděl, že metro sice není příliš rozvětvené, ale na ceně jízdného, jak ho s trpkou ironií napadlo, se to nijak neprojevovalo.

Z ukázky je patrné, jak snadno se najednou příběh bez Tomáše obešel. Dialog dvou postav jsem prostě jen bez větších zásahů převedl na vnitřní monolog postavy jedné. *Odhalila se tím mnohdy téměř nulová odstíněnost promluv dvou hlavních postav a samoučelnost vkládání replik do úst Tomáše v některých dialogích.*

V souvislosti se prohloubením sporu dvou hlavních postav bych zmínil ještě jeden posun. Fabule se totiž změnila tak zásadně, že se mně zdálo vhodné to symbolicky promítnout i do kompozice díla. Před zásahem byl text z hlediska lineárního členění jednoduchý, ale po něm již trojdílný: I. díl – před hádkou, II. díl – po hádce, III. díl – setkání. Celkový počet kapitol se v konečné verzi zvýšil z 19 na 25, nepočítaje v to prolog a epilog.

Téma relativní svobody

Z konfliktu dvou hlavních postav se díky výše uvedeným zásahům stalo druhé hlavní téma novely. První hlavní téma – téma relativní svobody – stále zůstávalo a bylo třeba jej lépe ztvárnit. *Epizodní postavy policistů, které jsem do příběhu začlenil již během první fáze psaní, se musely více zviditelnit (záměr upozornit na rozsáhlý kontrolní aparát).*

S tím úzce souvisel i záměr vyvolat ve čtenáři otázku, co by se změnilo, kdyby stát svou moc zneužil. Problém jsem se rozhodl vyřešit vytvořením *dvou časoprostorů, které se od sebe budou lišit v poměru ke skutečnosti: jeden (svět A) bude „reálný“, druhý (svět B) symbolický, přičemž hranice mezi nimi nebude zřetelná.*

Konflikt Matěje s Tomášem se tak přesunul do světa A, zatímco ve světě B měl probíhat konflikt Matěje a Tomáše (později samotného Matěje) s policií. Zatímco vyvrcholení sporu a jeho rozuzlení v rámci světa A jsem měl již promyšlené, zápletku a vyvrcholení konfliktu v rámci světa B jsem musel teprve vymyslet. Řešení pro místo zápletky se nabízelo v opuštěných batozích přes noc v amsterdamském parku. Vyvrcholení jsem se pak rozhodl umístit na konec děje, bezprostředně před rozuzlení v rámci světa A (tj. setkání chlapců po cestě doma).

Čtenářovu pozornost na téma relativní svobody (a s ním spojenou problematikou hrozby nějaké, blíže nespecifikované změny) jsem chtěl soustředit pomocí kontrastu mezi naivními představami chlapců o volnosti a reálnými mezemi světa A, dále skrze nepochopitelnou brutalitu světa B (vrcholem je mlácení Matěje policistou na stanici), ale i skrze motivy v rámci světa A (například autonehoda v bohatém a klidném Maastrichtu, na kterou překvapení lidé nejsou schopni reagovat). Koneckonců sem směřuje i poslední věta v prologu („A co kdyby ten svět byl vlastně úplně jiný?“).

Aby hranice mezi světy A a B nebyla zřetelná, narušil jsem původní kompozici slepými epizodami či promluvami, které v rámci jedné kapitoly plynule přecházejí ze světa A do světa B a zase zpátky. Největší signál o této „manipulaci“ jsem čtenářovi vyslal v 7. kapitole dílu „Sám“, která začíná stejně jako kapitola předchozí, ale pokračuje zcela jinak. Pro opětovné zmatení čtenáře jsem ve 2. kapitole dílu „Setkání“ postavu Matěje a Tomáše umístil zpět do cely ve světě B, aby se její prostředí nakonec proměnilo na hospodu ve světě A.

Překonávání dokumentární epizodičnosti

Abych lépe ztvárnil dvě hlavní témata, musel jsem vedle výše zmíněných zásahů také překonávat epizodičnost příběhu. Přesto, že je i ve výsledné podobě novely znát původní stavbu příběhu, skládající se z několika reálných zápletek (hlavní pro mě od počátku byly: večer v opulentním Maastrichtu, střetnutí v amsterdamském parku s kriminálníky, uvolnění v přírodě u moře, honička v rotterdamském metru), oproti výsledku první fáze textové realizace došlo k značnému posunu. Obecným rysem těchto zásahů ve světě A je, že odklánějí příběh od autobiografičnosti (svět B byl fiktivní už od počátku). *Od autobiografičnosti jsem se musel odklonit, protože samotná prožitá zkušenost, jakkoli byla zajímavá, v textu tak nakonec nevyzněla.*

Při řešení konfliktu dvou hlavních postav jsem epizodičnost překonával pomocí dialogů-hádek Matěje a Tomáše, a také vnitřních monologů Matěje, ve kterých tato postava vůči Tomášovi vymezovala. Již v předchozí části úvahy jsem napsal, že oproti realitě se konflikt značně vyhrotil. Nejlepším příkladem je právě

vyvrcholení ve 14. kapitole, kde se původně nic dramatického neudálo. Hádku ohledně spadlého stanu skončila s přesunem na zápraží jedné z chatek:

původní, autobiografická verze:

„Kde je ta plachta?“ zeptal se Tomáš.

„Položil sem jí vedle tebe. V noci na tebe spadla. Pod', musíme se někam schovat, jinak z toho ještě něco chytne!“

Tomáš si odfrknul, s otráveným výrazem popadl beze slova batoh a spacák a vyrazil směrem k chatkám, které byly nedaleko. Matěj ho následoval. Zbytek noci přečkali pod okapem u jedné z nich. Ještě, že ráno vysvitlo sluníčko. Promočené věci sušili celé dopoledne.

konečná verze:

„Kde je ta plachta?“ zeptal se Tomáš.

„Položil sem jí vedle. V noci na tebe spadla. Pod', musíme se někam schovat, jinak z toho ještě něco chytne!“

Tomáš si odfrknul. S otráveným výrazem popadl beze slova batoh a spacák a vyrazil směrem k chatkám, které byly nedaleko. Matěj ho následoval. Zase za nim klopýtám jako ocásek. Ani se mi nezeptal, kam půjdeme. Jo, je to moje vina, že jsme tady zmokli jako slepice, ale kdyby se nechal vzbudit dřív, nestalo by se to. Proč jsem se nezvednul sám a nenechal ho tam, navíc když mi posílal do řiti? Třeba by si pak uvědomil, že udělal chybu. Co si má co odfrkávat? Kvůli němu jsme teď zmoklí! A stejně si myslí bůhví co a ještě dělá nasraný gesta! Co si o sobě vlastně myslí? Já mu nikdy chyby nevyčítám, ale on pořád. Přece si to nemůžu do nekonečna nechat líbit!

(pak následuje hádka a konec prvního dílu, kdy Tomáš zmizí)

Nejenom, že jsem vymýšlel úplně nové dialogy a vnitřní monology, ale i jsem pozměňoval ty původní. Například v 8. kapitole 1. dílu sedí Matěj nalepený na dívce v autě. Původně zde byl jeho vnitřní monolog – to, co se mu honilo hlavou při rozhovoru s dívkou. Postava Tomáše se vůbec neuplatnila. V konečné podobě se ale pozornost stáčí od dívky na Tomáše – Matěj na něj mluví a o rozhovoru následně přemýšlí.

původní, autobiografická verze:

Kdyby jen chudák dokázala číst moje myšlenky! říkal si pro sebe Matěj. Určitě by jí ta dobrá nálada přešla, kdyby poznala, jaký sem prase! Jeden by řekl, že takto zblízka mu dívka musela vidět až do žaludku, jenže bylo tak hrozně lehké všechno schovat za slova a gesta! Ne – díky bohu – okolí nikdy nemůže odhalit, co se člověku honí v hlavě, říkal si dál Matěj a napadlo ho (pro dívku, která mu zrovna něco říkala, to byly opět absolutně nepostřehnutelné myšlenkové procesy), že se na

ni vlastně nekouká ze své hlavy, ale z tmavých útrob jakési nedobytné pevnosti, v níž se přelévá hustá změt utajovaných myšlenek. Nebo jako z kukaně! Jako z kukaně, do které jsou vyhloubeny dva oční otvory – tak ji pozoruje.

konečná verze:

„Hehe, já taky ne... Ale jo, jo – prachy sou důležitý, uznávám, ale chtěl sem říct, že tady je to dobrý, ne?“

„Pro tebe určitě, když seš nalepenej na tý kundičce!“

Ta poznámka byla pro Matěje dost rýpavá, ale odpověděl, jako by ho nijak nezasáhla.

„No pěkná je, pěkná! Hehe! Ještě, že nám nerozumí.“ Ale to už v sobě zase dusil vztek. Ne, on mi prostě jednou neodpoví normálně! Já mu přitakám a on mě stejně musí stírat. A ten pohrdavej tón! Co pořád dělám špatně, že se se mnou baví jako s debilem? Je to celý moje chyba. Chovam se k němu jako kámoš a on to nikdy neocení. Nesmím si ho pouštět tolik tělu, přestanu k němu bejt tak otevřenej.

Chyba ovšem nebyla, že by se choval k Tomášovi jako kamarád, ale že mu nedával najevo svoji nespokojenost. Jak mohl Tomáš něco poznat?

Dívka se na ně otočila.

„O čem si to kluci povídáte?“

Pro lepší ztvárnění tématu relativní svobody jsem nežádoucí epizodičnost vedle vytvoření dvou časoprostorů, porušování chronologie a zvýrazňování postav policistů překonával i líčením situací, které nevycházely z původních zážitků. Vztahovaly se však svou povahou k tématu, které jsem se snažil dostat do popředí

Například, když jsem chtěl ve čtenářovi evokovat myšlenku nenadálé změny, začlenil jsem do 4. kapitoly 1. dílu nečekanou autonehodu na rohu křižovatky, u které Matěj s Tomášem jedli hranolky. Začleněna byla také v 7. kapitole 1. dílu situace s mrtvým zajícem u dálnice, která měla poukázat na nepřipravenost chlapců na lidské utrpení, které by ztráta svobody mohla přinést.

V souvislosti s posílením hlavních témat novely, musím ještě zmínit zásah v podobě *orámování díla do prologu a epilogu*, se kterým jsem původně nepočítal. Doporučil mi ho vedoucí práce a došlo k němu až úplně na konec. Prolog jsem se rozhodl formulovat jako promluvu vypravěče, který příběh v nejobecnějších rysech dějově a tematicky předjímá a který apostrofuje čtenáře. V epilogu pak stejným způsobem vypravěč příběh zpětně glosuje. Šlo mně o to, abych čtenáře nalákal a pomohl mu ještě více k pochopení svých záměrů. Výmluvně to ukazují

nejexponovanější, poslední věty v prologu a epilogu („A co kdyby ten svět byl vlastně úplně jiný?“ respektive „Jisté není nic.“)

PO REALIZACI

Abych nicméně zjistil, jak se mi podařilo uskutečnit mé záměry, dal jsem text posoudit našemu přednímu literárnímu kritikovi, docentu Pavlu Janouškovi, a také svému otci (jejich posudky jsou připojeny na konci jako přílohy). V závěrečné části úvahy tedy nejprve budu reagovat na jejich hodnocení, a pak ještě přidám několik poznámek, které vycházejí z předchozích, dílčích závěrů této úvahy.

Hodnocení odborníka: docent Pavel Janoušek

U docenta Janouška moje novela nepochodila vůbec dobře. Jelikož v ní rozpoznal autobiografické prvky, směřovaly jeho výtky v nejobecnější rovině k nedostatečné dokumentární věrohodnosti díla. *Jinými slovy ho zajímal původní záměr a správnost volby prostředků, kterými se ho autor snažil dosáhnout.* Ve své kritice se soustředil především na tři věci: 1) na typové zařazení mé novely, 2) na jazyk užívaný v dialogích postav, 3) na to, jak jsou vystavěny dva rozdílné časoprostory novely.

Co se prvního bodu týče, myslím si, že mou novelu trefně nazval „europrózou“. Jedním z mých záměrů opravdu bylo zpracovat nějaké současné, tedy také „evropské“ téma. Záměrně jsem kvůli tomu u téměř všech epizodních postav uváděl jejich národnost, abych vystihl kosmopolitní ráz evropského prostředí.

Nesouhlasím však s tím, že bych obraz Holandska zužoval do nějakých klišé. Dokonce jsem záměrně drogovou tematiku téměř úplně potlačil. Postavy Matěje a Tomáše drogy užívají, ale jen zcela okrajově a není to prostředek k charakterizaci Holandska. Epizoda s prostitutkou je krátká a dále se v novele nerozvíjí.

Souhlasím s tím, že moje postavy „nepokoušejí jít pod povrch jevů a ignorují specifickou národních mentalit“, a tudíž by mohly být kdekoli jinde a výsledek by byl stejný. Ale tak se přece většina dnešních turistů chová: vylezou z letadla, vyfotí si památky (to je hlavní cíl), zajdou do Mc Donald's a letí zase jinam. Nejde jim o to poznávat specifickou národních mentalit, ale naopak se v zahraničí paradoxně

upínají k výtvarným vlastním kultur. Ostrované zajdou v Praze do Irish pubů, Italové do italských pizzerií, Američané do KFC a Mc Donald's a tak dále. Dnes se nejde pod povrch jevů, ale – jak na semináři řekl magistr František Hrdlička – *dnes se při cestování klouže po povrchu*.

Jakékoli prostředí jsem si ale vybrat nemohl, protože jsem potřeboval (vzhledem k tématu relativní svobody) nějakou vyspělou, liberální a silně urbanizovanou zemi. To sice splňuje víc zemí, ale ne každá. Pro volbu Holandska samozřejmě hrála roli vlastní zkušenost s ním.

I vzhledem k naivitě Matěje s Tomáše bylo nepatřičné, kdyby se snažili jít hloubavě pod povrch jevů. Na první pohled je jasné, že (pokud jde o zkoumání mentalit) šlo především o vykreslení vzájemného vztahu dvou hlavních hrdinů, vyhrocujícího se v tíživém cizím světě. Toho si přitom docent Janoušek v posudku všimá jen okrajově.

Co se týče druhého bodu, jazyka, překvapilo mě, jak velká pozornost mu byla v kritice přisuzována. Přiznám se, že i já jsem to zpočátku zvažoval hned u první repliky, kdy jsou chlapci u dálnice zastaveni německým policistou. V konečné verzi říká: „Tady nemůžete stopovat.“ Přitom na začátku jsem napsal: „You can't hitchhike here.“ Opravdu jsem chtěl původně anglické repliky psát anglicky a jejich počet omezit na minimum, aby byly srozumitelné většině čtenářů. Zdálo se mi ale, že by to stejně mnoho z nich znevýhodňovalo, a tak jsem z čistě praktických důvodů začal všechny dialogy psát v češtině.

Docent Janoušek mně to vytýká, dokonce to považuje „za hrubou chybu“ vzhledem k mým tvůrčím záměrům. Z mého pohledu by užívání makarónštiny, kterou navrhuje, mohlo působit stejně uměle jako užívání češtiny. Nejautentičtější by bylo psát všechny dialogy s okolím ve špatné angličtině – tím bych ale, znovu říkám, vyřadil čtenáře angličtiny neznalé. Z mé čtenářské zkušenosti soudím, že až na výjimky (např. Škvorecký, Eco) přepisuje většina autorů cizojazyčné dialogy do svého jazyka.

V kritice výstavby dvou časoprostorů však musím s docentem Janouškem souhlasit. Pochopil můj záměr a odsoudil způsob jeho realizace. Myslel jsem si, že princip slepých epizod a vsuvek bude působit jako jakési probleskování

symbolického světa B do reálného světa A. Ve výsledném efektu to ale působí jako neschopnost svět B rozvinout. Zmiňovaný případ, kdy se řidič změní v Matějova otce působí neorganicky i mně. Měl být jen jedním ze signálů pro čtenáře, že se v příběhu vyskytují dva světy.

Pokud bych se chtěl v budoucnu stát prozaikem, byla by pro mě z Janouškovy recenze nejcenějším poučením právě tato kritika, týkající se posledního bodu. Vracíme se tím ale vlastně k začátku: pro příště bych si musel dílo mnohem lépe předem rozvrhnout. *Je těžké dodávat původnímu chaosu nějaký řád. Instinktivní psaní mně sice umožnilo lehčí start, ale na konci se jeho důsledky ukázaly jako jen stěží napravitelné.*

Hodnocení laika: otcovský posudek

Jinak na literární výtvoř pohlíží profesionální literární kritici, jinak „běžní“ čtenáři. Právě z tohoto důvodu jsem dal pro zajímavost novelu zhodnotit i svému otci. Jelikož v tomto případě hrozil jakýsi „střet zájmů“, kladl jsem mu na srdce, aby se pokusil na dílo dívat nestranně a nebál se ho třeba i zcela zavrhnout. Nicméně je nutné v této souvislosti zdůraznit, že jde o stanoviska nejbližšího příbuzného, který samozřejmě nemohl zůstat zcela neovlivněn tím, že novelu psal jeho syn.

Myslím si ale, že i přes možné stranění, je toto hodnocení v základní rovině typicky laické: *nesnaží se odhalit autorův záměr a kriticky zhodnotit, jak úspěšně volil prostředky pro jeho realizaci. Hodnotí především, jak na něj dílo působí jako výsledný produkt. Zajímá ho ladění knihy – to, jaké pocity v něm prostředí, konflikt postav a vnitřní svět Matěje vyvolává. Je to podobné, jako když před nějakým domem stojí laik a architekt: prvního zajímá, jak na něj působí vnější podoba domu, druhého navíc zajímá, jak byl postaven a jaký materiál byl pro jednotlivé prvky použit.*

Ve shodě s doc. Janouškem si můj otec všímá neorganické výstavby světa B (viz bod 7 v jeho hodnocení). Ohledně jazyka se nepozastavuje nad způsobem přepisu přímé řeči z angličtiny do češtiny, ale všímá si nedostatků ve slovní zásobě. Stejně jako vedoucí mé práce po přečtení první verze novely mě i otec upozornil na občas nefunkční užívání vulgárních výrazů (např. děvka).

Na otcově komentáři mě však zarazilo, jak melancholicky a tíživě na něj konflikt dvou hlavních postav a vnitřní svět Matěje působil. Mým záměrem bylo postavit vedle sebe bezpečný, vcelku bezproblémový svět A, s nímž kontrastuje hrozivý svět B. Z otcova hodnocení proto vyplývá, že závažnost konfliktu Matěje a Tomáše, který se odehrával ve světě A, neplánovaně (a vlastně nežádoucím způsobem) zmírnila zamýšlený kontrast v ladění dvou časoprostorů.

I když se otcovi v hodnocení zdá, že je „snová linka v dobrém souladu s (Matějovým – pozn. O.B.) doslova dekadentním pohledem na realitu“, můj záměr byl přesně opačný – Matějův pohled na realitu měl být naivní, klukovský. Řekl bych, že tento nedostatek vznikl po té, co jsem v druhé fázi textové realizace začal vyhrocovat konflikt Matěje a Tomáše. Opět se (podobně jako v postřehu doc. Janouška) ukazuje, že na vině je *málo koncepční postup při psaní mé novely, který se nejvíce projevil na výstavbě dvou rozdílných časoprostorů*.

Sebehodnocení: mé osobnostní předpoklady pro tvůrčí činnost

V jednom z posledních bodů úvahy se pokusím zpětně zhodnotit, jaké osobnostní předpoklady jsem měl pro tvůrčí činnost. Jde sice o téma vpravdě osobní, ale pro tuto úvahu velice přínosné. Vycházet přitom budu ze seznamu vlastností tvůrčí osobnosti, který vytvořil ve své knize *Psychologie umění* Jiří Kulka (Grada Publishing, 2008, s. 393).

Podle těchto vlastností by se dala tvůrčí osobnost obecně charakterizovat jako cílevědomé, samostatné individuum, které neustále přemýšlí o svém vlastním vnitřním světě, naslouchá ostatním lidem, podnětům z okolí a snaží se v tom všem hledat inspiraci, tudíž duševně nezabředává na místě a má vůli se v tomto ohledu stále posouvat dál. Konkrétně Kulka jmenuje tyto vlastnosti: samorostlost, samostatnost a soběstačnost, nezávislost, sebeovládání, seberozvoj, průbojnost, přemýšlivost, proměnlivost, bezprostřednost, činorodost, zaujatost, snivost, fantazie, otevřenost, duševní bohatství.

Troufám si tvrdit, že každá z vlastností uvedených v Kulkově seznamu do určité míry odpovídá i mé osobnosti. Charakterizoval bych se jako člověk, který rád tráví čas sám se sebou, rád pozoruje lidi a okolí. Nejsem ale samotářský typ – potřebuji

kolem sebe mít lidi a snažím se udržovat se svým okolím přátelské vztahy. Mám schopnost empatie, jsem možná až příliš přímočarý, nejsem morous. Nemám vyrovnanou povahu, jsem melancholik. I v krásné věci vidím zánik. Za důležitou věc považuji schopnost naslouchat a neustále pochybovat o svých názorech a „pravdách“. Snažím se také dívat se na svět dívat dětskýma očima a vidět zvláštní v obyčejném.

Vadou Kulkova seznamu ale je, že vyzdvihuje jen kladné osobnostní rysy a opomíjí, že jsou s nimi těsně spojeny i rysy negativní. Pokud se nyní o sobě odvažují mluvit jako o tvůrčí osobnosti, jsou těmito negativními rysy třeba sebestřednost, sebeláska, ješitnost, přílišná kritičnost vůči okolí a nepraktičnost. Ta plyne ze zaujatosti abstraktními, „nehmatatelnými“, teoretickými tématy. Dokážu si proto představit, že právě nepraktičnost a neobratnost provází i velké tvůrčí osobnosti.

Z reakcí odborníků i laiků na moji novelu je nicméně vidět, že i když na sebe můžu do určité míry vztáhnout všechny vlastnosti tvůrčí osobnosti, které uvádí Kulka ve své knize, neznamena to ještě, že jsem automaticky schopen psát hodnotnou literaturu. Ty reakce byly negativní nebo neutrální, ale v každém případě nikdo neplesal. Nadání či předpoklady totiž samy o sobě nestačí, ale je nutné je rozvíjet. Hudební virtuózy také musí na svůj nástroj cvičit několik hodin denně, aby byli opravdu dobří. Možná kdybych už měl za sebou několik literárních počinů, byl by výsledek této novely daleko lepší. To pro mě budiž jakousi výmluvou pro teď a útěchou do budoucna.

Závěrem

Hlavním předmětem této úvahy nebylo, abych sám zhodnotil, do jaké míry se mně v novele *Odkudsi padala síť* podařilo uskutečnit mé záměry – o to jsem požádal docenta Janouška a svého otce. Za jejich postřehy, které pomohly ozvláštnit mou úvahu, jim oběma velice děkuji. I když jsem se sebehodnocení zcela nevyhnul, snažil jsem se ve shodě s tématem diplomové práce především vystihnout nejpodstatnější momenty několikaměsíčního procesu geneze své prvotiny.

Důvod, proč jsem neměl za úkol svůj text hodnotit, jsem pochopil až postupem času. Podle mého názoru tkví ve specifičnosti Pedagogické fakulty UK (na rozdíl

např. od fakulty Filosofické), která své studenty primárně nepřipravuje na dráhu vědeckou (či uměleckou), ale na dráhu učitelskou. Proto jsem jako budoucí učitel musel především reflektovat, *jakým způsobem jedinečná zkušenost se psaním novely ovlivnila mé uvažování o literatuře a jak své poznatky dál využiji v praxi*. Nešlo tedy o výsledek, ale o průběh.

Nový pohled na literaturu

Čtenář to má vlastně velice jednoduché. Do ruky se mu s knihou jako na zlatém podnose dostane naservírovaný text a on nemusí provést nic jednoduššího než ji otevřít a číst. Neuvědomí si, jak minuciózní práce autora za textem stojí. Hodnotí už pouze výsledek, ale to, že se autor musel k tomuto výsledku dobrat postupným vyřazováním vlastně nekonečného množství možností, mu uniká. *Nic jiného* než vlastní zkušenost se psaním mu neodhalí, co znamená připravit čtenářský zážitek.

Práce na novele mně umožnila prohloubit si výrazně vztah k tvůrčí práci. *Za největší změnu ve svém přístupu k literatuře považuji, že čtu knihy mnohem pečlivěji, pozorněji a kritičtěji*. Od chvíle, kdy jsem totiž pochopil, že dobrá kniha je výsledek soustředěné a do detailů rozvržené práce, tak také každému popisovanému pocitu, gestu či promluvě přikládám větší význam, protože vím, že je tam autor nenapsal jen tak, ale *záměrně*. Mnohem více s autorem spolupracuji a snažím se ho pochopit. Lépe pak poznám, zda autor zapojil invenci, nebo pro něj byla práce na knize jen rutinní záležitostí.

Tzv. „dobré autory“ již nepovažuji jen za spisovatele, kteří umí napsat „dobré“ knížky. Přibyl mně k nim nový přívlastek: *dobří spisovatelé jsou pro mě mistři jazyka* neboli lidé, kteří podle mého názoru ovládají a znají určitý jazyk nejlépe ze všech členů jazykového společenství, do něhož patří. Po poznání úskalí tvůrčího procesu získá člověk mnohem větší úctu k dílu velkých literárních osobností. Není divu, že strukturalisté z řad Pražského lingvistického kroužku považovali za vzor spisovné češtiny češtinu nejvýznamnějších českých prozaiků a básníků – *nikdo jiný totiž nepracuje s jazykem v tolika rovinách jako oni*.

Využití získaných poznatků pro budoucí práci učitele

Průběh psaní novely *Odkudsi padala síť* mně přinesl řadu poznatků, které bych chtěl ve výuce literatury a českého jazyka předat svým budoucím studentům. Z jednotlivých postřehů, uvedených v předchozích bodech této úvahy, už může být zřejmé, že se toho budu snažit dosáhnout *kladením důrazu na aktivní užívání jazyka u studentů*.

Jedním z mých postřehů například bylo, že se mně můj sloh zdál s postupem času uvolněnější. To neznamena nic jiného, než že se můj psaný projev zlepšoval díky intenzivní práci na textu. Takový postřeh zní možná banálně – vždyť pro každou lidskou činnost platí, že čím víc se jí člověk věnuje, tím lépe ji ovládá – ale ze svých zkušeností z pedagogické praxe mohu říct, že na školách stále ještě převládá trend učit *o* jazyce nebo *o* literatuře. Napadlo by někoho sedět v hodinách tělocviku v lavicích a bavit se o lehké atletice, fotbalu či volejbalu? Nebo se v hudební výchově bavit o Antonínu Dvořákovi a nepustit si alespoň jeho krátkou Humoresku?

Co se týče výuky literatury, jsou podle mého názoru lit. teorie a lit. historie jejími nedílnými složkami stejně, jako je nedílnou součástí výuky jazyka teoretický výklad gramatiky. Tato diplomová práce mě však ujistila, že musí být významně podpořeny potýkáním se s konkrétními literárními texty a vytvářením krátkých textů vlastních.

LITERATURA:

odborná:

Genette, Gérard: Rozprava o vyprávění (Esej o metodě). Česká literatura, 2003.

Hodrová, Daniela a kol.: Poetika míst. H&H. 1997. ISBN 80-86022-04-8.

Hrdlička, František: Průvodce po literárním řemesle. ISBN 80-7220-170-0. Votobia, 2004.

Janáčková, Jaroslava: Staletou alejí. O české próze minulého věku. Čs. spisovatel, 1985.

Jedličková, Alice: Ke komu mluví vypravěč? Adresát v komunikační perspektivě prózy. H&H, 1993. ISBN 80-85778-05-X.

Kubíček, Tomáš: Vypravěč: Kategorie narativní analýzy. Host, 2007. ISBN 978-80-7294-215-2.

Kulka, Jiří: Psychologie umění. Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-2329-7.

Kundera, Milan: Kastrující stín svatého Garthy. Atlantis, 2006. ISBN 80-7108-274-0

Kundera, Milan: Nechovejte se tu jako doma, přáteli. Atlantis, 2006. ISBN 80-7108-279-1

Lehár, Jan a kol.: Literatura od počátků k dnešku. Lidové noviny, 2004. ISBN 80-7106-308-8

Peterka, Josef: Teorie literatury pro učitele. Univerzita Karlova, 2001. ISBN 80-7290-045-5 (brož.)

Propp, Vladimír Jakovlevič: Morfologie pohádky a jiné studie. H&H, 1999. ISBN 978-80-7319-085-9.

Mocná, Dagmar; Peterka, Josef a kol.: Encyklopedie literárních žánrů. Paseka, 2004.

ISBN 80-7185-669-X.

Vodička, A.: Počátky krásné prózy novočeské. Jinočany, 1994. ISBN 80-85787-62-8.

Všetička, František: Stavba prózy. Univerzita Palackého, 1992. ISBN 80-7067-203-X.

inspirativní próza:

Bukowski, Charles: Šunkový nářez.

Čapek, Karel: Válka s mloky.

Dostojevskij, Fedor Michajlovič: Zločin a trest.

Dyk, Viktor: Krysař.

Kafka, Franz: Proces, Proměna a další tituly

Kerouac, Jack: Dharmoví tuláci.

Kundera, Milan: Žert.

Lustig, Arnošt: Modlitba pro Kateřinu Horowitzovou.

Moravia, Alberto: Agostino.

Orwell, George: 1984.

Saint-Exupéry, Antoine de: Malý princ.

RESUMÉ

Tato diplomová práce se skládá ze dvou hlavních částí. První je autorská novela a druhá je úvaha, která se zabývá hlavně procesem geneze této novely. Úvaha se tedy snaží z literárně-teoretického hlediska poodhalit a analyzovat problémy, se kterými se potýká spisovatel během své práce; sleduje změny, ke kterým v textu v průběhu psaní dochází za účelem dosažení původních záměrů. Konkrétně se úvaha soustředí na problematiku hledání vhodného námětu, vykreslování charakterů postav a vyhrocování konfliktu mezi nimi, konstrukci syžetu a časoprostoru, užití vhodných jazykových prostředků. Velká pozornost je také věnována otázkám spojeným s autobiografičností, s přetvářením autobiografického příběhu na příběh fiktivní. V závěru úvahy se reaguje na kritiky na prezentovanou autorskou novelu, dochází k sebehodnocení autora jako tvůrčí osobnosti a k jeho zamyšlení nad praktickým využitím zkušeností získaných psaním literárního díla pro výuku českého jazyka a literatury na základní a střední škole.

This thesis consists of two main parts: the first is author's own novellette and the second is an essay which describes mainly the process of a creation of the story. By using literary-theoretical perspective the essay thus tries to uncover and analyse the problems a writer deals with during his work; it analyses the changes, which were effectuated by author in order to attain his original intentions. In particular, the essay focuses on questions such as: finding the suitable subject for the story; portraying the characters and pointing the conflict between them; constructing the sujet and spatio-temporal relations. It is also highly focused on a questions linked to autobiography, on the transformation of an autobiographical story to a fictitious story. At the conclusion the essay responds to the reviews on the long-short story; the author evaluates himself as a creative personality and thinks of a practical use of the experience acquired through the writing of a literary work in teaching the Czech language and literature at school.

KLÍČOVÁ SLOVA: PAVEL JANOUŠEK

Doc. PhDr. Pavel Janoušek, CSc.

Újezd 52

Praha 1

Ústav pro českou literaturu AV ČR

Na Florenci 3

Praha 1

janousek@uct.cas.cz

novela

literární teorie

geneze literárního díla

autobiografičnost

3. 4. 2009

žánr

motiv

postavy

fabule

časoprostor

epizodičnost

didaktika českého jazyka a literatury

1. PŘÍLOHA: POSUDEK DOCENTA PAVLA JANOUŠKA

Doc. PhDr. Pavel Janoušek, CSc.

Újezd 42

Praha 1

Ústav pro českou literaturu AV ČR

Na Florenci 3

Praha 1

janousek@ucl.cas.cz

3. 4. 2009

Ondřej Blažek: Odkudsi padala síť

Lektorský posudek

Základem prózy Ondřeje Blažka je prázdninová cesta dvojice dospívajících mladíků do Holandska: literární výpověď tu má vyrůst z vyprávění o putování neznámým prostředím a z několika historek, jež tito přátelé při tom spolu zažijí. Podle některých náznaků lze přitom usuzovat, že kdesi v pozadí příběhu se skrývá autorova osobní zkušenost. Pozorovat však lze i jeho zřetelnou tendenci nespokojit se se záznamem empirií a vnést do prózy některé fabulované prvky, které by jí patrně měly dát hlubší rozměr.

Typově přitom Blažkova novelka náleží k dnes mezi mladými autory dosti preferovanému způsobu psaní, kterému osobně říkám europróza. K jejím rysům patří okouzlení z možnosti cestovat bez hranic, přesněji řečeno možností „vypadnout odsud někam jinam“, neboť teprve „jinde“ prý začíná svět a odehrávají se skutečné příběhy. Doprovodným rysem europrózy však je také to, že autoři cizinu de facto nevnímají jako cizinu, případně její obraz zužují na několika ustálených kliše (Holandsko = tráva a prostitutka v uličce lásky). Je to dáno tím, že se nepokoušejí jít pod povrch jevů a ignorují specifickou národních mentalit, odlišnost a exotičnost jednotlivých zemí a měst, do nichž své postavy posílají. Ve výsledku je tak skoro jedno, pošle-li Blažek své hrdiny do Holandska, do Itálie, na Slovensko nebo jen do Dolní Lhoty, neboť ať jsou, kde jsou, všude jsou skoro „jako doma“.

Příznakem toho je také to, že tito hrdinové nepociťují jakékoli jazykové bariéry. Autor totiž pracuje s předpokladem, že nejen oni, ale také všichni, se kterými se potkávají, perfektně zvládají všechny odstíny angličtiny, přesněji řečeno češtiny. Abstrahuje přitom od faktu, že ani pro velmi dobrého znalce cizích řečí nejsou tyto řeči zcela samozřejmé. Jednotlivé jazyky nám totiž nejenže znějí jinak, ale mají také jinou poetiku a jiné možnosti vyjadřování. Fakt, že se v každé evropské zemi jinak mluví, myslí, ale také jinak jedná, ovšem Blažka nezajímá – stejně jako možnost, že by se jeho postpubertáci na své cestě mohli dostávat do situací, kdy nebudou těm druhým a cizím rozumět vůbec.

Autorovu redukci mnohohlasí multilingválního myšlenkového světa Evropy pouze na češtinu, respektive na fiktivní angličtinu, považují vzhledem k jeho tvůrčímu záměru za hrubou chybu. A to ze dvou důvodů. Funkční využití makaronismů by totiž Blažkovu prózu nejen jazykově „obarvilo“ a dodalo by jí

nádech autenticity, ale také by ji významově obohatilo. Autor by byl totiž nucen naplno domýšlet situace, v nichž je porozumění konfrontováno s neporozuměním. To je důležité i proto, že vedlejší a literárně nepřiliš propracovanou myšlenkovou linii Blažkovy prózy má utvářet napětí mezi oběma hrdiny, jejich psychologický střet jako dvou odlišných lidských typů, které v určité fázi příběhu těžko hledají společnou řeč, přestože oba mluví česky.

Nejhůře v rámci významové výstavby Blažkovy prózy ovšem vyznívají fabulované pasáže, jimiž se autor snaží svou prózu dějově zpestřit. Velmi nepovedená a do kontextu neorganicky začleněná je například snová pasáž, v níž se černošský řidič nákladního jakýmsi zázrakem náhle změní ve vidinu otce jednoho z hrdinů. A ač to v textu není zcela jasné, na hranici mezi zlým snem a realitou mají patrně ležet i epizody vnášející do prózy motiv všeobecného policejné-počítačového spiknutí. Blažkovi hrdinové se tak sice volně a téměř bez peněz toulají světem, současně jim avšak autor občas dá zakusit celoevropskou policejní totalitu, která se skrývá za pozlátkem absolutní svobody. Stačí překročit zákon kvůli nějaké prkotině a už jste v rukách policejní mafie, která jednotlivce šmíruje na každém kroku, leze vám do soukromí a pomocí techniky hlídá a zaznamenává každé vaše slovo a každý pohyb. Když se tento motiv v Blažkově próze objeví poprvé, čtenáře překvapí a navodí očekávání, že případně bude dále někam rozvinut – jeho další výskyty však prozrazují autorovu bezradnost. Ve výsledku pak působí jen jako laciný a nepromyšlený trik, tedy pokus učinit „nudu cestování“ dějově atraktivnějším a podle autorových představ také myšlenkově závažnější.

Vzhledem k výše řečenému nedoporučuji Blažkovu prózu k vydání.

2. PŘÍLOHA: POSUDEK OTCE

Kdybych byl nakladatel, tak bych se vyjádřil asi takto:

1. Námet je zajímavý - cesta dvou mladíků - kamarádů velmi rozdílných povah a rozdílného způsobu vnímání okolní reality do neznámé ciziny.
2. Psychologický rozbor vztahu precitlivělého Matěje vůči realistickému a vyzrálejšímu Tomášovi je velmi sugestivně popsán a působí nejsilnějším dojmem v celé novele. Je až trochu patologické, jak je Matěj ve stálém vnitřním boji vůči dlouholetému kamarádovi - proč s ním tedy vůbec kamarádí a vydává se s ním na tak náročnou cestu?
3. Podobně je zajímavý rozpor mezi svobodným rozhodnutím „jet si užít“ (stopovat, spát pod širákem, hulit) a stálým zklamáním Matěje z reality.
4. Snová linka Matěje je v dobrém souladu s jeho doslova dekadentním pohledem na realitu.
5. Celá novela vyvolává tíživý pocit vjezdu vlaku do tunelu, do něhož jen někdy proniknou krátké záblesky světla z větracích šachet. Vlak ale nevyjíždí do světla, pouze do zamlženého šera.
6. Novela je kompaktní v popsání tíživého, žaludek lechtajícího vnitřního smutku Matěje, uprostřed reálně příjemného prostředí.
7. Není jasné, jaký má pro děj význam kapitola se složkou o Matějovi. Myslím si, že by mohla být celá vyškrtnuta.

8. V některých místech se projevuje slabší slovní zásoba (časté opakování He, he, chlapci atp.).

9. Opakované používání vulgarizmů působí křečovitě (děvka, prdel) a souvisí zřejmě také se slabou slovní zásobou. Přitom nijak „neposilují“ dynamiku atmosféry.

Novela má naději na vydání v malém nákladu (pokud by zeštíhlela a prodělala očistu použité češtiny) a našla by jistě ohlas u intelektuálně založených čtenářů.

není rozloha